DET FRANSKE SPROG

Michael Herslund ▪ Hanne Korzen ▪ Henning Nølke ▪ Finn Sørensen

Kapitel VIII,III. Den komplekse prædikation 3.

Michael Herslund og Hanne Korzen

2020

Indhold

6. OPERATORSÆTNINGER ... 3
0. Indledning ... 3
1. Overensstemmelse ... 8
Finit hypotakse ... 8
Infinit hypotakse ... 9
2. Temporal relation ... 11
Finit hypotakse ... 11
Infinit hypotakse ... 15
3. Kausal relation ... 19
Generelt ... 19
Finit hypotakse: de enkelte indledere ... 21
4. Intentional relation ... 29
Finit hypotakse ... 29
Infinit hypotakse ... 30
5. Konditional relation (betingelse) ... 31
Finit hypotakse ... 31
Infinit hypotakse ... 32
6. Koncessiv relation (indrømmelse) ... 33
7. Operatorsætninger indledt med simpelt *que* ... 35
7.1 Abstrakt overensstemmelse: uden at-typen ... 35
7.2 Temporal relation ... 37
Type 1: den fasale type ... 37
Da/når-konstruktionen ... 40
Ikke/næppe... før-typen ... 43
Den fasale type: opsamling; konklusion ... 46
Type 2: 'avant que'-typen ... 47
7.3 Kausal relation ... 48
7.4 Hensigt ... 49
7.5 Betingelse ... 49
Type A: conditionnel-konstruktionen ... 49
Type B: ønskesætningskonstruktionen ... 50
7.6 Indrømmelse ... 51

Type A: conditionnel-konstruktionen 51
Type B: alternativkonstruktionen 51
7.7 Operatorsætninger indledt med que: samlet konklusion 52
8. Adverbielle ledsætningers tekstfunktion 54
9. Konklusion 60
7. EKSPLIKATIVE-IMPLIKATIVE LEDSÆTNINGER 62
0. Indledning 62
1.Kompleks indlejring 62
2. De prædikativiske relativsætninger 63
2.1 Prædikativiske relativsætningers egenskaber 64
Frit prædikativ og objektsprædikativ 64
Restriktioner 66
2.2 Prædikativiske relativsætninger og de andre konstruktioner 69
3. Infinit kompleks indlejring 72
Infinitiv 73
Participium 75
Absolut konstruktion 77
4. Sætningsknude og sætningskløvning 81
4.1 Sætningsknude 81
Pseudoknuder med dont 84
4.2 Sætningskløvning 85
Kløvning og tema-rema struktur 86
Kløvningens indhold 88
Kløvningens tekstfunktion 89
BIBLIOGRAFI KAPITEL VIII 95

6. OPERATORSÆTNINGER

0. Indledning

Operatorsætninger adskiller sig fra de eksplikative og de implikative ledsætninger, idet de hverken eksplicerer eller genoptager et element i oversætningen. De knyttes snarere til oversætningen i dens helhed, som frie tilføjelser, og de er som alle ledsætninger ikke selvstændigt asserterede, men derimod ofte præsupponerede. Hvor operatorsætninger er tilfælde af hypotakse, er de ikke indlejrede i samme forstand som de eksplikative og implikative, blandt andet fordi de kan knyttes til kombinationer af sætninger og således ikke klart er indlejret i nogen af dem, jf. Matthiessen & Thompson (1988:279 ff.):

> *Nos soldats ont été vaincus, ils se sont, en quelque mesure, beaucoup trop facilement laissé vaincre, avant tout* ***parce que*** *nous pensions en retard* (Bloch *Défaite* 78)

eller omvendt, specielt knytte an til for eksempel adverbielle led:

> *Mais il importe que certaines choses soient dites,* ***brutalement, s****'il le faut* (ib. 78)

Desuden nyder operatorsætninger en meget større grad af frihed med hensyn til position, idet denne i højere grad end i de andre typer hypotakse bestemmes af, om ledsætningen, tematisk, knytter an til det foregående:

> *Il insistera sur le caractère légal que doit avoir cette « révolution » qui repose sur la conquête des masses par le parti.* ***Lorsque*** *le pouvoir sera entre les mains des nazis, il conviendra de construire la « Révolution nationale »* (Dreyfus *Reich* 87)

eller, rematisk, deltager i udviklingen af det følgende:

> *Selma a eu chaud au coeur hier soir,* ***lorsqu****'en arrivant, elle a trouvé les paysannes rassemblées pour l'accueillir. A l'écart, derrière la grille, Sita, la petite veuve, lui souriait. Les autres femmes avaient voulu la chasser* (Mourad *Princesse* 462)

De tre typer hypotakse, ekplikativ eller implikativ over for operatorkonstruktioner, kan fremstilles således:

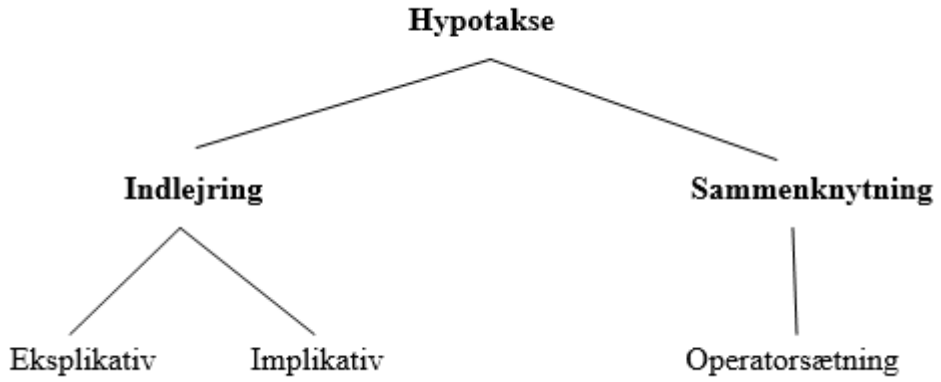

Operatoren sætter to sagforhold i relation til hinanden, enten direkte ved at etablere en forbindelse mellem to propositioner, eller indirekte ved at forbinde en proposition og en illokution. Den sætning, der syntaktisk rummer operatoren, underordnes den anden, og udgør en slags ramme for oversætningens illokution, og den kan, som det vil fremgå nedenfor, også knytte an til og nærmere begrunde denne illokution. Rammen er i de fleste tilfælde af verikonditionel natur, dvs. den fastlægger de betingelser af temporal og anden art, som uden at blive selvstændigt asserteret betinger sandhedsværdien af den i oversætningen asserterede proposition, jf. Kronning (1992), Forsgren (1996:179), Riegel (1996:192). I følgende er sandheden af det asserterede *Julie a été contente* betinget af den temporale begrænsning og præcision, som ledsætningen indfører:

Julie a été contente [lorsqu'elle a trouvé la maison vide]

hvorved udsagnet ikke gælder generelt, men for det tidspunkt, som ledsætningen fastlægger.

Det generelle skema for hypotaktiske strukturer med operatorsætninger er:

... V_1 ... **[Operator ...** V2 ...]

dvs. to finitte verber sat i forbindelse med hinanden af en operator. En sådan forbindelse mellem to finitte verber kan også etableres på anden vis, for eksempel ved konnektorer eller sideordnende konjunktioner (paratakse), jf. VIII, 2., men ved den hypotaktiske ordning gør man to ting på en gang: Man etablerer en relation mellem to propositioner − eller mellem en illokution og en proposition − og derved degraderer man den ene sætning, ledsætningen, som ikke udstyres med nogen selvstændig illokution, dvs. neustisk og tropisk komponent, til ramme eller satellit. Som beskrevet i VIII, 2., svarer denne kombination til en sammensmeltning af to propositioner til en sætning med én illokution.

Der dannes således et komplekst udsagn, som kan asserteres i sin helhed. Men det karakteristiske for operatorkonstruktionen er også, at selve forbindelsen mellem to sætninger kan asserteres eller negeres, hvilket kan vises ved, at denne forbindelse kan isoleres og alene rammes af en nægtelse, jf. den ene læsning af en sætning som:

Je ne t'épouse pas parce que tu es riche.

hvor det er selve årsagsrelationen mellem de to indhold, der benægtes. I andre tilfælde er forbindelsen mellem de to sætninger dog præsupponeret, jf. Morel (1996:9), og kan derfor ikke rammes af en nægtelse:

Je ne t'épouse pas bien que tu sois riche.

Til forskel fra årsagssætningen ovenfor har indrømmelsessætningen her ikke to læsninger.

I modsætning til den eksplikative konstruktion, hvor ledsætningen indordnes under oversætningens assertion, og eventuelt får del i den, jf. VIII, 4.1.8, er det ved operatorkonstruktionen altså også den specielle relation, operatoren etablerer mellem to indhold, der asserteres, eller som er præsupponeret. Dette betyder, at selve operatoren bidrager med semantiske materiale, hvilket også fremgår tydeligt af den traditionelle klassifikation af de adverbielle ledsætninger.

De operatorsætninger, hvis indhold ikke får del i den overordnede assertion ved enten at være præsupponerede eller ved at knytte sig til selve illokutionen, har lige som de eksplikative sætninger, der ikke får del i oversætningens assertion, jf. VIII, 4.1.8, konjunktiv:

Julie pleure
- *si*, *lorsque*, *parce que* → *Jean part*
- *avant que*, *quoique*, *afin que* → *Jean parte*

En operatorsætning kan realiseres selvstændigt, men opfattes dog stadig som en afhængig størrelse, jf. Piot (1996:38 ff.). Herved får konjunktionen, der som set selv bidrager med semantisk materiale, status af konnektor mellem to selvstændige sætninger, og der er ikke længere tale om et hypotaktisk forhold:

Pierre ne viendra pas. ***Quoique*** *nous sommes là.*
Pierre ne viendra pas. Nous sommes ***pourtant*** *là.*

- Vous étiez à Dien Bien Phu; vous laisseriez donc ces milliers d'hommes s'y faire massacrer?
***- Parce que** nous en sommes là? demanda François* (Deforges *Colline* 437)

Omvendt finder man i talt sprog hypotaktiske strukturer med uindledt undersætning af typen:

Je suis allée à Paris − j'avais quinze ans.

hvor det er verbalformen, her imparfait, der alene signalerer hypotaksen, se Andersen (1999).

De relationer, operatoren etablerer, er af forskellig art, og de traditionelle grammatikker beskriver og klassificerer gerne disse "adverbielle" ledsætninger efter deres betydning. Man kan se disse relationer som en skala med voksende kompleksitet:

- atemporal / overensstemmelse (måde)
- temporal relation (tid)
- kausal relation (årsag)
- intentionel relation (hensigt)
- konditional relation (betingelse)
- koncessiv relation (indrømmelse)

Men da det grundlæggende er den finitte hypotakse, dvs. etableringen af en relation mellem to finitte verber, som i sig selv denoterer temporalt situerede sagforhold, kan man anse den temporale relation for den grundlæggende og de andre afledt fra denne og hinanden efter følgende skema:

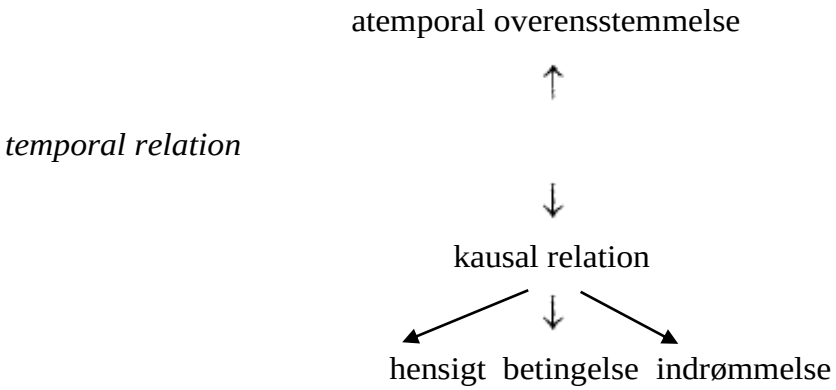

Kernen i operatorhypotaksen er den temporale relation *(lorsque,* etc.). Denne kan imidlertid afbleges, og man får en rent abstrakt relation *(selon que, sans que).* Eller den kan omfortolkes i kausal retning, og man får årsagssætninger *(parce que, puisque).* Den kausale relation er selv basis for de mere komplekse relationer indrømmelse, dvs. modsagt årsag *(bien que,*

quoique), betingelse, dvs. antaget eller suspenderet årsag *(si),* eller hensigt, dvs. ønsket eller tilstræbt, men endnu urealiseret årsag *(pour que, afin que).*

Selv om operatoren forbinder to propositioner, så er den ikke selv del af nogen af dem, hvilket fremgår af pronominaliseringen:

> *Charles arrête sa décision: **si** le roi signe le traité et l'accompagne à Liège, il s'**en** contentera, sinon il le gardera prisonnier!* (Soisson *Charles* 183)

Her repræsenterer pronominet *en* kun propositionen 'le roi signe le traité et l'accompagne à Liège', men ikke relationen til oversætningen, dvs. selve operatoren. Dette adskiller typen markant fra den implikative type:

> ***Ce qu**'il vient de dire, nous **le** pensons tous* (Mourad *Princesse* 256)

hvor pronominet *le* repræsenterer en del af den implikative ledsætning, nemlig objektet. Konjunktionalet *que* eller *si* i den eksplikative hypotakse er lige som operatoren i operator-hypotaksen kun en forbindende og indledende størrelse, jf. VIII, 3.4 og Korzen (1986), men bidrager i modsætning til operatoren ikke med noget selvstændigt indhold.

Med den overordnede sætningsmodel, vi har antaget, jf. Kapitel I, 4.0 og VIII, 1.4 ovenfor, er det klart, at operatoren teoretisk kan knytte ledsætningen til enten den neustiske, den tropiske eller den frastiske komponent:

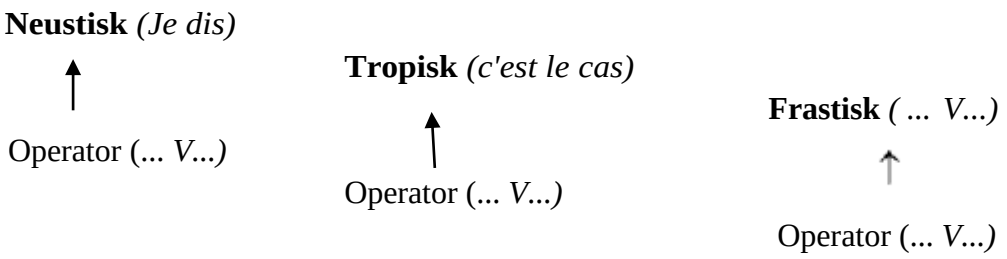

Operatoren knytter et propositionelt indhold, dvs. en frastisk størrelse til en af oversætningens komponenter, og relaterer derved dette indhold enten til oversætningens illokution eller til dens propositionelle indhold. Denne forskel i tilknytning er særligt fremtrædende ved de kausale operatorer og den betingende *si*:

Neustisk:

Si tu as faim, il y a du poulet froid.

Neustisk + Tropisk:

Si tu as faim, pourquoi ne prends-tu pas du poulet froid?

Frastisk:

Si tu as faim, tu dois manger du poulet froid.

I det første eksempel danner *si*-sætningen ramme for selve det at sige noget, i det andet er den rammen, som motiverer, at der stilles et spørgsmål, og i det sidste er den rammen, som motiverer oversætningens indhold. Det er et karakteristisk træk ved de operatorer, der knytter an til andet end den frastiske komponent, at ledsætninger indledt af sådanne operatorer ikke kan blive fokus i en sætningskløvning, se VIII, 7.4 nedenfor:

**C'est si tu as faim qu'il y a du poulet froid.*
**C'est puisqu'il y a de la lumière que Julie est chez elle.*

Omvendt sagt, kan kun de operatorsætninger, hvor selve relationen asserteres, udgøre fokus i en sætningskløvning, jf. det utvetydige:

Ce n'est pas parce que tu es riche que je t'épouse.

1. Overensstemmelse

Som foreslået ovenfor kan man se relationer af denne type som afblegede temporale relationer. Det er nemlig ikke det temporale forhold mellem propositionerne, men en mere abstrakt overensstemmelse, som ofte har karakter af 'måde', der tæller. Disse sætninger omtales da også ofte som modalsætninger.

Finit hypotakse

Denne afblegede temporale operator sætter to propositioner i et uspecificeret eller mådesagtigt forhold til hinanden. Dette forhold kan være positivt eller negativt:

Positivt	**Negativt**
selon que	*sans que*
suivant que	*que* + Neg

Den positive overensstemmelse har normalt indikativ, men konjunktiv kommer ind, hvor der er tale om alternativer:

> *La même histoire changeait de ton* ***selon que*** *je la racontais aux « prolétaires », aux « tekhnars » ou bien aux « intellectuels »* (Makine *Testament* 202)

> ***Suivant qu'il*** *s'agisse d'une confession ou d'une fabrication, on en jugera bien différemment (Figaro,* cit. Togeby 1982b:225)

Den negative overensstemmelse udtrykkes med *sans que* eller *que* fulgt af nægtelse (jf. 7. nedenfor). Disse konstruktioner har altid konjunktiv:

*Pour pouvoir le rencontrer plus facilement, et **sans que** personne le sache, le roi s'est installé dans un hôtel voisin* (Soisson *Charles* 170)

*il n'a plus une pensée **que** je ne la connaisse* (t'Serstevens, cit. Sandfeld 1936:417)

Infinit hypotakse

Ved identiske subjekter kan man også have infinit hypotakse i denne type med infinitiv 1. efter den præposition, som sammen med *que* udgør operatoren for den negative overensstemmelse, *sans:*

***sans leur accorder** un regard, elle franchit le seuil* (Mourad *Princesse* 13)

Eller man kan udtrykke en positiv overensstemmelse med gérondif. Over for det stærkt integrerede participium 1., som gennem sin attributive konstruktion er i familie med de implikative konstruktioner, viser participium 2. sig som en ren operatorkonstruktion, hvor en infinit verbalform tilknyttes som modifikator og derved sætter to situationer i forhold til hinanden, jf. VIII, 3.5.3 og 5.3. Dette forhold er grundlæggende af temporal natur og kan efter oververbets tempusform få hypotetisk betydning, se 5. nedenfor, men det kan også afsvækkes til betydning af abstrakt overensstemmelse eller måde, som i forbindelser af typen *Il marche en titubant,* som betydningsmæssigt ikke ligger langt fra konstruktionen med co-verbum, jf. igen VIII, 5.3.2:

*Il obéit et partit **en courant** sans bruit sur ses pieds nus* (Deforges *Colline* 378)

*Deux vieilles passèrent **en trottinant,** portant des paniers empilés les uns sur les autres* (ib. 322)

*Je la dépose doucement sur le côté **en maintenant** sa tête dans le creux de ma main* (Pennac *Fée* 62)

*Évidemment, j'avais aquiescé, mais **en me promettant** in petto de n'en rien faire* (Dard *Meurt* 37)

*l'état-major avait été bien imprudent **en promettant** l'entrée dans Laon et Saint-Quentin à bref délai. Les politiques avaient été plus légers encore **en garantissant** (...) le succès d'une entreprise qui apparaissait comme douteuse la veille même de son lancement. La presse, **en se faisant** l'écho de l'optimisme officiel, avait été l'artisan essentiel de la désillusion* (Miquel *Guerre* 425)

Le lieutenant-colonel Lavergne (...) écrivait au ministère, le 25 octobre, ***en évoquant*** *le « malaise matériel et moral » qui pouvait « donner des craintes »* (ib. 382)

je dirai que l'enfant est né dans la nuit du 14 au 15 et que la sage femme était si affolée qu'elle a disparu ***en oubliant*** *de faire le certificat* (Mourad *Princesse* 579)

Elle se doit désormais d'accorder ses actes à ses paroles ***en laissant*** *le peuple vietnamien choisir librement son destin ...* (Deforges *Colline* 58)

ils progressèrent ***en se frayant*** *un chemin à l'aide de leur coupe-coupe* (ib. 310)

Kien donna son nom, paya ***en ajoutant*** *un généreux pourboire* (ib. 383)

La ville et sa banlieue vivaient ***en feignant*** *d'ignorer que l'ennemi était a moins de cinquante kilomètres* (ib. 434)

Mådesbetydningen kan præciseres i retning af en instrumental betydning ved aktions- og aktivitetsverber som oververbum, og participiets betydning kan fortolkes som en udløsende faktor i forbindelse hermed:

il s'agissait pour moi de raisonner non plus à partir de paramètres de sa naissance, mais ***en me basant*** *au contraire sur un hypothétique point d'arrivée* (Pennac *Bonheur* 233)

La première mesure consista à séparer le premier transport du second, ***en le déménageant,*** *en une nuit dans le camp de quarantaine BIIA, mon camp* (Lanzmann *Shoah* 197)

La porte (...) n'est plus (...) qu'un inutile ornement dont elles se vengent ***en lui décochant*** *au passage de discrets coups de talon* (Mourad *Princesse* 417)

les marins, ***en se révoltant,*** *mettaient en question la légitimité de la guerre. Mais,* ***en châtiant*** *leurs officiers, ils contestaient aussi la hiérarchie sociale* (Miquel *Guerre* 409)

Joffre a le souci d'intégrer solidement ces nouvelles recrues aux unités ***en leur faisant*** *connaître progressivement les conditions de la guerre* **(**ib. 213)

favoriser l'ascension sociale des ouvriers qualifiés, lutter contre le marxisme ***en s'opposant*** *aux nationalisations* (Dreyfus *Reich* 61)

> *Léa, qui était restée calme, sachant qu'on n'obtenait jamais rien dans ce pays* ***en se mettant*** *en colère, finit par exploser* (Deforges *Colline* 464)

Den instrumentale betydning kan ses som svar på spørgsmål med *comment:*

> *Comment crois-tu que j'ai fait mon chemin dans cette cour cruelle?* ***En éliminant*** *impitoyablement les regrets et les rêves* (Mourad *Princesse* 520)

2. Temporal relation

Den basale operator er den temporale, som sætter to temporalt situerede situationer i forhold til hinanden. Den simpleste operator er her *lorsque*, som blot udtrykker en eller anden form for temporal overensstemmelse:

[... V_1-tempus ...] $_{P1}$
↑
[*lorsque* ... V_2-tempus ...]$_{P2}$

Men en hel serie af operatorer kan specificere forholdet mellem situationer og dermed propositionerne Pl og P2, fra 'Pl før P2' til 'Pl efter P2':

> Pl *avant que − jusqu'à ce que − tant que − lorsque − dès que − depuis que − alors que − pendant que − après que* P2

De to første af disse indleder ledsætninger i konjunktiv, da det denoterede sagforhold ikke foreligger, når Pl og dermed V_1's tempus asserteres, hvorfor de ikke kan omfattes af asserteringen. Det er karakteristisk, at disse operatorer situerer oversætningens indhold i forhold til undersætningens. Dette indhold tjener således som temporalt forankringspunkt, og da et sådant fortrinsvis skal være noget kendt, er det derfor ofte forberedt i konteksten, generelt kendt eller simpelthen præsupponeret.

Finit hypotakse

Den grundlæggende, uspecificerede temporale relation markeres af *lorsque.* De to verbalsituationer kan her være delvis samtidige − der kan blandt andet være tale om gentagelse − eller den ene kan ophøre, idet den anden begynder. Disse forskellige betydninger realiseres af de indgående verbalformer og skal ikke nærmere behandles her (se Kapitel VII. og VIII, 2.1.5 ovenfor):

> *Mais* ***lorsqu****'on vit toute la famille royale de Bipal se déplacer pour le mariage (...) et* ***qu****'on put admirer les cadeaux somptueux qu'ils apportaient à la jeune épousée, on oublia quelque peu la mésalliance* (Mourad *Princesse* 426)

> ***Lorsque*** *tout le monde est parti, Bordeaux les fait entrer dans sa chambre* (San Antonio *Certaines* 245)

avant que betegner et tidsrum eller -punkt, som ligger efter oververbets, og i mange tilfælde en ikke-realiseret situation:

> *Pour ma part, je ne conclurai aucune trêve avec le roi,* ***avant que*** *vous ne soyez trois mois au-delà de la mer* (Soisson *Charles* 249)

> *Elle est sortie* ***avant que*** *la jeune femme ait pu répliquer* (Mourad *Princesse* 427)

> *Il faut absolument prendre des mesures pour empêcher le feu de s'étendre, et vite,* ***avant qu****'il ne devienne impossible à contrôler* (ib. 435)

> *C'était deux jours* ***avant que*** *mon consul de père se fasse virer* (Pennac *Bonheur* 66)

> *... si l'on voulait emporter la décision* ***avant que*** *le nouvel état-major ennemi n'ait imaginé ses propres plans d'attaque* (Miquel *Guerre* 396)

> *C'était prévu* ***avant que*** *ta carrière ne commence, d'accord?* (Dard *Meurt* 47)

jusqu'à ce que betegner afslutningen på det tidsrum, som oververbet denoterer, ved at indføre en ny situation, som afbryder eller afslutter oververbets:

> *et puis nous avons marché, marché des jours* ***jusqu'à*** *ce* ***que*** *nous arrivions ici* (Mourad *Princesse* 434)

> *Elle restera assise ainsi jusqu'au crépuscule (...)* ***jusqu'à*** *ce qu'elle s'aperçoive que la vieille dame s'est endormie* (ib. 463)

> *Léa la prit dans ses bras et la berça comme une enfant* ***jusqu****'à* ***ce qu****'elle s'assoupît* (Deforges *Colline* 256)

tant que forholder sig til *jusqu'à ce que* som *dès que* til *depuis que,* idet den sætning, den indleder, denoterer et tidsrum, som inkluderer oversætningens verbum:

> ***tant que*** *Zahra n'est pas là, elle peut imaginer qu'elle lui reviendra* (Mourad *Princesse* 427)

> ***Tant que*** *tu ne t'en débarrasseras pas, tu ne pourras aimer* (ib. 541)

alors que denoterer tidsrum eller -punkt, som overlapper eller falder sammen med oversætningens tidsrum eller -punkt:

> *il est persuadé que « l'ennemi ne viendra pas »: il martèle ces mots, comme pour s'en convaincre.* ***Alors qu****'il les prononce encore, l'armée suisse avance à travers les bois* (Soisson *Charles* 293)

> *Hitler est issu du troisième mariage d'Alois Hitler, avec Klara Poelzl, une lointaine parente qui avait été sa maîtresse* ***alors que*** *sa seconde épouse vivait encore* (Dreyfus *Reich* 48)

Som det også fremgår af det sidste eksempel, glider denne temporale overensstemmelse let over i en betydning af modsætning mellem de to situationer, som man ikke finder ved *tant que*. Denne betydning opstår ved en *inferens*, som bygger på en parallelisme mellem de to sætningers indhold, en parallelisme, som antyder, at det ikke er det temporale sammenfald, der er relevant:

> *L'inflation fait une victime: la classe moyenne,* ***alors que*** *l'ouvrier de l'industrie maintient à peu près son pouvoir d'achat* (Dreyfus *Reich*69)

Modsætningen kan eventuelt understreges af konnektoren *en fait:*

> *il dissout le Reichstag en juillet 1930,* ***alors qu****'en fait, il dispose théoriquement d'une majorite de 279 députés sur 491* (Dreyfus *Reich* 102)

hvor inferensen støttet af *en fait* bygger på en *topos* som: 'Når man råder over et flertal, opløser man ikke rigsdagen'.

dès que betegner tidspunkt eller begyndelsen på et tidsrum, som falder sammen med begyndelsen af den situation, oververbet denoterer:

> ***Dès qu****'il a repris le pouvoir, Edouard IV a envoyé une ambassade à Bruges* (Soisson *Charles* 240)

> ***Dès qu****'il y a crise politique, économique, sociale ou internationale, le système devient semi-autoritaire* (Dreyfus *Reich* 33)

> *Elles allaient venir (...)* ***dès que*** *les yeux calmes de Charlotte se poseraient sur moi* (Makine *Testament* 223)

> ***Dès qu****'il fut mis au courant de l'attaque et de la disparition de Léa, François rentra à Saigon* (Deforges *Colline* 296)

depuis que betegner begyndelsen af et tidsrum, inden for hvilket oververbets situation udspiller sig:

> *« **Depuis qu'il** n'est plus là, personne ne s'occupe plus de nous », disaient mélancoliquement nos secrétaires* (Bloch *Défaite* 121)

pendant que og varianter som *cependant que, tandis que* denoterer tidsrum, som udspiller sig samtidigt med oververbets:

> ***Pendant que** ces idées bouillonnent, Hitler (...) vivote plus au moins bien* (Dreyfus *Reich* 54)

> *Les hiéroglyphes (...) seraient donc réservés désormais à une élite sacerdotale, **tandis qu'**une écriture cursive (...) serait accessible au grand nombre* (Sole & Valbelle *Rosette* 26)

> ***Tandis que** je marche vers le métro, une bagnole se coule le long du trottoir* (Pennac *Fée* 65)

> *ces nuées de femmes qui s'agglutinent pour baiser les mains de la nouvelle rani (…) **cependant que** des enfants demi-nus la fixent de leurs énormes yeux bordes de khôl* (Mourad *Princesse* 292)

En operator som *à mesure que,* som oprindelig er en implikativ konstruktion, betegner eksplicit en progression, således at de to situationers etaper præsenteres som mere eller mindre synkrone:

> ***A mesure qu'**ils avançaient, le paysage idyllique faisait place à de vastes chantiers d'aménagement du site* (Deforges *Colline* 396)

après que denoterer tidsrum eller -punkt, som ligger før oververbets:

> *l'odeur muscade du gratin dauphinois plane encore longtemps **après que** j'ai entrainé les enfants dans le coeur profond du récit* (Pennac *Fée* 28)

Ved sideordning kan alle disse komplekse operatorer gentages med det simple *que:*

> ***Lorsque** le jour commencera à poindre et **que** les domestiques auront servi un bon café brûlant, à regret on décidera de se séparer* (Mourad *Princesse* 249)

En temporal operator kan realiseres diskontinuert, dels som et adverbium i oversætningen, dels som konjunktionalet *que* i ledsætningen:

Elle était ***encore*** *déployée dans l'espace* ***que*** *l'homme, s'engouffrait dans la portière ouverte* (Pennac *Fée* 42)

A peine *eut-il prononcé ces mots* ***qu****'il s'évanouit* (Deforges *Colline* 396)

A peine *ai-je raccroché* ***que*** *le bignou, comme le facteur (ou le train, je ne sais plus) sonne une deuxième fois* (Pennac *Fée* 23)

A peine *voulais-je revenir dans l'Atlantide de notre enfance* ***qu****'une voix docte intervenait* (Makine *Testament* 152)

Les fêtes de Bruges se terminent à ***peine que*** *Louis XI passe à l'offensive* (Soisson *Charles* 179)

Disse konstruktioner behandles også i 7. Operatorkonstruktioner indledt med simpelt que, hvor den særlige bibetydning ved disse konstruktioner diskuteres.

Infinit hypotakse

Ved identiske subjekter kan de to temporale relationer 'før' og 'efter' udtrykkes med infinitiv efter *avant de* og sammensat infinitiv 1. efter *après:*

Cette fois elle a bien réfléchi ***avant de*** *prendre sa décision* (Mourad *Princesse* 575)

il aurait fallu une mobilisation générale ***avant d****'intervenir!* (Dreyfus *Reich* 277)

Après *avoir parcouru quelques mètres qui lui semblent interminables, elles entrent dans une salle immense* (Mourad *Princesse* 50)

il échoue à l'admission au concours d'entrée à l'Académie des Beaux-Arts, ***après*** *avoir été admissible a la suite des épreuves de composition* (Dreyfus *Reich* 50)

Après *s'être assuré que la jonque du pirate et ses sampans espions seraient prêts à prendre la mer (...), Kien décida que Fred rejoindrait Hanoi, puis Saigon par ses propres moyens* (Deforges *Colline* 375)

En operatorsætning kan ligeledes erstattes med en nominalisering efter den relevante præposition. Et fælles subjekt kan her udtrykkes i nominalsyntagmet af en personlig artikel, jf. Kapitel VI, 6.:

Hitler vivra ***jusqu'à*** *son départ pour Vienne une enfance bien autrichienne* (Dreyfus *Reich* 49)

l'hotel Taj Mahal où on l'a emmenée se reposer ***dès*** *sa descente du paquebot* (Mourad *Princesse* 283)

Dès s*a prise de fonctions, il se met au travail* (Soisson *Charles* 157)

Hitler, qui séjourne à Vienne presque ***depuis*** *la mort de sa mère* (Dreyfus *Reich* 54)

Men den almindeligste infinitte konstruktion til at udtrykke temporale forhold er, igen ved fælles subjekt, participium 2. (gérondif):

lorsque
Si tu avais vu comme Alain était fier ***en entendant*** *cela, on aurait dit Papa!* (Deforges *Soie* 261)

En ouvrant *les yeux, elle avait aperçu (...) le très doux et très beau visage de son père* (Mourad *Princesse* 16)

En quittant *le* Harris Bar, *il se sentit un peu ivre* (Deforges *Colline* 84)

dès que
On aurait pu croire (...) que déjà ***en sortant*** *de l'église elle était seule* **(**Makine *Testament* 71)

Pourquoi a-t-il fallu que les libérateurs de Paris et de Strasbourg oublient leur idéal ***en venant*** *ici?* (Deforges *Soie* 327)

pendant que
Ses suivantes commentent le spectacle ***en suçant*** *force bonbons* (Mourad *Princesse* 333)

Assises par terre autour du lit, les femmes bavardent ***en mâchant*** *le pân* (ib. 311)

Tandis que les femmes sortent de la chambre ***en plaisantant*** *gaiement sur la nuit à venir, elle éclate en sanglots* (ib.)

Elle ferme les yeux ***en priant*** *très fort que cette journée n'existe pas, que tout cela ne soit qu'un mauvais rêve dont elle va se réveiller en retrouvant tout à sa place, comme avant* (ib. 144)

Som det fremgår af eksemplerne ovenfor, svarer en temporal gérondif oftest til operatorerne *lorsque, dès que* med aktionsverber og *pendant que* med aktivitetsverber. Men den kan også

udtrykke andre temporale værdier og for eksempel svare til *après que*, når den en sjælden gang optræder i sammensat form:

> *François Tavernier sortit du quartier général de Navarre* ***en ayant obtenu*** *que sa lettre au général Salan fût acheminée par les voies les plus rapides* (Deforges *Colline* 433)

En temporal overensstemmelse kan understreges af *tout:*

> *une douzaine de femmes, assises par terre, papotent* ***tout en coupant*** *des noix de bétel avec de petits sécateurs d'argent* (Mourad *Princesse* 293)

hvorved man dog let glider over i en betydning af modsætning mellem de to verbalsituationer, jf. Halmøy (1990), lige som ved *alors que*.

Den temporale læsning af participium 2. indgår altså i følgende hierarki af konstruktioner:

> **Finit hypotakse:**
> *Mais* ***lorsqu****'on* ***vit*** *toute la famille royale de Bipal se déplacer pour le mariage (...), on oublia quelque peu la mésalliance* (Mourad *Princesse* 426)
>
> **Participium 2.:**
> ***En la voyant,*** *les enfants interrompirent leurs jeux et leurs cris* (Deforges *Colline* 361)
>
> **Participium 1. (co-verbum):**
> *Au bar, les* ***voyant,*** *Lucien Boudard leva son verre* (Deforges *Colline* 216)

hvor man går fra den finitte operatorhypotakse − to finitte verber med hvert sit subjekt − over det som tidsadverbial brugte participium 2. med fælles subjekt med oververbet til den tætte forbindelse mellem verbum og co-verbum, hvor der ikke længere er tale om en temporal situering af oververbet, men to facetter af samme situation, jf. VIII, 5.3.2.

Lige som ved abstrakt eller mådesoverensstemmelse som beskrevet i 1. ovenfor, glider en temporal gerondif alt efter de indgående verbers betydning også let over i en instrumental læsning:

> *Il étonne les députés* ***en leur confiant*** *qu'il compte surtout (...) sur les socialistes italiens, français et neutres* (Miquel *Guerre* 444)
>
> ***en devenant*** industrielle, *la guerre devrait s'inventer une pédagogie, une méthode* (ib. 426)
>
> *Puis, il tourna le dos,* ***en voyant*** *bien que Maurice ne mentait pas* (Zola *Débâcle* 22)

Den rent temporale placering af oververbet giver her plads for en læsning, hvor oververbet ses som en konsekvens af den af underverbet denoterede situation. Selv om man traditionelt hævder, at gérondif ikke kan betegne årsag, er eksempler som disse dog ikke langt fra en årsag-konsekvens fortolkning, eller en betingelseslæsning. Når gérondif betegner middel, kan den have en bibetydning af såvel betingelse som årsag (jf. Korzen 1985b: 113 ff.):

> ***En tombant d'une échelle**, on risque de se casser le bras* (Korzen, op. cit.)
> 'si on tombe …'
>
> *Mon frère s'est cassé le bras **en tombant d'une échelle*** (ib.)
> 'parce qu'il était tombé …'

Traditionen har kun hæftet sig ved betingelsesbetydningen, fordi denne "highlightes" i kraft af sit modale indhold: Den fremstiller en "alternativ verden" (jf. 5. nedenfor). Dette fremhæves yderligere derved, at den i de fleste tilfælde er foranstillet og derved fungerer som tema, hvilket i sig selv giver en betingende betydningsnuance, jf. Cornulier (1979)[1].

I det hele taget er de forskellige typer svære at skelne fra hinanden, idet den præcise læsning i de enkelte tilfælde afhænger både af de pågældende verballeksemer og deres tempus-aspekt-former, se Gettrup (1977) og Halmøy (1982).

Operatorkonstruktionens generelle karakter af sammenføjning af to propositionelle indhold i stedet for en decideret indlejring viser sig også ved, at betingelsen om fælles subjekt for brugen af participium 2., kan fortolkes ret liberalt, idet det fælles subjekt enten må infereres, eller søges i en anden størrelse end oververbets subjekt, for eksempel et A_{dat}, dvs. et sekundært subjekt, jf. Harmer (1979:177), Halmøy (1982:177 ff.), Herslund (1988:227 ff.):

> *Elle n'était bonne qu'en calcul, par un don que Dieu **lui** avait donné en naissant*
> (Japrisot, cit. Herslund 1988:228)

en personlig artikel:

> *Enfin il se redresse, et pour la première fois **ses** yeux sourient **en regardant** Selma*
> (Mourad *Princesse* 376)

eller en eventuelt uudtrykt agent ved passiv:

---

[1] «… les thèmes sont comme des conditions » (op. cit.). Den forskel der er mellem de to anvendelser af gérondif, er den samme som den, der er mellem: *Michel a ouvert la porte **avec une clef.*** og ***Avec une clef**, on peut ouvrir la porte*.

Les Länder furent investis d'abord ***en s'appuyant*** *sur le décret du 28 février* (Dreyfus *Reich* 118)

En konstruktion med participium 2. kan altså ses som en adverbiel konstruktion, hvor relationen mellem de to situationer, som i den finitte hypotakse udtrykkes af operatoren, udtrykkes "uspecificeret" af selve den infinitte verbalform, jf. VIII, 3.5.3. Og da, som bemærket i 0. ovenfor, det kan være vanskeligt at udpege det konkrete "sted", hvor operatorsætningen tilknyttes, kan man analysere det andet eksempel ovenfor med en gérondif, som knytter an til begge de finitte prædikationer og finder sit subjekt både i *il* og *ses:*

3. Kausal relation

Generelt

Som påvist af Korzen (1985a, 1986) adskiller årsagsrelationer sig radikalt fra tids- og stedsrelationer derved, at to situationer kan dele tid og sted, men ikke årsag. Derfor kan tid og sted også udtrykkes ved en implikativ konstruktion, men det kan årsag ikke, hvis man ser bort fra eksplicitte leksikalske udtryk som *la raison pour laquelle,* etc. Det er derfor naturligt, at årsagsrelationer hypotaktisk udtrykkes ved operatorkonstruktioner. Som set i 0. ovenfor og i VIII, 2., kan årsagsrelationen opfattes som en specialisering af den temporale relation ved anvendelsen af maksimen *post hoc, ergo propter hoc*:

Lorsqu*'il a ouvert la porte, le chat s'est échappé.*
Parce qu*'il a ouvert la porte, le chat s'est échappé.*

Operatoren etablerer en relation mellem to sætninger, propositioner eller illokutioner. Denne relation ved hjælp af underordning ytrer sig ved dobbelt læsning ved nægtelse, samt ved spørgsmål og kvantorer (jf. 0. ovenfor):

a. *Est-ce qu'il viendra* ***parce qu'il*** *l'a promis ?* (Ducrot et al. 1975:253)
b. *Peu de gens sont venus* ***parce qu'il*** *faisait beau* (ib.258)

Denne dobbelte læsning af a. kan ekspliciteres:

1. « et je pose la question parce que sa promesse me donne l'espoir de sa venue » (ledsætningen motiverer illokutionen)
2. « est-ce que la cause de sa venue sera sa promesse? »

Og i b.:

1. « le beau temps est la cause de la venue de peu de gens »
2. « la plupart sont venus pour une autre cause ».

Som set i a. ovenfor, medfører *parce que* ikke nødvendigvis en sammensmeltning, altså semantisk underordning. I følgende eksempler har man derfor to illokutioner:

Vous n'allez pas partir, n'est-ce pas? ***Parce que*** *j'ai quelque chose à vous confier.*

Il est malade, parce qu'il a de la fièvre (Ducrot et al. 1975:263)

Som vi har set, sideordner *car,* dvs. den lader de to sætninger i fred. De to selvstændige sætninger associeres med hver sin proposition og hver sin illokution:

a. *C'est un franc salaud,* ***car*** *il faut appeler les choses par leur nom* (ib.265)
b. *Viens,* ***car*** *j'ai quelque chose à te dire* (ib.)
c. *Pierre est chez lui,* ***car*** *ses fenêtres sont éclairées* (ib.)

Her kan vi se, at **q** (*car*-sætningen) legitimerer **p** (den første sætning)**:**

a. Motiverer den valgte form.
b. Retfærdiggør talehandling (illokution).
c. Begrunder, hvorfor man skal tro på udsagnets sandhed.

car opfører sig altså som en konnektor (VIII, 2.1.3). Sådanne kan nemlig markere relationer mellem illokutioner. I c. har vi det argumenterende *car.* Hvad kan være en mere tungtvejende retfærdiggørelse af en hævdelse end en grund til at tro på sandheden af det hævdede? Derfra kommer den afledte funktion, der synes at begrunde indholdet, som i:

Pierre viendra, car il a envie de te voir.

hvor der anføres en begrundelse af indholdet af hævdelsen **p**, og denne begrundelse legitimerer hævdelsen/forudsigelsen.

Det sideordnende *car* kan kun sideordne to hovedsætninger ikke en ledsætning med en *car*-sætning*:*

a. J'ai peur qu'il ne l'épouse ***parce*** *qu'elle est riche.*
b. J'ai peur qu'il ne l'épouse ***car*** *elle est riche.*

Derfor har a. to læsninger, b. kun én.

Den tredje konjunktion, *puisque,* er lidt vanskeligere at have med at gøre, men det er stort set tilfældet, at denne operator underordner syntaktisk lige som *parce que,* den forbinder lige som *car,* dvs. den forbinder to illokutioner, ikke to propositioner.

Ledsætninger rummer nedtonet − af og til ligefrem præsupponeret − information; derfor rummer *puisque*-sætninger ofte information, der præsenteres som allerede kendt eller antaget af modtager, i modsætning til *car,* der skal rumme ny information; *puisque* henviser til (kendt) årsag, *car* afslører en årsag:

a. *Continue à parler, **puisque** tu as commencé* (Ducrot et al. 1975:276)
b. *Tu peux me donner le tiercé, **puisque** tu sais tout* (ib. 277)

Desuden behøver indholdet af *puisque*-sætningen ikke at stå for afsenderens egen regning. Følgende eksempler viser hvordan *puisque*-sætninger begrunder assertioner, ikke propositioner:

> *Et quand la dernière reine a voulu reprendre une parcelle de pouvoir, on lui a donné l'occasion de s'en repentir **puisqu'elle** s'appelait Marie-Antoinette* (Pernoud, *Pour en finir* 88)

> *Un texte de mai 1939 laisse apparaître que « Russie » est considéré comme plus amical qu' « Union Soviétique », **puisqu'il** déclare, deux ans avant l'invasion, probablement préméditée dès cette époque: « S'il est vrai que nous ne souhaitons pas, pour le moment, entretenir de relations polémiques avec l'Union Soviétique, cela ne signifie pas que nous voulions nous préparer à une fraternisation. Le concept de Russie est inapproprié pour désigner la structure d'Etat actuelle »* (Hagège *Souffle* 84)

Finit hypotakse: de enkelte indledere

Årsagsoperatorerne er som sagt *parce que* og *puisque: parce que* begrunder en proposition eller en illokution, *puisque* begrunder en illokution. Hertil kommer den sideordnende konjunktion *car*, som lige som *puisque* kan begrunde både en proposition og en illokution (jf. VIII, 2.2.4 og Ducrot et al. 1975, Ducrot 1983).

Det kausale felt kommer derfor til at se således ud:

	car	*parce que*	*puisque*
Hypotakse	−	+	+
Begrunder illokution	+	+	+
Begrunder proposition	+	+	−

puisque svarer således til den ene af *car's* anvendelser, *parce que* i sin almindeligste anvendelse, begrundelse af proposition, til den anden. Den hypotaktiske operator *puisque* tilknytter en ledsætning, hvis indhold fremsættes som præsupponeret over for *car*'s tilknytning af asserteret hovedsætning:

*a. Pierre est chez lui, **car** il y a de la lumière.*
*b. Pierre est chez lui **puisqu**'il y a de la lumière.*

Ved både *car* og *puisque* begrundes selve asserteringen af oversætningen, ikke dens propositionelle indhold, da det, at der er lys, ikke kan være årsagen til, at Pierre er hjemme, men nok til at hævde det. Forskellen mellem *puisque* og *parce que* fremgår af tilfælde, hvor ledsætningen kan begrunde både oversætningens illokution og dens proposition:

a. *Pierre est chez lui, **car** il y a du foot à la télé.*

b. *Pierre est chez lui **puisque/parce qu**'il y a du foot à la télé.*

Det, at der er fodbold i fjernsynet, kan være en grund både til, at Piene er hjemme, og til at hævde det. Hvor begrundelsen går på oversætningens proposition, kan kun *parce que* bruges:

a. *Pierre n'aime pas la bière, **car** elle contient de l'alcool.*

b. *Pierre n'aime pas la bière **parce qu**'elle contient de l'alcool.*

At øl indeholder alkohol, kan fremstilles som en begrundelse for, at Piene ikke kan lide øl, men kun pudsigt som en begrundelse for at hævde det.

car

Med *car* fremsættes og asserteres en begrundelse. Denne begrundelse kan både være af indholdet, propositionen, eller af illokutionen, men står altid for afsenders regning, da det er denne, der asserterer *car*-sætningen:

> *Seulement, rien n'est plus ennuyeux pour un homme sensible, que de voir souffrir une pauvre créature à laquelle on est attaché ...*
> *- Tu as donc beaucoup de sensibilité? répondit monsieur de Ronquerolles, **car** tu es rarement chez toi.*
> *Cette amicale épigramme fit rire les auditeurs* (Balzac *Femme* 116)

Dette er for eksempel tydeligt i følgende eksempler, hvor en historiker eller udenforstående iagttager fortolker begivenhederne:

> *Le Reich voulait-il, par une opération simultanée avec Rommel encercler la Turquie comme on l'a dit? Ce n'est pas évident du tout **car** Hitler n'a pas de stratégie méditerranéenne* (Dreyfus *Reich* 304)

> *- Les gens de la Ligue musulmane sont furieux **car** le congrès vient de décider de former des gouvernements locaux composés exclusivement de ses membres à lui* (Mourad *Princesse* 369)

Da *car* sideordner to hovedsætninger, som altså selvstændigt asserteres hver for sig, springes eventuelle ledsætninger over:

> *Premièrement, Julie savait que ce type avait exécuté Chabotte, après qu'elle l'eut interrogé − **car** elle s'était contentée d'interroger Chabotte* (Pennac *Marchande* 288)

Dette udelukker dog ikke, at *car*-sætningen motiverer en bestemt del af den foregående sætning, især selvfølgelig dennes fokus, jf. et eksempel som følgende:

> *Une nouvelle réunion a lieu le 6 novembre, à nouveau sans Hitler, **car** von Kahr refuse de collaborer avec un agitateur sans envergure* (Dreyfus *Reich* 83)

hvor det mere specielt er Hitlers fravær, der begrundes. Og i følgende eksempel bruges indholdet af en *car*-sætning til at entydiggøre modalverbet *devoir*'s epistemiske betydning (”Mælken var tilsyneladende …”):

> *Le lait devait être d'excellente qualité **car** le bébé se portait très bien* (Deforges *Colline* 45)

hvor for eksempel en *car*-sætning som *car le bébé était très chétif* ville fremtvinge en deontisk læsning (”Mælken skulle være af god kvalitet, for barnet var svageligt”).

I de fleste tilfælde synes *car* dog at begrunde illokutionen. Dette er for eksempel tydeligt i et eksempel som følgende, hvor det er brugen af imperativ, der begrundes:

> - *Etes-vous seul?*
> - *Oui, mais ouvrez, **car** ils viennent!* (Balzac *Femme* 239)

puisque

Med *puisque* gives der ikke en årsag eller en direkte motivering, der henvises til et princip. I alle eksempler kan man se, at indholdet af *puisque*-sætningen ikke er en årsag til indholdet af oversætningen, men nok en motivering for asserteringen af denne. Da et princip netop gør rede for, eller motiverer, at noget er tilfældet, kan man beskrive *puisque*'s måde at fungere på ved at sige, at operatoren knytter et givet indhold, ledsætningen, til den tropiske komponent i oversætningen:[2]

[2] Da vi bruger betegnelserne 'oversætning' og 'undersætning' om de grammatiske størrelser i hypotaksen, vil vi fremover bruge de traditionelle latinske betegnelser 'maior' og 'minor' om syllogismens to led, som også kaldes henholdsvis over- og undersætning.

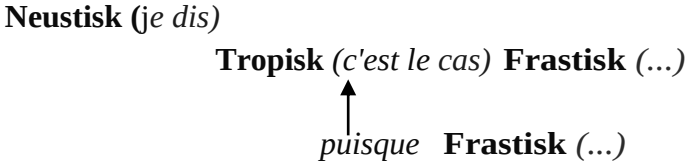

Et givet sprogligt indhold, *puisque*-sætningen, motiverer altså, at et sagforhold er tilfældet. Og denne motivering har oftest status af undersætningen (minor) i en syllogisme, mens oversætningen (maior) oftest er implicit. Dermed optræder *puisque* som en rent logisk argumenterende operator, idet den indfører en minor i en syllogisme, som jo netop har til formål at motivere, at konklusionens sagforhold foreligger, men jo ikke er årsag til det. I følgende eksempel:

> *Goering (...) va être très proche du Führer* ***puisqu****'il a un temps le commandement de la S.A.* (Dreyfus *Reich* 94)

er det således let at rekonstruere følgende syllogisme, hvis maior − det princip, der henvises til − er implicit, og hvis konsekvens er udtrykt i oversætningen:

1. Maior:
   [Celui qui a le commandement de la S.A. est très proche du Führer]
2. Minor:
   (puisque) Goering a un temps le commandement de la S.A.
3. Konklusion:
   (c'est le cas) Goering va être très proche du Führer.

Det princip, der således henvises til med *puisque,* har ofte karakter af en generel maksime, jf. følgende:

> *Bon! puisque vous ne voulez pas de moi, je vais prendre le petit* (Zola *Débâcle* 465)

hvor argumentationen bygger på en "subjektiv" maksime:

> *[Qui ne veut pas du père, perd l'enfant]*
> *(puisque) Vous ne voulez pas de moi (= le père)*
> *Je vais prendre le petit.*

Princippet kan endelig have karakter af topos af typen 'jo mere x, desto mere er det tilfældet ...' Følgende eksempel:

> *L'autre mesure était claire: on poussa à l'émigration forcée; cette tâche confiée à Eichmann fut rondement menée* ***puisque*** *(...) 130.000 Autrichiens (sic) émigrèrent de 1938 à 1939 sur les 200.000 que comptait l'Autriche en janvier 1939* (Dreyfus *Reich* 188)

kan analyseres med henvisning til en sådan topos:

> *Plus on pousse de Juifs à l'émigration, plus on a de succès]*
> *(puisque) 130.000 Juifs sur 200.000 ont émigré.*
> *La tâche confiée a Eichmann fut rondement menée.*

puisque er således i familie med konnektoren *or*, som også indfører minor i en syllogisme, men ikke hypotaktisk (jf. Kapitel I, 4.5). Strukturer med *or* kan faktisk også skrives om til hypotaktiske konstruktioner med *puisque*, men med den forskel, at det med *or* oftest er konklusionen, der er implicit:

> *« La motivation raciste [...] résultera [...] d'éléments de fait, tels que l'existence d'inscriptions racistes sur les tombes ou les monuments profanes. »* ***Or,*** *on le sait, ni de croix gammées ni de tags antisémites Sylvie Mottes n'a trouvé trace ... (Express* 11.5.95, 28)

> *« La motivation raciste [...] résultera [...] d'éléments de fait, tels que l'existence d'inscriptions racistes sur les tombes ou les monuments profanes. »* ***Puisque,*** *on le sait, ni de croix gammées ni de tags antisémites Sylvie Mottes n'a trouvé trace, [le crime n'est pas de nature raciste].*

Den hypotaktiske konstruktion kræver jo simpelthen, at en ledsætning knyttes til en oversætning, og denne oversætning kan kun være syllogismens konklusion som i følgende:

> ***Puisqu****'ils étaient là, maintenant, les Prussiens, c'était si simple: on allait les battre!* (Zola *Débâcle* 126)

> *- Ah! vous comprenez mes souffrances, je le vois, répondit-elle,* ***puisque*** *vous, prêtre chrétien, devinez et approuvez les funestes résolutions qu'elles m'ont inspirées* (Balzac *Femme* 171)

> *En réalité, la situation est analogue dans le Reich,* ***puisque*** *le parti est « indissolublement » soumis à l'Etat* (Dreyfus *Reich* 149)

> *Les élections du 5 mars ne furent pas le triomphe espéré* ***puisque*** *les nazis seuls n'avaient que 44% des suffrages* (ib. 115)

> *J'ai pensé qu'il était mieux pour vous que la séparation,* ***puisque*** *séparation il y avait, soit nette* (Mourad *Princesse* 197)

> *Il est vrai qu'un professeur a des frais de tenue, n'est-ce pas,* ***puisqu****'il peut être appelé à converser avec des personnes de la meilleure société* (Pagnol, cit. Sandfeld 1936:321)

> ***puisque*** *tout le reste lui est interdit, elle pressent qu'elle va se passionner pour les ... falbalas !* (Mourad *Princesse* 481)

> *Car on peut avancer l'hypothèse qu'elles ont été extraites du fichier de recensement d'octobre 1940* ***puisque,*** *si certaines ont été rédigées le jour de l'arrestation (...) d'autres, en revanche, sont sans conteste antérieures aux arrestations* (Rémond *Fichier* 181)

> *En mai 1913, il quitte Vienne pour Munich, fuyant le risque d'une arrestation comme déserteur,* ***puisqu'il*** *ne s'est pas présenté pour faire son service militaire* (Dreyfus *Reich* 54)

> *Mais* ***puisqu'il*** *dispose de moyens militaires, le gouvernement va rétablir l'ordre* (ib. 31)

> *Et il s'en alla, sans crainte désormais,* ***puisque*** *la fille était là pour protéger la maison* (Zola *Débâcle* 463)

> *Et bien sûr qu'il vit,* ***puisqu****'il n'est pas là!* (ib. 381)

> *Et il avait fait cette chose abominable, et il venait pourtant de sauver encore Maurice,* ***puisque*** *c'était lui qui l'avait rapporté là, au travers de tant de dangers!* (ib. 543)

> *Les inscriptions des obélisques lui inspirent des réflexions plus rationnelles,* ***puisqu****'il est le premier à affirmer qu'elles renferment « des textes historiques ...* » (Sole & Valbelle *Rosette* 34)

At oversætningen udtrykker syllogismens konklusion, fremgår af, at der kan stå et *donc* i den:

> *Ce régime aboutit* ***donc*** *à rétablir une forme de servage déguisé* ***puisqu****'il dépend désormais du bon plaisir du patron de rendre à son employé sa liberté ou de le conserver* (Rémond *L'Ancien Régime* 187)

At *puisque*-sætninger hæftes på oversætningens tropiske del, og dermed forbindes med den neustiske, fremgår af, at de kan motivere forskellige typer illokution såsom ordre, spørgsmål,

forslag, hilsen og lignende:

> *Frotte donc **puisqu**'il faut que je passe par là* (Molière, cit. Ducrot 1983:176)

> *« Comment, c'est toi! Pourquoi donc? **puisque** nous allions te reprendre! »* (Zola *Débâcle* 123)

> *Pourquoi ai-je consenti, **puisque** je ne vous aimais point?* (ib. 465)

> ***Puisque** me revoilà et que tout s'arrange, nous allons nous revoir, n'est-ce pas?* (ib.464)

> *... peur de tous ces morts de Dien Bien Phu, qu'ils aient été de France ou du Tonkin, du Maroc ou de Cochinchine, d'Algérie ou de l'Annam, Allemands, Sénégalais, Thai, Camerounais, Meo, hommes des villes, des champs ou des rizières, officiers ou simples soldats, lâches ou courageux, qu'importe **puisqu**'ils sont là, ensevelis dans la boue* (Deforges *Colline* 454)

> - *Eh! bien, répliqua Julie, adieu, **puisque** tu le veux* (Balzac *Femme* 79)

Også her kan man se den syllogistiske struktur i ræsonnementet:

> ***Puisqu**'on était vaincu, que c'était fait, pourquoi se massacrer davantage?* (Zola *Débâcle* 300)

som svarer til:

> *[Quand on est vaincu, on arrête de se faire massacrer]*
> *(puisque) On est vaincu.*
> *(Je me pose la question) Pourquoi se massacrer davantage?*

I følgende eksempel viser sætningsemnet, *Absurde,* at det netop er illokutionen, det at stille spørgsmålet, der motiveres:

> *Voulait-il l'empêcher d'apprendre quelque chose en abattant ceux qu'elle interrogeait? Absurde, **puisque** précisément il les abattait* **après** *qu'elle les avait interrogés* (Pennac *Marchande* 289)

På det syntaktiske plan er der også den gode begrundelse for denne analys af *puisque,* at *puisque*-sætninger ikke kan isoleres som fokus i en sætningskløvning. Denne egenskab deler de med andre ledsætninger, som der er uafhængige grunde til at antage også knytter an til oversætningens tropiske del som *comme*- (jf. VIII, 5.2.2) og *bien que-sætninger* (jf. 6. nedenfor).

Det forekommer derfor naturligt at antage, at kun elementer i den frastiske del kan gøres til fokus i en kløvning.

parce que

Med *parce que* er det sædvanligvis oversætningens proposition, der begrundes:

> *Ce n'est pas à son savoir qu'il doit d'avoir duré, mais au hasard et au pouvoir de l'argent et* ***parce que*** *le monde a bien voulu s'en accommoder* (Soisson *Charles* 302)

> *D'autre part, il s'attaque à eux* ***parce qu'ils*** *sont les défenseurs du* Staatsvolk *autrichien et de la monarchie* (Dreyfus *Reich* 53)

parce que's rolle som begrundende et indhold, altså den frastiske del af oversætningen, fremgår af, at *parce que* i modsætning til *puisque* kan have et adverbial tilknyttet:

> *On peut rigoler* ***justement parce qu****'on ne trouve pas ça drôle* (Pennac *Bonheur* 69)

> *Strasser disparut du parti,* ***essentiellement parce qu****'il était déçu de son manque d'audience* (Dreyfus *Reich* 108)

parce que's rolle som begrundende en proposition eller en illokution er tydeligst i forbindelse med oversætninger, som er spørgende. I følgende eksempler er det propositionen, der begrundes:

> *Est-ce* ***parce*** *qu'elle part qu'il est capable, enfin, d'exprimer un peu d'amour* (Mourad *Princesse* 513)

> *Ou bien a-t-il sacrifié leur amour* ***parce qu****'il avait besoin d'argent pour mener sa lutte?* (ib. 269)

Det er for eksempel klart i det sidste eksempel, at personens eventuelle pengemangel, ikke kan bruges til at begrunde oversætningens illokution, altså at spørgsmålet stilles. Dette er derimod tilfældet i eksempler som følgende:

> *Est-ce qu'il viendra* ***parce qu****'il l'a promis?* (Ducrot et al. 1975:253)

hvor parafrasen « et je pose la question parce que sa promesse me donne l'espoir de sa venue » viser, at ledsætningen motiverer illokutionen, altså at der stilles et spørgsmål. Dette er også tilfældet i følgende eksempel:

> *- Vous étiez à Dien Bien Phu; vous laisseriez donc ces milliers d'hommes s'y faire massacrer?*

- ***Parce que*** *nous en sommes là? demanda François en détachant chaque mot* (Deforges *Colline* 437)

4. Intentional relation

'Intention' eller 'hensigt' indebærer lige som 'årsag' en motivering, men i modsætning til årsagen, som fremstilles som foreliggende − ledsætningens indhold er præsupponeret − er hensigten en forestillet, ønsket eller tilstræbt motivering.

Mange sprog har derfor samme operator til årsags- og hensigtssætninger, jf. Thompson & Longacre (1985:185 f.). I oldfransk for eksempel har man *por ce que* i begge tilfælde, men de skelnes ved, at man med indikativ får årsags-, med konjunktiv hensigtsbetydning:

> *Et **por ce que** je **sai** bien que je ne vos verrai ja mes toz einsint ensemble come vos estes orendroit, vueil je que en la praierie de Camaalot soit orendroit comenciez uns tornoiemens (Queste* 13.21)

> *Mais il veaut que vous ly faites un poi d'ennor, **por ce que** les gens ne **puissent** dire que vous l'avés vencu* (Novarre *Mémoires* 150.6)

Finit hypotakse

På moderne fransk udtrykkes hensigt med operatorerne *pour que* og *afin que*. Ledsætningen står i konjunktiv, da motiveringen, der er urealiseret, derfor ikke kan asserteres:

> *Je me suis arrangé **pour qu**'on te fasse parvenir de l'insuline* (Gary *Promesse* 329)

> ***Pour que** le chef puisse se roidir contre l'épreuve, il lui faut, avant toute chose, dans un corps non surmené, un cerveau sain* (Bloch *Défaite* 144)

> *Même la minorité chrétienne est inquiète : elle se plaint de conversions forcées et a décidé de demander (...) un électorat séparé, **afin que** ses voix ne soient pas noyées dans la masse* (Mourad *Princesse* 468)

> *Et **pour que** nul ne doute du sérieux de ses intentions, le général Tim a fait placarder sur tous les murs de la ville de grandes affiches où le mot « MORT » s'étale en lettres noires* (ib. 88)

Den tilstræbte, men urealiserede motivering, kan undertiden få karakter af tilstræbt resultat ved tilstedeværelsen af forskellige kvantorer i oversætningen:

> *Les « roulantes » doivent être en nombre suffisant **pour qu'on** évite aux combattants le supplice de la soupe froide* (Miquel *Guerre* 422)

Il était trop tôt ***pour qu****'un tel contact fût profitable* (ib. 462)

L'investissement politique dans la guerre sous-marine avait suffisamment tenu la une *des journaux et les ordres du jour du Reichstag* ***pour qu****'il ne devînt pas, chez les Allemands, la raison majeure d'espérer* (ib. 425)

Dette kan lige som ved betingelsessætninger (se 5. nedenfor) udvikle sig til en faktuel læsning, med temporal betydning af resultat:

Quantité de têtes se sont déjà retournées. Suffisamment nombreuses ***pour que*** *je me sente vraiment seul* (Pennac *Bonheur* 82)

Il faut attendre l'appel du soviet du 24 mars (...) ***pour que*** *le climat change* (Miquel *Guerre* 388)

L'affaire est assez sérieuse ***pour que*** *le Kaiser convoque au château de Bellevue le Kronprinz et l'état-major* (ib. 462)

Betydningsmæssigt er disse sætninger i familie med de eksplikative følgesætninger, jf. VIII, 4.4. Men nok så væsentligt er det, at de er en slags "omvendte" årsagskonstruktioner, hvor det er oversætningen, der udtrykker en motivering af ledsætningens indhold:

Je me sens vraiment seul ***parce que*** *les têtes qui se tournent sont suffisamment nombreuses.*

Ved udtryk med *trop* svarer konstruktionen til en benægtet konsekvens:

Un tel contact ne fut pas profitable ***parce qu****'il était trop tôt.*

Infinit hypotakse

Ved fælles subjekt for over- og underverbum kan hensigten udtrykkes med *pour* + infinitiv 1. eller *afin* + infinitiv 2.:

Ils avaient demandé trop de sacrifices à leurs peuples ***pour*** *ne leur* ***proposer,*** *en récompense, qu'une paix sans victoire* (Miquel *Guerre* 425)

... les Européens poussent à la corruption les peuples qu'ils gouvernent ***afin de les affaiblir*** (Mourad *Princesse* 227)

Det fælles subjekt kan også være et sekundært subjekt, for eksempel et A_{dat}, jf. Kapitel III, 6.2.2:

> *Chaque jour, Kien* ***lui*** *remettait une importante somme d'argent* ***pour acheter*** *ces antiquités qu'elle aimait tant* (Deforges *Colline* 416)

> *qu'on* ***lui*** *envoie une armée* ***pour se délivrer*** *de ses ennemis* (Gallo *France* 232)

Efter bevægelsesverber kan hensigt eller resultat udtrykkes med infinitiv 1. alene:

> *Selma se rend au marché d'Aminabad y* ***choisir*** *des guirlandes de roses, c'est là qu'elles sont les plus fraîches* (Mourad *Princesse* 347)

Også her har man en faktuel læsning:

> *tous ceux qui le désirent (...) peuvent venir* ***expliquer*** *leur problème et* ***requérir*** *l'assistance du souverain ou son arbitrage* (Mourad *Princesse* 358)

5.Konditional relation (betingelse)

Vi har her hovedsageligt at gøre med konjunktionen *si*[3], som bruges på to måder. Som indleder af eksplikativ spørgesætning, jf. VIII, 4.3:

> **Eksplikativ:**
> *Je me demande s'il est encore là.*

eller som en operator, der sammenbinder to propositioner, hvor den underordnede tjener til at fremstille en alternativ verden. Ved at sige 'Hvis han er der, går jeg', opstiller den talende en alternativ verden, hvor en persons tilstedeværelse medfører at den talende går sin vej; der opstilles altså en betingelse eller forudsætning for at gøre et eller andet:

> **Operator:**
> *Je m'en vais s'il est encore là.*

Finit hypotakse

Den alternative verden, der åbnes af operatoren *si,* kan gælde nutiden, altså en *hypotese* om den talendes samtid ('Hvis jeg havde flere penge (nu), så …'), eller fortiden, altså noget *kontrafaktisk* ('Hvis jeg havde haft flere penge (dengang), så …'), eller fremtiden, altså noget *potentielt* ('Hvis jeg får flere penge (snart), så …'). Tempusbrugen i undersætningen svarer på fransk i store træk til dansk, altså *imparfait, plus-que-parfait* og *présent*:

> **Hypotetisk (nutidigt):**

[3] Vi ser her bort fra diverse leksikaliserede udtryk som fx *à condition que, pourvu que* og mere komplekse operatorer som *pour peu que*.

Cette analyse serait incomplète ***si o****n ne* ***consacrait*** *pas un développement spécifique à la « Police des questions juives »* (Rémond *Fichier* 121)

Kontrafaktisk (fortidigt):
Je m'en serais allé s'il ***avait été*** *là.*

Potentielt (fremtidigt):
La Ligue commence même à dire que ***si*** *elle n'obtient pas de garanties suffisantes, elle exigera pour les musulmans un pays indépendant* (Mourad *Princesse* 468)

Men som operator kan *si* også forbinde to propositioner, hvor den underordnede for så vidt er faktuel, men præsenteres ved sin hypotetiske grundbetydning som en afsløring:

Ajoutons que ce n'est pas un hasard ***si*** *c'est Pucheu (...) qui l'a instituée, et* ***si*** *elle le fut à l'automne 1941, quelques semaines après le discours dit du « vent mauvais » prononcé par Philippe Pétain le 12 août 1941* (Rémond *Fichier* 121)

Som operator kan også det simple *que* bruges, hvor så det potentielle eller hypotetiske udtrykkes ved hjælp af konjunktiv eller *conditionnel* i undersætningen:

Qu*'on la lui donne et il réglera le problème, écrit-il le 19 avril* (Sole & Valbelle *Rosette* 109) ('si on la lui donne')

Operatoren *si* kan også knytte undersætningen til oversætningens illokution:

Bien entendu, tout ceci est « secret-défense ».
- ***Si*** *vous le dites ..., marmonna François en sortant* (Deforges *Colline* 438)

Infinit hypotakse

Det drejer sig her om participium 2., gérondif, som blandt sine adskillige anvendelser også kan fortolkes konditionalt med oververbum i *futur* eller *présent*, altså den potentielle læsning:

Elle réussirait mieux ***en s'y prenant*** *autrement* (Halmøy 1982 :223)

Je pense ***qu'en continuant,*** *on doit arriver à la frontière chinoise* (Deforges *Colline* 311)

- Ils ont craint ***qu'en nous tuant*** *dans ce site apparemment sacré, nos esprits ne se transforment en âmes errantes* (ib. 320)

Ved indirekte og dækket direkte tale har man *conditionnel* eller *imparfait* efter de generelle regler for tempustrasponering (*futur → conditionnel, présent → imparfait*, jf. FG 365 ff.), idet den

underordnede sætnings deiktiske system skal tilpasses oversætningen, jf. VIII, 4.1.1:

> *Il lui semblait que son frère reviendrait prochainement, qu'on* ***finirait*** *par être tous heureux,* ***en ne se quittant*** *plus* (Zola *Débâcle* 452)
>
> ***- En faisant*** *un effort, je* ***devrais*** *m'en souvenir, oui* (Pennac *Fée* 155)
>
> *Mais comment, se demandait-elle, enlever ce bandeau? Il faisait partie d'elle-même, si collé à ses prunelles* ***qu'en le retirant*** *elle* ***risquait*** *de s'arracher les yeux* (Mourad *Princesse* 129)

6.Koncessiv relation (indrømmelse)

Indrømmelsesoperatoreme, *bien que* og *quoique,* indfører en ledsætning, hvis indhold ofte opfattes som en "modsagt årsag", jf. Sandfeld (1936). På den anden side forekommer denne fortolkning ikke altid helt oplagt, jf. Morel (1996:8), hvorfor forskere som Ducrot og Moeschler foretrækker at tale om at ledsætningens indhold udgør et argument for en konklusion, som modsiges af det i oversætningen asserterede. Hvis 'il pleut à torrents' er et argument for ikke at gå ud, så har man den kanoniske indrømmelseskonstruktion i eksempler som:

> *Julie sort* ***quoiqu'il*** *pleuve à torrents.*

hvor der foreligger en modsigelse i forhold til:

> *Julie ne sort pas* ***parce qu****'il pleut.*

Her kan man sige, at 'il pleut à torrents' er et argument for ikke at gå ud (og kan selvfølgelig være årsagen til, at man ikke går ud), og den talende accepterer dette argument, selv om han ikke fremsætter og asserterer det direkte: Selve relationen mellem de to sætninger lremstilles som præsupponeret, og selv om der kun er én udsigelse − der er tale om hypotakse − præsenteres indholdet af ledsætningen som tidligere asserteret, som noget konventionelt accepteret, jf. Morel (1996:9). En struktur med en indrømmelsessætning kan altså fremstilles som følgende, hvor *p* er oversætningen, og *q* er den konklusion, som undersætningen implicit argumenterer for, og som oversætningen altså negerer:

> *p* : *Julie sort*
>
> *q* : ***quoiqu****'il pleuve à torrents.*
>
> Neg *q* : *(elle ne sortira pas)*

Nu er undersætningen *il pleut à torrents* jo en beskrivelse af en situation i verden, og det er vanskeligt at se, hvordan en situation kan argumentere for eller imod noget som helst: Det er det faktum, at situationen foreligger (eller ikke indtræder), der er argumentet. Det er derfor klart, at det indrømmelsesoperatoren knytter an til, ikke er den frastiske komponent *(Julie sort),* men den tropiske *(c'est le cas),* således at billedet bliver:

Neustisk (*Je dis*)

Tropisk (*c'est le cas*)

↑ **Frastisk** (*Julie sort*)

Operator (*quoique*) **Frastisk** (*il pleut à torrents*)

Ved at knytte an til oversætningens tropiske komponent får det opstillede, modsagte argument i ledsætningen ikke del i oversætningens assertion, og indrømmelsessætningen står derfor i konjunktiv.

Indrømmelsesoperatoreme *bien que* og *quoique* knytter ledsætningen an til oversætningen som enten en logisk eller en korrigerende indrømmelse, jf. Morel (1996). Nedenstående er eksempler på den logiske type:

> *mais il ne lui a pas fait l'amour,* ***bien que*** *de tout son corps tendu elle l'en priât* (Mourad *Princesse* 541)
>
> *A quarante-huit ans il tomba amoureux de la dame à l'imper. Elle-même l'aima,* ***bien qu****'il ne fût pas aimable* (Fleischman *Rendez-vous* 115)
>
> ***Bien que*** *la sultane s'oppose aux passe-droits, Haïri Bey a pris sur lui d'en parler aux quelques amis qui lui restent dans les ministères* (Mourad *Princesse* 150)
>
> ***Bien que*** *le mariage dût se faire aux Indes à cause de la position publique du rajah, la sultane avait compté qu'au moins il viendrait à Beyrouth chercher sa fiancée* (ib. 280)

Hvor ledsætningen i den logiske type kan stå både før og efter oversætningen, står en korrigerende indrømmelse altid efter sin oversætning:

> *Vous pouvez tourner sur la petite place* ***bien que*** *ce soit en principe interdit.*

Og her er der snarere tale om, at operatoren knytter ledsætningen an til den neustiske komponent, idet den talende korrigerer eller modificerer sin egen udsigelse:

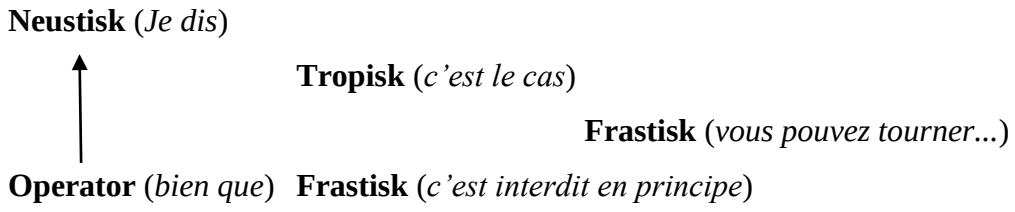

I denne type har man den specialiserede operator *encore que*, som eksplicit signalerer korrigerende indrømmelse:

> *C'est évidemment ce qui va se passer,* ***encore qu'****il faille se garder de toute illusion sur les chances d'un règlement rapide du conflit* (*Figaro*, cit. Togeby 1982b:213)

Som andre komplekse operatorer kan gentagelse ved sideordning ske ved det simple *que:*

> *Mais nul n'a pu confirmer le fait,* ***bien qu****'Himmler ait fait effectuer des recherches par la Gestapo et* ***que*** *le gouverneur général de Pologne, Hans Franck, ait déclaré qu'il détenait la preuve que le grand-père d'Hitler était un commerçant juif* (Dreyfus *Reich* 48)

7.Operatorsætninger indledt med simpelt *que*

Det "rene" *que* kan i samspil med et eller flere andre elementer i konstruktionen (verbalform, nægtelse, "spørgemarkør", tidsadverbial) etablere de samme former for relationer mellem to finitte verber som de operatorer, der er behandlet under 1.- 6. ovenfor (*alors que, sans que, pour que,* etc.). Disse *que*-konstruktioner udgør i virkeligheden flere forskellige typer. Vi vil her i 7.1-7.6 inddele dem i de samme grupper som i 1.-6. (dvs. abstrakt overensstemmelse, temporal relation, kausal relation, intentional relation, konditional relation, koncessiv relation), idet det dog bemærkes, at der ikke i alle tilfælde kan trækkes et skarpt skel mellem de forskellige typer. *Que* er jo i sig selv helt uspecificeret, og nogle kontekster tillader flere fortolkninger. I 7.7 skal vi se, at operatorsætningerne indledt med *que* kan deles i to hovedgrupper, der går noget på tværs af ovennævnte semantiske inddeling alt efter, om de er indholdsorienterede (og altså tilhører den frastiske komponent) eller talehandlingsorienterede (og tilhører den neustisk/tropiske komponent).

7.1 Abstrakt overensstemmelse: uden at-typen

Som nævnt under 1. ovenfor har den abstrakte overensstemmelse, der etableres mellem de to propositioner, ofte karakter af 'måde', hvorfor den type af ledsætninger, der indgår, tit omtales som modalsætninger[4]. Når forholdet er negativt, bruger man normalt indlederen *sans que*:

[4] Sandfeld benytter her termen "proposition circonstancielle". Men denne term dækker hos Sandfeld mere end konstruktioner med 'sans que'-betydning. Den dækker nemlig ud over denne type: 1. en del af de typer, der omtales i 7.2 under "temporal relation". 2. de fleste af de *conditionnel*-konstruktioner, der omtales i 7.5 og 7.6 under "konditional relation" og "koncessiv relation". Termen "[propositions] circonstancielles" benyttes af andre, fx. Riegel et al. (1996:504 f.) om hele den gruppe Sandfeld i overensstemmelse med den danske tradition betegner som "propositions adverbiales".

> *Pour pouvoir le rencontrer plus facilement, et* ***sans que*** *personne le sache, le roi s'est installé dans un hôtel voisin* (Soisson *Charles* 170)

Men som vist i 1. kan den nægtelse, der er udtrykt ved *sans*, i litterær stil flytte ned i ledsætningen, når oversætningen også indeholder en nægtelse (jf. Sandfeld 1936:417, Togeby 1984:278, Muller 1991:237):

> *Il* ***ne*** *se passe* ***pas*** *de jour* ***qu'****un accident* ***ne*** *se produise* (Muller 1991:237)

> ***Pas un jour ne*** *se passe* ***que*** *je* ***ne*** *songe tristement* (Mirbeau, cit. Sandfeld 1936:417)

> *En Inde, il* ***ne*** *se passe pour ainsi dire* ***pas*** *de semaine* ***que*** *les problèmes linguistiques* ***ne*** *soulèvent des émeutes* (*Monde*, cit. Togeby 1984:278)

> *Il* ***ne*** *se passe pas de semaine* ***qu'****un de ses enfants* ***n'****ait saccagé ses chaussures ou déchiré son vêtement* (Barjavel, cit. Togeby 1982b:205)

> *Je* ***n'****y puis songer* ***que*** *le cœur* ***ne*** *me serre un peu* (Green, cit. Togeby 1984:278)

> *Il* ***ne*** *voit* ***pas*** *un brin d'herbe à terre,* ***qu'****il* ***ne*** *vous dise comment cela s'appelle en latin* (Musset, cit. Grevisse 1986:1664)

> *Mais aussi* ***rien*** *d'important* ***ne*** *se fait* ***qu'****il* ***ne*** *soit là* (Herland, cit. Togeby 1984:278)

I sådanne konstruktioner kan ledsætningen kun indeholde det rene *ne*, ikke den fulde nægtelse, hvilket kan forklares ved, at "slutresultatet" er positivt (jf. Muller 1991:237). Således er *Il ne se passe pas de jour qu'un accident ne se produise* ensbetydende med: *Il se produit un accident tous les jours*[5]. Når oversætningen, som det er tilfældet i de første 4 eksempler, indeholder et tidsudtryk, kan man i stedet for *que*-konstruktionen anvende en implikativ konstruktion enten med den fulde nægtelse:

> *Je suis terrifiée par la mort. Il* ***n****'y a* ***pas*** *un jour* ***où je n'y pense pas*** (*Marie Claire* 621, 82, mai 2004)

eller med *ne* alene som nægtelse:

> *Pendant quinze mois, le gouvernement a donné l'impression que la France était richissime: il n'y avait pas de jours* ***où l'on n'apprenait telle ou telle mesure, telle ou telle décision entraînant des charges nouvelles …*** (*Monde*, cit. Muller 1991:236)

[5] Det rene negative *ne* forklares på samme måde i andre ledsætninger, hvis oversætning indeholder en nægtelse: ***Pas*** *une famille qui* ***n'****ait un parent tué ou mutilé* (*Monde*, cit. Muller 1991:235) = 'Ils ont tous un parent tué ou mutilé'.

Som nævnt ovenfor er det almindelige, at det er den sammensatte indleder *sans que*, der bruges til at angive den negative overensstemmelse. Da denne indleder på moderne fransk ikke sjældent følges af et ekspletivt *ne* (jf. Muller 1991:378[6]), kommer *que*- og *sans que*-konstruktionen ofte til at ligge meget tæt op ad hinanden:

> *Il **ne** se passe **pas** de semaine **sans qu'**un universitaire à la page **ne** parte en guerre contre la littérature antérieure à notre temps* (Gaxotte, cit. Togeby 1984:302)[7]

Den sammensatte indleder er den eneste mulighed, når oversætningen er positiv:

> *Les dents lui poussèrent **sans qu'**il pleurât une seule fois* (Flaubert, cit. Grevisse 1986:1664)

I nogle tilfælde kan man komme i tvivl om, hvorvidt en negativ adverbiel ledsætning indledt med *que* skal tolkes som en mådes- eller som en tidsledsætning af type 2 (jf. 7.2 nedenfor). Som sagt beror dette udelukkende på konteksten. Således kan følgende konstruktion omskrives til såvel a. (mådesledsætning) som b. (tidsledsætning), idet den negative *que*-sætning blot angiver 'den omstændighed at man ikke har læst det':

> *En affaires madame, il **ne** faut **jamais rien** signer **qu'**on **ne** l'ait lu* (Deval, cit. Sandfeld 1936:417)
>
> a. ... ***sans qu'**on (ne) l'ait lu*
>
> b. ... ***avant qu'**on ne l'ait lu*

7.2 Temporal relation

Den temporale relation kan inddeles i to typer, som vi vil kalde type 1 og type 2.

Type 1: den fasale type

Denne type − langt den mest almindelige − kan groft illustreres ved skabelonerne:

---

[6] "Les occurrences de *ne* y sont extrêmement fréquentes, malgré les condamnations multiples des grammairiens normatifs" (loc. cit.). Muller står her i modsætning til Togeby (1984:302), sikkert fordi hans materialer er nyere end Togebys, der bygger på Nordahl (1972). Fænomenet er tilsyneladende i vækst.

[7] Omvendt kan den negative *que*-sætning af og til miste sit *ne* på grund af påvirkning fra *sans que*-sætningen. I følgende eksempler er der således ingen tvivl om, at ledsætningen skal opfattes negativt, selv om *ne* er udeladt: *il ne se passait pas de jours **qu'on me menaçât de mon oncle*** (Mirbeau, cit. Sandfeld 1936:418). [*elle*] *ne la lâcha point **qu'elle eût souscrit au tome IV de cet ouvrage*** (Bedel, cit. ib.).

déjà *p* que encore *q*
encore *p* que déjà *q*

ne … plus *p* que encore *q*
ne … pas encore *p* que déjà *q/*
à peine *p* que *q*

Konstruktionen udtrykker en slags "spændingsforhold/uoverensstemmelse/disharmoni" mellem to situationer (positive eller negative), som mod forventning kommer til at overlappe, enten fordi den ene indtræffer tidligere end forventet eller fordi den anden varer længere end forventet (eller begge ting i forening). Det er betegnende at de fasale adverbier[8] *déjà* og *encore* eller deres negative modstykker *ne ... pas encore* og *ne ... plus* (jf. Muller 1975, 1991, 1996, Hansen 2008) ofte enten står eller kan indsættes i hver sin halvdel af konstruktionen. *Déjà* og *encore* angiver begge, at det sagforhold, de modificerer, er gyldigt på et givet referencetidspunkt. Herudover angiver *déjà*, at der har fundet en overgang sted mellem et tidligere sagforhold *~p* og det på referencetidspunktet gældende *p,* og at omtalte overgang har fundet sted på et i afsenders øjne tidligere tidspunkt, end man kunne have forventet (jf. Hansen op. cit.). *Encore* angiver derimod, at sagforholdet er i en fremskreden fase på referencetidspunktet og har som yderligere betydningselement, at en fremtidig overgang til en negativ fase er tænkelig i det gældende diskursunivers (Hansen op. cit.).

For at lette overblikket over den fasale type kan vi opdele konstruktionerne i to (ikke klart adskilte) undertyper ud fra den måde, de bedst lader sig omskrive eller oversætte på. Vi vil illustrere dem ved hjælp af følgende a. og b.-konstruktioner:

a. *Tu seras de retour à Toudmour **que** nos chamelons boiront encore* (Dorgelès, cit. Sandfeld 1936:416)

b. *La communion **n**'est **pas** encore terminée **que** déjà les moines tondus accourent de leur sacristie* (Dorgelès, cit. Sandfeld 1936:265)

I a.-konstruktionen er de to – positive – sagforhold, der mod forventning kommer til at overlappe: 'du er kommet hjem' og 'kamelføllene står og drikker'. Sandfeld (1936:417) foreslår at omskrive denne konstruktionen til a'., hvor oversætningen er blevet til en tidsledsætning indledt med *quand* og *que*-sætningen er blevet til oversætning:

[8] Dvs. adverbier der på forskellig vis udtrykker "hvor vidt en overgang mellem to faser – en positiv og en negativ – af samme sagforhold har fundet sted" (Hansen 2008). Disse "aspektuelle adverbier" udgør en undertype af den klasse, vi i Kapitel V, 4.3 har benævnt "lette tidsadverbialer". Det er klart at de står i modsætning til de "sceniske tidsadverbialer", som *hier*, som vi har behandlet i Kapitel V, 4.1. Men de adskiller sig også fra de øvrige lette tidsadverbialer af typen *souvent* ved ikke at placere en situation på en tidslinje, men ved i stedet at angive "hvor vidt det sagforhold, der er tale om, befinder sig i en begyndende eller mere fremskreden fase i forhold til et bestemt referencetidspunkt, hvor vidt sagforholdet tidligere har været i en negativ fase eller kan forventes at gå ind i en sådan negativ fase på et senere tidspunkt, og hvor vidt den begyndende fase, hvor en sådan er relevant, har fundet sted enten tidligt eller sent efter afsenders mening."

a'. ***Quand*** *tu seras de retour, nos chamelons boiront encore* (loc. cit.)[9]

Denne omskrivningsmåde egner sig fortrinsvis til konstruktioner, hvor den oprindelige oversætning indeholder præsupponeret information, noget der normalt kun lader sig afgøre ud fra en kontekst (skønt visse typer af sagforhold umiddelbart synes særlig egnede til at fungere som præsupponeret information i en *quand*-sætning, fx angivelser af livsperioder: *Quand j'étais petite, ...*). En oversættelse til dansk af en konstruktion som a. vil som regel være struktureret som a''. og indledt med konjunktionerne *når* eller *da*:

a''. ***Når*** *du kommer tilbage til T., vil kamelføllene stadig stå og drikke.*

Jf. på samme måde:

J'étais gamine ***qu'****elle achetait déjà des navets à mon père* (Zola, cit. Grevisse 1986:1619)

→ ***Da*** *jeg var barn, købte hun allerede majroer hos min far.*

Hvad nu b.-konstruktionen angår, forekommer en omskrivning af samme type som a'. langt mindre oplagt. Denne type, der **altid** har en **negativ oversætning** (dvs. en oversætning, der enten indeholder en regulær nægtelse eller den svækkede variant af nægtelsen *à peine* 'næppe', 'dårligt'), bruges til at angive, at et sagforhold følger lige efter (eller endog oven i) et andet, sådan at det første dårligt (eller ikke) når at blive færdigt, før det andet indtræder. De to situationer, der mod forventning kommer til at overlappe i b., er altså den negative: 'altergangen er ikke færdig' og den positive: 'munkene kommer løbende ud'. Oversætningen i en sådan konstruktion er typisk enten i sammensat tid eller udtrykker en tilstand, der er resultatet af en forudgående handling (fx *être terminé* som i b.). Hvis man vil omskrive en sådan konstruktion til en konstruktion indeholdende en *quand*-sætning, vil det normalt blive *que*-sætningen, der bliver lavet om til en *quand*-sætning (jf. Sandfeld 1936:265):

b'. *La communion n'est pas encore terminée que déjà les moines tondus accourent de leur sacristie* (Dorgelès, cit. Sandfeld 1936:265)

Og denne fordeling af over- og undersætning bevares i den danske oversættelse:

b''. *Altergangen er ikke/dårligt færdig,* ***før*** *de kronragede munke kommer løbende ud fra sakristiet.*

[9] Sandfeld (op. cit.) understreger dog, at der er en lettere betydningsforskel på *que*- og *quand*-typen, idet førstnævntes særpræg netop er ikke at lægge vægt på tiden (sådan som *quand*-konstruktionen jo gør det), men at lægge vægt på "la situation", dvs. de omstændigheder, der bruges til at beskrive et sagforhold.

Som anført af Grevisse (1986:1654) og Riegel et al. (1996:517) må den information, der er indeholdt i *que*-sætningen i sådanne konstruktioner, betragtes som "le fait principal", hvorfor man kan tale om "subordination inverse" (ib.). Ved omskrivningen til en *quand*-konstruktion ændres den type, der er repræsenteret ved a., hvor der jo byttes om på over- og undersætning, til en ikke-invers konstruktion, hvorimod b.-konstruktionen bevarer sin inverse karakter[10].

Vi har set, at oversætningen altid er benægtet i den type, der er repræsenteret i b. Men det ser ikke ud til, at man kan slutte omvendt. Det er ikke alle konstruktioner med benægtet oversætning, der bedst analyseres som en type b.-konstruktion. Det spiller sikkert en rolle, om nægtelsen skal opfattes polemisk eller deskriptivt (jf. Nølke 1994:246), noget der, som Nølke understreger, kun kan afgøres, hvis man kender den forudgående kontekst[11]. I følgende eksempel er det nærliggende at opfatte nægtelsen deskriptivt, sådan at den sammen med *dix ans* danner "un nouveau prédicat" (ib.):'under 10 år gammel'. Denne angivelse af en livsperiode passer, som vi har set ovenfor, godt til at danne baggrund (jf. *Quand j'étais petite, …*):

> *Né le 29 août à Londres, Stephen Wolfram* ***n****'a* ***pas*** *dix ans* ***que*** *lui sont déjà décernés des prix scientifiques* (*Monde* 15/5 02:27)

Den polemiske tolkning er dog ikke helt udelukket: 'i modsætning til hvad man måske tror, nåede han *ikke* at fylde 10 år *før* han fik videnskabelige priser'. Konstruktionen i sig selv angiver blot det uventede overlap af to situationer. Hvilken helt præcis betydningnuance der så skal lægges i det enkelte eksempel, afhænger af konstruktionens eget og kontekstens indhold.

Skønt nogle konstruktioner altså ikke kan bestemmes helt entydigt, skaber det et bedre overblik groft at opdele konstruktionerne i to hovedtyper, som vi for nemheds skyld vil benævne ud fra deres typiske oversættelse til dansk, idet vi taler om "*da/når*-konstruktionen" og "*ikke/næppe ... før*-konstruktionen".

Da/når-konstruktionen

Da/når-konstruktionen indeholder typisk både *déjà* og *encore*, et i hver sin halvdel:

> *Elle était* ***encore*** *déployée dans l'espace* ***que*** *l'homme,* ***déjà****, s'engouffrait dans la portière ouverte* (Pennac *Fée* 42)

> *Il portait* ***encore*** *les lisières* ***que*** *l'orgueil des parents prophétisait* ***déjà*** (Tinayre, cit. Sandfeld 1936:417)

[10] Sandfeld (1936:262) advarer dog mod at udtale sig om sådanne *quand*-konstruktioner uden for kontekst og siger bl.a. om følgende konstruktion: *Il rentrait,* ***quand*** *il rencontra Claude Lantier* (Zola, cit. loc. cit.) "le sens est "il rentrait et alors il rencontra –", parce que cette rencontre n'est pas préparée par ce qui précède, mais la même phrase pourrait, dans d'autres circonstances, signifier: "il rentrait au moment où il rencontra Claude".

[11] Og selv i det tilfælde kan der selvfølgelig godt være tvetydigheder.

> *J'avais **déjà** fini **qu'**elle cochait **encore** avec la même application* (Camus, cit. Togeby 1984:489)
> ***Déjà** la calotte noire était remise en place, **que** je regardais **encore** ce qu'elle recouvrait* (Bordeaux, cit. Sandfeld 1936:417)

I følgende eksempler, hvor enten *encore* eller *déjà* "mangler", ville de kunne indsættes uden nogen særlig betydningsforskel. En anvendelse af et af disse adverbialer i den ene halvdel af konstruktionen afsætter faktisk i sig selv et "aftryk" af det andet adverbial i den anden halvdel af konstruktionen (m.a.o. hvis p er "tidlig" i forhold til q, så er q "sen" i forhold til p):

> *La pluie avait cessé **que** nous allions **encore** à toute vitesse* (Duhamel, cit. Grevisse 1986:1654)
> → *La pluie avait **déjà** cessé ...*

> *la nuit tombe − **qu'**il est **encore** là à se battre avec le reflet de ses lunettes* (Benjamin, cit. Sandfeld 1936:416)
> → *la nuit tombe **déjà** ...*

> *J'étais gamine, **qu'**elle achetait **déjà** des navets à mon père* (Zola, cit. Grevisse 1986:1619)
> → *J'étais **encore** gamine, ...*

De følgende eksempler indeholder positivt orienterede tidsadverbialer (*depuis longtemps, depuis plus d'une heure*), som angiver, at der efter talers mening er gået lang tid. Sådanne adverbialer kombineres helt naturligt med *déjà*, som altså ville kunne indsættes nærmest uden betydningsændring:

> *Elle était partie **depuis longtemps qu'il** en frémissait **encore*** (Bourget, cit. Sandfeld 1936:416)
> → *depuis longtemps **déjà***

> *Il bavardait **depuis plus d'une heure que** j'étais **encore** à chercher les desseins de cet entretien vagabond* (Duhamel, cit. Sandfeld 1936: 416)
> → *depuis plus d'une heure **déjà***

Lige som de nævnte adverbialer er *déjà* nemlig positivt orienteret (jf. Hansen 2002b:30 og Muller 1975:31), der gør opmærksom på modsætningen mellem: *Il est déjà tard* vs.*?? Il est déjà tôt* og *Il est encore tôt* vs. *??Il est encore tard*). Dette må kunne forklares ved, at det at ytre, at en overgang mellem ~p og p har fundet sted tidligere end forventet, på en vis måde er ensbetydende med at hævde, at der er "nået mere" end det kunne forventes. Omvendt vil *encore*'s angivelse af, at p er i en fremskreden fase uden at have nået den forudsete overgang til ~p, naturligvis fremkalde den modsatte orientering.

Som vist af Muller (1975:12) er det negative modstykke til *déjà* det sammensatte udtryk *ne ... pas encore*:

> *Il **n'**est **pas** vrai que les oiseaux chantent **déjà***
> *→ Les oiseaux **ne** chantent **pas encore**.*

Dette udtryk forekommer ofte i forbindelse med *déjà* i *que*-tidskonstruktionerne (mest i *ikke/næppe ... før*-typen, som vi skal se på nedenfor, men også i *da/når*-typen). "Spændingsforholdet" kommer her af, at faseadverbialet kombineres med sin egen negation. Man kan yderligere sammenligne konstruktionen med anvendelsen af *encore* i positive sætninger og sige, at *ne ... pas encore* 'endnu ikke' er udtryk for, at 'det stadig er sandt, at ~p gælder':

> *Elle **n'**était **pas encore** là **qu'**il tremblait **déjà** de désir.*
>
> ***Déjà** nos mains s'étaient pressées que nous **n'**avions **encore** échangé **aucune** parole* (Bourdet, cit. Sandfeld 1936: 417)

I følgende eksempler ville hhv. *déjà* og *encore* kunne indsættes i oversætningen uden nogen særlig betydningsændring:

> *Nous étions arrivés devant les maisons **qu'**elle **n'**avait **pas encore** dit une parole* (Béraud, cit. Sandfeld 1936:417)
> *→ Nous étions **déjà** arrivés devant les maisons que ...*
>
> *Né le 29 août 1959 à Londres, Stephen Wolfram n'a pas dix ans **que** lui sont **déjà** décernés des prix scientifiques* (*Monde*, 15/5 02:27)
> *→ S. W. n'a pas **encore** dix ans que ...*

Muller viser ligeledes (1975:12), at det negative modstykke til *encore* er det nægtende udtryk *ne ... plus*:

> *Il **n'**est **pas** vrai que les oiseaux chantent **encore** →*
> *Les oiseaux **ne** chantent **plus**.*

Dette udtryk forekommer sammen med *encore* i den type af tidskonstruktioner, der optager os her:

> *Elle **n'**était **plus**[12] là **qu'**on la cherchait **encore*** (Estaunié, cit. Sandfeld 1936:417)

[12] 'ikke længere', dvs. udtryk for at p allerede er forbi.

Man kan sige, at "spændingsforholdet" i dette tilfælde kommer af, at *encore* kombineres med sin egen negation.

Som vist ovenfor kan den inverse *que*-konstruktion af ovennævnte type vendes om til en ikke-invers *quand*-konstruktion (*Tu seras de retour **que**... → **Quand** tu seras de retour, ...).*

Ikke/næppe... før-typen

I denne type, hvor *déjà* kombineres med sin negation: *ne pas ... encore*, står det nægtende udtryk altid i oversætningen. Nævnte oversætning, der typisk er i sammensat tid, denoterer som nævnt ovenfor et sagforhold, der ikke når at blive færdigt, *før* det sagforhold, der denoteres af ledsætningen, indtræffer, noget der udtrykkes eksplicit i den danske oversættelse:

> *Il **n**'avait **pas encore** eu le temps d'amorcer le crochet nécessaire **que déjà** il souriait de sa méprise* (Robbe-Grillet, cit. Togeby 1984:490)
>
> *La voiture **n'**était **pas encore** immobile **que** Peki avait **déjà** sauté à terre* (Lavedan, cit. Sandfeld 1936:265)
>
> *La communion **n'**est **pas encore** terminée **que déjà** les moines tondus accourent de leur sacristie* (Dorgelès, cit. Sandfeld 1936:265)
>
> *Marcel **n'**avait **encore rien** dit **que** Christo avait **déjà** des larmes dans la voix* (Triolet, cit. FG 70)

I mange tilfælde "mangler" enten *encore* eller *déjà* eller begge adverbialerne, men de kan indsættes uden væsentlig betydningsændring[13]:

> *Mémé Boul ne sait rien garder pour elle. Tu **n**'auras **pas** fini de lui expliquer **que déjà** elle mettra Séverine au courant* (Rivoyre, cit. Togeby 1982:490)
>
> *→ Tu n'auras pas **encore** fini (...) que déjà ...*
>
> *Le soleil **n'**était **pas** couché **que** la vieille ville s'allumait **déjà** pour la nuit* (Yacine, cit. FG:70)
> *→ Le soleil n'était pas **encore** couché que ...*
>
> *La dernière héritière directe de l'hôtel de Rambouillet, Mlle de Scudéry n'était pas encore morte que l'hôtel renaissait chez la marquise de Lambert (Larroumet, cit. Sandfeld 1936 :265)*
> *→ ... Melle de Scudéry n'était pas encore morte que l'hôtel renaissait **déjà** ...*

[13] Sandfeld (1936:265) beskriver denne lette betydningsændring ved at sige: "Pour marquer la rapidité avec laquelle les deux actions se succèdent, on peut ajouter *déjà* dans la subordonnée:".

*Mais il **n'**avait **pas** fait dix pas **qu'**il disparaissait dans une brusque explosion* (Zola, cit. ib. 265)
→ *Mais il n'avait pas **encore** fait dix pas qu'il disparaissait **déjà** ...*

*La porte **n'**était **pas** refermée **qu'**il dormait profondément* (Simenon, cit. Togeby 1982:490)
→ *La porte **n**'était pas **encore** refermée qu'il dormait **déjà** profondément.*

*Il **n'**avait **pas** fait trois **pas qu'**il s'arrêta* (Riegel et al. 1996:517)
→ *Il n'avait pas **encore** fait trois pas que **déjà** il s'arrêta.*

Alle disse eksempler indeholder en "polemisk nægtelse" (jf. Nølke 1994:241), hvor taler faktisk præsenterer to synspunkter: et ("pdv_1"[14]), der forsvarer den ikke-negerede sætnings indhold, og et andet ("pdv_2"), der er ansvarligt for nægtelsen (ib.). Taler slutter sig selv til sidstnævnte, men lader altså også førstnævnte "komme til orde": "Pdv_1 est la pensée susceptible d'être soutenue par un être discursif". Der siges intet om, hvem dette "être discursif" er ("rien n'est dit sur l'identité de cet être virtuel". Nølke, op. cit.); men i tilfælde som de foreliggende vil default-fortolkningen være, at det er et 'on', som taler tidligere har tilhørt, men nu har måttet dissociere sig fra. Konstruktionen udtrykker generelt, at det tidsrum, der går, inden det sagforhold, der denoteres af ledsætningen, indtræder, er overraskende kort. Denne "hurtighed" kan understreges af det paradigmatiserende adverbial *même*, som præsenterer den størrelse, det knytter sig til, som et særlig stærkt argument for en eller anden konklusion (jf. Nølke 1983:51-98):

*On **n**'a **même pas** le temps de s'asseoir qu'il faut se lever et repartir* (Mirbeau, cit. Sandfeld 1936:265)

I dette tilfælde fremstilles det, at man end ikke får tid til at sætte sig, som et særlig stærkt argument for, at situationen: 'Il faut se lever et repartir' er indtrådt hurtigt. *Même* ville uden større betydningsforskel kunne indsættes i alle de øvrige konstruktioner af denne type med benægtet oversætning.

Vi ser således, at forskellige elementer kan spille sammen om at give *ikke/næppe ... før*-konstruktionen sin særlige betydning: 1^0 faseadverbialerne i kombination, 2^0 nægtelsen, 3^0 den sammensatte tempus i oversætningen og 4^0 evt. det paradigmatiserende adverbial *même*. Hertil kommer forskellige "passende" leksikalske størrelser (dvs. størrelser som også er egnede til at udtrykke "kort tidsrum") såsom: *avoir le temps de, finir*, udtryk for lille antal (***trois** pas, **dix** pas, **quatre** semaines, **une** heure, **un** an*) og "momentane" aktionsverber som: *refermer la porte, débarquer, mourir*.

[14] dvs.: "point de vue_1".

En lettere svækket variant af nægtelsen i oversætningen er udtrykket *à peine*, som også er negativt orienteret:

> ***A peine*** *eut-il*[15] *prononcé ces mots* ***qu'****il s'évanouit* (Deforges *Colline* 396)
>
> ***A peine*** *ai-je raccroché* ***que*** *le bignou, comme le facteur (ou le train, je ne sais plus) sonne une deuxième fois* (Pennac *Fée* 23)
>
> ***A peine*** *voulais-je revenir dans l'Atlantide de notre enfance* ***qu'****une voix docte intervenait* (Makine *Testament* 152)
>
> *Les fêtes de Bruges se terminent* ***à peine que*** *Louis XI passe à l'offensive* (Soisson *Charles* 179)
>
> *Il avait* ***à peine*** *terminé son repas* ***que*** *la cloche sonna* (Grevisse 1986:1654)

À peine kan siges at være = 'pas encore tout à fait'. Det står således i modsætning til *déjà*, som også kan træffes i *que*-sætningen for at understrege den hurtighed, hvormed sagforhold nr. 2 følger efter sagforhold nr. 1:

> *Je délaissais* ***à peine*** *Bertrand* ***que déjà*** *ils en discutaient* (Sagan, cit. Togeby 1982:490)

I de tilfælde, hvor *déjà* ikke er udtrykt, kan det indsættes uden nogen væsentlig betydningsforskel; det "går i samme retning" som hele resten af konstruktionen.

Også *ikke/næppe ... før*-typen kan omskrives ved hjælp af en tidsledsætning indledt med *quand*. Men som set med den væsentlige forskel i forhold til *da/når*-typen, at det her er *que*-sætningen – og altså ikke oversætningen – der bliver til *quand*-sætning, en strategi, der er valgt i følgende eksempler:

> *Je* ***ne*** *songeais* ***pas encore*** *à m'endormir,* ***quand*** *une horloge se mit à sonner minuit* (Romains, cit. Sandfeld 1936:265)
>
> *Il avait* ***à peine*** *terminé son déménagement imaginaire,* ***quand*** *Mme Courlize entra* (Cherbouliez, cit. Sandfeld 1936:264)[16]

---

[15] Inversionen i denne type af konstruktioner behandles i Kapitel IX, II.

[16] Denne "udskiftning" af *que* med *quand* kan ikke foretages i forbindelse med *ne ... pas plus tôt ... que*, der ellers for en overfladisk betragtning ser ud til at være af samme type: *Il* ***n'a pas plus tôt*** *fini sa phrase,* ***qu'****il en comprend toute la cruauté* (Theuriet, cit. Sandfeld 1936:266). **Il* ***n'a pas plus tôt*** *fini sa phrase* ***quand*** *il en comprend toute la cruauté.* Dette skyldes, at *que*-sætningen her oprindeligt er en sammenligningssætning (jf. Sandfeld op. cit.), dvs. = 'ikke tidligere end'.

*Il avait **à peine** terminé son repas **quand** la cloche sonna* (Grevisse 1986:1654)

Den fasale type: opsamling; konklusion

Vi har set, at den prototypiske type 1-konstruktion er opbygget omkring de fasale adverbier *déjà* og *encore* eller deres negative modstykker. Denne fasale type kan så igen opdeles i to undertyper, *da/når*-typen og *ikke/næppe ... før*-typen, ud fra den måde, man kan omskrive/oversætte konstruktionen på. Ud fra et kontrastivt synspunkt er *da/når*-typen den mest bemærkelsesværdige, fordi den ved oversættelsen altid kræver en "omvending" af konstruktionen, sådan at oversætningen bliver undersætning og omvendt[17].

Som nævnt udtrykker konstruktionen en slags "spændingsforhold" mellem to situationer, som mod forventning kommer til at overlappe. Der er med andre ord tale om et tidsforhold, som afviger fra det normale. Vi har imidlertid flere gange set, hvor let udtryk for tid udvikler en kausal betydning, jf. især VIII, 2.2 og VIII, 5.2. En sådan udvikling har også fundet sted i de fasale konstruktioner indeholdende *encore* i oversætningen. Fra at betegne afvigende tidsforhold har disse konstruktioner udviklet sig til også at kunne udtrykke indrømmelse (dvs. en konsekvens, der afviger fra det normale[18]) og har dannet udgangspunkt for den sammensatte konjunktion *encore que*. Overgangen illustreres naturligvis særlig tydeligt ud fra de konstruktioner, hvor *encore* er anbragt lige op ad *que*:

> *Stupéfaite, Noémie la cherchait **encore qu'**elle avait disparu* (Estaunié, cit. Sandfeld 1936:416)

Her knytter det fasale adverbial sig stadig til det overordnede verbal, *cherchait*; men man kan nok allerede tillægge konstruktionen en vis bibetydning af indrømmelse. I en senere fase løsner *encore* sig fra det overordnede verbal og smelter sammen med *que*, sådan at de to elementer bliver uadskillige og grammatikaliseres til en ny sammensat konjunktion (jf. Larsen 2001:74)[19]. Løsrivelsen fra oversætningens verbal markeres ved "une pause plus ou moins marquée ... traduite dans la ponctuation par une virgule, un tiret, voire des parenthèses" (jf. Martin 1987:80), og den "nye" *encore que*-konstruktion, der fremstår som en konstruktion, der er "ajouté après coup" (jf. Hansen 2002a:159), skifter fra at modificere det overordnede verbal til at gå på talehandlingen (ib.). Konstruktionens nye status viser sig også i dens mulighed for at stå i konjunktiv, især når dens indhold præsenteres som noget, modtager formodes at kende i forvejen (ib. 164):

---

[17] Dette forhold har åbenbart påvirket Sandfeld til at opstille disse tidskonstruktioner forskellige steder. Mens *da/når*-sætningerne opstilles under "propositions circonstancielles", er *ikke/næppe ... før*-sætningerne anbragt i afsnittet om tidsledsætninger.

[18] Jf. Martin (1987:81): "... dans tout énoncé concessif, on perçoit, sous-jacente, inscrite dans une image d'univers, une relation hypothétique dont l'antécédent est vrai et dont le conséquent est faux". Se endvidere 6.6 ovenfor for en mere udførlig definition.

[19] Som følgende eksempel illustrerer det, udgør *encore* + *que* en samlet blok, som ikke lader sig skille af et evt. adverbial: *Les objets exposés, pour leur majeure partie, remontent à la période 1850/1950, **encore que, toutefois**, une quantité considérable, d'entre eux, soient plus anciens, et ...* (http://www.museodelaescritura.com/2.htm)

> *Il ne faut pas mésestimer l'importance de ce sentiment populaire,* ***encore qu'****il se* ***soit*** *affaibli progressivement avec la montée des nouvelles générations* (Duverger, cit FG 333)

> *Il viendra –* ***encore qu'****il ne m'****ait*** *rien dit* (Martin 1987:88)

Betragter vi nu til sidst den samlede gruppe af fasale adverbier, som de stilles op fx i (Hansen 2000) − det drejer sig om *déjà, encore, toujours* og *enfin*[20] − ses det, at det kun er de to førstnævnte, der forekommer i ovenstående. Faktisk kan *toujours* træffes, men det ser ud til at være sjældent:

> *Tout s'était envolé que les Français tiraient* ***toujours*** (Barrès, cit. Grevisse 1986:1619)

> *Les opérettes et les poésies qui ont eu des centaines de représentations – seront oubliées depuis longtemps, que ton œuvre restera* ***toujours*** *jeune et vivante* (Daudet, cit. Sandfeld 1936:416)[21]

Toujours angiver ligesom *encore* "at sagforholdet p er i en fremskreden fase på referencestidspunktet m0" (jf. Hansen 2000), men indeholder til forskel fra *encore* ikke det ovenfor nævnte yderligere betydningselement, at en fremtidig overgang til en negativ fase ~p ikke er utænkelig i det gældende univers (Muller 1999:230, Hansen 2000, 2002b:24). Derfor egner dette adverbial sig ikke så godt som *encore* til at angive en situation, som nærmest "burde være hørt op", når en anden går i gang[22].

Men *toujours* går dog, om vi så må sige, i "den rigtige retning". Anderledes forholder det sig med det fasale adverbium *enfin*, som aldrig kan forekomme i de behandlede tidskonstruktioner. Denne størrelse, der tjener til at "marquer la fin d'une longue attente" (jf. *Petit Robert*), er naturligvis helt uegnet til at indgå i en konstruktion, der skal beskrive to situationers overraskende overlap[23].

Type 2: 'avant que'-typen

Type 2 berørte vi i 7.1 ovenfor i forbindelse med kommentaren til eksemplet:

---

[20] De nævnte fasale adverbier kan opfattes som udgørende "en art paradigme" (jf. Hansen 2000). For en præcisering af, hvorfor der kun kan blive tale om "en art" paradigme, se Hansen (2002b:46-48).

[21] De to eksempler er de eneste der forekommer blandt såvel vores egne eksempler som alle dem, der citeres af Sandfeld (1936), Togeby (1982) og Grevisse (1986).

[22] Forskellen mellem de nævnte adverbialer viser sig også i eksempler som de følgende: *Vous êtes* ***toujours*** *aussi jolie!* vs. *Vous êtes* ***encore*** *aussi jolie!* hvortil Muller (1999:230) knytter følgende kommentar: "La seconde phrase est plutôt maladroite, alors que la première est un compliment. Il n'y a donc pas la même continuité dans *encore* et dans *toujours*".

[23] Maj-Britt Mosegaard Hansen har gjort mig opmærksom på, at adverbiet *enfin* også i andre henseender adskiller sig fra de øvrige fasale adverbier. Det er således bemærkelsesværdigt, at det ikke kan anvendes i det, hun betegner som "modal uses", fx *Menton, c'est* ***encore*** *la France, alors que Ventimille, c'est* ***déjà*** *l'Italie* (Hansen 2002b:35) *C'est* ***toujours*** *ça!* (del af større kontekst, ib. 38).

> *En affaires madame, il* ***ne*** *faut jamais* ***rien*** *signer* ***qu'****on* ***ne*** *l'ait lu* (Deval, cit. Sandfeld 1936:417)

Vi så her, at konstruktionen kunne omskrives til såvel en tidsledsætning indledt med *avant que* som til en mådesledsætning indledt med *sans que*. I sig selv angiver *que*-sætningen som sagt kun 'den omstændighed, at man ikke har læst det'. Yderligere tolkning afhænger helt af konteksten.

Ovenstående eksempel er et generelt udsagn: 'man skal aldrig gøre a uden at gøre b' eller 'man skal aldrig gøre a, før man har gjort b'. Følgende eksempler, der vedrører et enkelt sagforhold og desuden beskriver noget fremtidigt, trækker måske lidt mere mod en temporal fortolkning:

> *Elle jura de* ***ne*** *boire* ***ni*** *de manger* ***qu'****elle* ***n'****eût tiré vengeance de l'assassin* (Savine, cit. Sandfeld 1936:417; infinitiverne svarer til temporal conditionnel: 'elle jura qu'elle ne boirait ni ne mangerait avant qu'elle n'eût tiré vengeance').

> *Je* ***ne*** *vous lâcherai* ***pas que*** *vous* ***ne*** *me l'ayez répété mot pour mot* (Mauriac, cit. Togeby 1984:278; temporal futur)

> *Je* ***ne*** *me relèverai* ***pas que*** *vous* ***ne*** *m'ayez donné votre bénédiction* (Grevisse 1986:1654 ; temporal futur)

> ***Ne*** *bougez* ***pas*** *d'ici* ***que*** *votre père* ***ne*** *revienne* (Togeby 1982b:205; ordren vedrører noget fremtidigt og er = *Vous ne bougerez pas d'ici que ...*)

Det er altid denne betydning, der fremkommer i forbindelse med det faste udtryk *n'avoir de cesse*:

> *A votre place, je* ***n'aurais de cesse que*** *je* ***ne*** *sois définitivement fixé* (Montherlant, cit. Grevisse 1986:1654)

7.3 Kausal relation

Efter et spørgsmål eller et udråb kan *que* få samme betydning som *puisque* (jf. Togeby 1982a:489, Sandfeld 1936:329 f., Grevisse 1986:1660 samt VIII, 2.5):

> *Qu'est-ce que tu lui as encore fait, à ce petit,* ***qu'****il s'est sauvé en claquant la porte?* (Aymé, cit. Togeby 1982a:489)

> *Elle n'est donc pas belle, Raulin, votre lucerne,* ***que*** *vous voulez qu'on vous l'abîme?* (France, cit. Grevisse 1986:1660)

> *Tu es bien fière,* ***que*** *tu passes sans dire bonjour aux amis!* (Zola, cit. Sandfeld 1936:329)

*Comme elle dort, **qu'**il faut l'appeler si longtemps!* (Hugo, cit. Grevisse 1986:1660)

Que-sætningen (i indikativ) modificerer her talehandlingen, idet den angiver motivet til at stille spørgsmålet eller komme med udråbet[24].

7.4 Hensigt

Stærkt beslægtet med den type, der er behandlet i 7.3, er følgende type, hvor *que*-sætningen (i konjunktiv) angiver hensigten med at give en ordre eller stille "une question impérative" (jf. Togeby 1982a:489)[25]:

*Venez, ma sœur, **que** je vous reconduise à votre mère* (Aymé, cit. Togeby 1982:489)

*Où est la chaise, **que** je m'asseye un peu?* (Butor, cit. Togeby 1982:489)

*Ôte-toi de là, **que** je m'y mette* (ordsprog, cit. Grevisse 1986:1666)

*Lève la tête, **que** je puisse voir tes yeux* (Riegel et alii 1996:518)

7.5 Betingelse

Det rene *que* indgår i to helt forskellige typer af betingelseskonstruktioner, som vi vil kalde "type A" og "type B".

Type A: conditionnel-konstruktionen

Denne type minder om den fasale type (behandlet i 7.2 ovenfor), for så vidt som den kan omskrives/oversættes på samme måde som denne, dvs. ved at bytte om på over- og undersætning:

*J'**irais** dans les rues sans bottines **que** cela vous **serait** parfaitement égal* (Zola, cit. Sandfeld 1936:420)
→ [***Même***] ***si** j'allais dans les rues sans bottines, cela vous serait parfaitement égal* (ib.)

Karakteristisk for konstruktionen er den "hypotetiske conditionnel"[26], som altid findes i oversætningen[27] og næsten altid i *que*-sætningen[28]. Det interessante er nu, at en sådan konstruktion,

---

[24] Jf. også Grevisse (1986:1660): "Dans les phrases interrrogatives ou exclamatives, *que* peut indiquer **la cause**, non du fait exprimé par le verbe principal, mais **de la demande ou de l'exclamation que ce fait a suscitées de la part du sujet parlant**." (Det er os, der fremhæver).

[25] Jf. også Sandfelds rammende beskrivelse af: *Donnez-moi votre chapeau, monsieur Teissier **que** je vous en débarasse* (Becque, cit. Sandfeld 1936:401): "Dans tous les cas, il y a un raccourci de pensée: l'intention marquée par la proposition finale est celle du sujet parlant: ("je **vous dis** de me donner votre chapeau pour que je vous en débarasse")." (ib. 402; det er os, der fremhæver).

[26] Verbalformen behandles i Kapitel VII.

[27] Eller – naturligvis – conditionnel passé's litterære variant, imparfait du subjonctif.

[28] Sandfeld (1936:421) giver nogle få eksempler på futur og présent i *que*-sætningen.

som jo kun angiver, at der er en forbindelse mellem to hypotetiske situationer, alt ud fra de to sætningers indhold samt ud fra konteksten kan tolkes enten som betingelseskonstruktioner (*si*; denne type behandles her) eller som indrømmelseskonstruktioner (*même si*; denne type behandles i 7.6). *Que* er som allerede nævnt helt uspecificeret, og som ovenstående viser, er begge fortolkningsmåder ofte mulige[29]. Kontekst og indhold trækker eksempler som de følgende i den "betingende retning":

> *Cette fable est fort connue parce qu'elle est à la première page du recueil; elle* ***serait*** *à la centième* ***que*** *personne n'y* ***prendrait*** *garde* (France, cit. Sandfeld 1936:420)

> *Je* ***serais*** *ministre de l'Éducation nationale,* ***que*** *j'inscrirais au programme de l'agrégation d'histoire la sociologie, la psychologie, l'économie politique* (Baudel, cit. Grevisse 1986:1619)

> *Sa trouvaille fut l's à l'anglaise de Maxim's. Il* ***eût appelé*** *sa boîte "Maxime"* ***que*** *le succès* ***eût été*** *diminué de moitié* (L. Daudet, cit. Sandfeld 1936:420)[30]

Type B: ønskesætningskonstruktionen

I type B-konstruktionen angives betingelsen af en spidsstillet (oprindelig ønskende) *que*-sætning i konjunktiv. Denne type bruges lige som den kausale konstruktion behandlet i 7.3 og hensigtskonstruktionen behandlet i 7.4 til at motivere oversætningens illokution. Via sin foranstilling får denne sætningstype en slags rammefunktion, der angiver de betingelser under hvilke udsigelsen er relevant (jf. Kapitel V: 5.2.3):

> ***Qu'****un malheur arrive: que deviendront ce juge, son greffier, le cher foutriquet blond?* (Benjamin, cit. Sandfeld 1936:354)

> ***Qu'****un de ces gros nuages de là-haut crève en pluie, quel désordre!* (Daudet, cit. Sandfeld 1936: 354)

> *Ici, tout dépend de la pluie –* ***qu'****il pleuve: il y aura de la farine, de l'huile, et le pays entier chantera des actions de grâce* (Duhamel, cit. Sandfeld 1936:354)

---

[29] Riegel et al. (1996:518) antyder med følgende kommentar af: *Je le* ***voudrais que*** *je ne le* ***pourrais*** *pas* en nærmest glidende overgang mellem de to semantiske nuancer: "la valeur sémantique est voisine de celle de *même si* (supposition présentée comme argument extrême)".

[30] Følgende konstruktion kan betragtes som en blandingstype mellem den fasale konstruktion og betingelseskonstruktionen af type A: *Elle regardait un objet* ***qu'****il le lui offrait déjà* (Kessel, cit. Sandfeld 1936:417). Konstruktionen er et tilfælde af "subordination inverse" ligesom både den fasale konstruktion og betingelseskonstruktionen af type A, og den kan omskrives til enten en betingelseskonstruktion: *Si elle regardait un objet, il le lui offrait tout de suite* (Sandfeld op. cit.) eller til en konstruktion med tidsledsætning betegnende 'hver gang p, så q', som jo i praksis bliver det samme som en implikation: *Quand elle regardait un objet, il le lui offrait tout de suite.* Til forskel fra hvad det er tilfældet med den fasale type, hænger *que*-sætningens *déjà* ikke sammen med et *encore* i oversætningen. Og til forskel fra betingelseskonstruktionen af type A er der ikke conditionnel i nogen af konstruktionshalvdelene.

> ***Qu'****aujourd'hui j'aille seule à Venise, on se demandera pourquoi?* (Frondaie, cit. Sandfeld 1936:354)

7.6 Indrømmelse

Ligesom det er tilfældet med betingelseskonstruktionerne, indgår det rene *que* i to helt forskellige typer af indrømmelseskonstruktioner, som vi vil kalde "type A" og "type B".

Type A: conditionnel-konstruktionen

Som foregrebet i 7.5 er denne type en variant af betingelseskonstruktionen af type A. Strukturen er principielt tvetydig, og det er kun en nærmere granskning af indhold og kontekst, der trækker eksempler som følgende i den indrømmende retning:

> *Je* ***vivrais*** *cent ans* ***que*** *je n'****oublierais*** *pas l'angoisse de cette minute* (de Vogüé, cit. Sandfeld 1936:420)

Den indrømmende betydning kan dog også være angivet eksplicit ved et indrømmende adverbial:

> *Elle me repousserait que je ne la croirais pas! ... Elle me chasserait que je reviendrais* ***quand même*** (Sandfeld 1936:420)

> ***Même****, ils seraient les premiers à mettre la main sur le dingue au rasoir* ***que*** *ça ne m'étonnerait pas* (Pennac *Fée* 61)

Type B: alternativkonstruktionen

Det rene *que* kan endelig indlede alternative indrømmelsessætninger. I modsætning til betingelseskonstruktionen af type B (ønskesætningskonstruktionen), kan den alternative indrømmelsessætning stå på forskellige pladser i sætningen:

> *et il en sera ainsi,* ***que*** *cela vous plaise* ***ou non*** (Malraux, cit. Togeby 1982b:206)

> ***Que*** *les parents aient* ***ou non*** *la confiance de leurs enfants, ils finissent toujours par être trahis* (Marceau, cit. Togeby 1982b:72)

> *Le sujet,* ***qu'****il le veuille* ***ou non****, lui demeure hostile* (Brisson, cit. Togeby 1982b:72)

> ***Qu'****il y aille* ***ou qu'****il* ***n****'y aille* ***pas****, il se trouvera des appuis* (Martin 1987:86)

De alternative indrømmelsessætninger, der er en delmængde af Martins "concessives extensionnelles" (Martin 1987:86), kan være af to typer. De kan som ovenstående konstruktioner være tilfælde af "disjonction exclusive". Disse svarer til et helspørgsmål af ja/nej-typen: *Est-ce qu'il*

y va ou est-ce qu'il n'y va pas? De kan også dannes ved "énumération disjonctive" som følgende *que*-konstruktion:

> ***Qu'****il aille à Londres, à Rome ou à Tokyo, il se trouve des amis* (Martin, op. cit.)

Disse svarer til spørgsmål af typen: *Est-ce A ou B?* En "concessive extensionelle" kan endelig være en implikativ type, som altså indgår i en slags paradigme med de to indrømmende *que*-konstruktioner. Her "løbes" en hel klasse af variable "igennem"[31] som i:

> ***Où qu'****il aille, il se trouve des amis* (Martin, op. cit.)

En sådan konstruktion svarer til et delspørgsmål: *Où va-t-il?*

7.7 Operatorsætninger indledt med que: samlet konklusion

I 7.1-7.6 har vi behandlet følgende konstruktionstyper, som vi her vil nummerere fra 1.-10.:

1. *Il ne se passe* ***pas*** *de jour* ***qu'****un accident* ***ne*** *se produise.* ('Uden at'-typen).

2. *Tu seras de retour à T.* ***que*** *nos chamelons boiront* ***encore****.* (Den fasale *da/når*-type)

3. *La communion* ***n'****est* ***pas*** *terminée* ***que déjà*** *les moines tondus accourent.* (Den fasale *ikke/næppe ... før*-type)

4. *Elle jura de* ***ne*** *boire* ***ni*** *de manger* ***qu'****elle* ***n'****eût tiré vengeance de l'assassin.* ('*Avant que*'-typen)

5. *Qu'est-ce que tu lui as fait,* ***qu'****il s'est sauvé en claquant la porte?* (Den kausale type)

6. *Ôte-toi de là,* ***que*** *je m'y mette!* (Hensigts-typen)

7. *J'****irais*** *dans les rues sans bottines* ***que*** *cela vous* ***serait*** *parfaitement égal.* (Betingelse af type A)

8. ***Qu'****il pleuve, il y aura de la farine.* (Betingelse af type B)

9. *Je* ***vivrais*** *cent ans* ***que*** *je n'****oublierais*** *pas l'angoisse de cette minute.* (Indrømmelse af type A)

[31] Der er tale om " le parcours d'une classe de variables actancielles ou circonstancielles" (Martin, op. cit.).

10. ***Qu'****il y aille* ***ou qu'****il* ***n****'y aille* ***pas****, il trouvera des appuis.* (Indrømmelse af type B)

Og vi har set, at *que* i alle disse konstruktioner kan etablere de samme slags relationer mellem to finitte verber som de operatorer, der blev behandlet under 1.-6 (*alors que, sans que, pour que*, etc.). Ikke overraskende sker dette dog i samspil med et eller flere andre elementer (verbalform, nægtelse, "spørgemarkør", tidsadverbial m.m.). *Que* er i sig selv en helt uspecificeret underordner, der er så vag, at konstruktionerne er lige ved at "slå over i" paratakse. En del af de behandlede *que*-konstruktioner kan da også sideordnes eller sidestilles med en hovedsætning eller kan udskiftes med en sådan. Det gælder fx følgende tilfælde, hvor en sideordnet eller sidestillet hovedsætning har erstattet en (efterstillet) *que*-sætning:

Den fasale *næppe ... før*-type:

A peine *avait-on commencé,* ***et c'était fini*** (Zola, cit. Sandfeld 1936:265)

A peine *avaient-ils jeté leurs lignes dans cette eau tranquille et froide,* ***ils les relevèrent avec des poissons lourds*** (Loti, ib.)

Den betingende af type A og den indrømmende af type A:

On lui ***presserait*** *le nez,* ***il en sortirait du lait*** (Courteline, cit. Sandfeld 1936:421)

Remarquez que ce ne ***serait*** *pas vrai, on* ***dirait*** *exactement les mêmes choses* (Capus, ib.)

Mon père ***aurait*** *dit que nous allions être expropriés par la Tour Eiffel à qui nous faisions de l'ombre,* ***et ma mère l'aurait cru*** (Duhamel, ib. 422)

Det gælder ligeledes følgende betingelseskonstruktion af type B, hvor den (foranstillede) *que*-sætning er sideordnet med en hovedsætning:

Que *l'un de mes amis bavardât un peu trop longtemps* ***et c'était la catastrophe*** (Nourissier, cit. Togeby 1982a:488)

Betragter vi nu til sidst den samlede gruppe af operatorsætninger indledt med simpelt *que*, ser vi at det er muligt at dele dem i to hovedgrupper, der går noget på tværs af den semantiske inddeling, vi har brugt som opstillingskriterium for hele afsnit 7. *Que*-konstruktionerne i den ene af disse grupper synes at danne en enhed med deres oversætning og virker indholdsorienterede. Hvis vi går ud fra den nummerering, vi foretog i begyndelsen af 7.7, kan vi sige, at det drejer sig om:

1. 'uden at'-typen

2. den fasale *da/når*-type

3. den fasale *ikke/næppe ... før*-type

4. *'avant que*'-typen

7. Betingelsessætningen af type A (m. conditionnel)

9. Indrømmelsessætningen af type A (m. conditionnel).

I den anden gruppe synes oversætning og *que*-sætning at danne en tohed, og *que*-sætningen virker talehandlingsorienteret. Det drejer sig om:

5. Den kausale type

6. Hensigtstypen

8. Betingelsessætninger af type B

10. Indrømmelse af type B (den alternative).

Disse to grupper udgør ret forskellige konstruktionstyper; men fælles for dem er det, at de er operatorsætninger indledt med den vage indleder *que*, som kun i forening med forskellige elementer i konteksten kan udtrykke de samme relationer som de sammensatte operatorer.

8.Adverbielle ledsætningers tekstfunktion

Operatorsætninger udgør ikke blot en lokal ramme for deres oversætning, de spiller også en vigtig rolle i tekstsammenhængen, idet de lige som andre adverbialer tjener til at knytte sætninger og afsnit sammen. Dette sker ved en variant af den grundlæggende kohæsionsfaktor, gentagelsen.

På grund af deres særlige form for sammenknytning med en oversætning, nemlig gennem en operator, der sætter to propositionelle indhold (elle en proposition og en illokution) i forbindelse med hinanden, har de en friere placering end de eksplikative ledsætninger. Ledsætningens position kan derfor udnyttes i tekststruktureringen på en helt anden fleksibel måde, lige som ledstillingen i sprog med kasusmarkering af grammatiske relationer først og fremmest udnyttes informationsstrukturelt. Dette betyder dog ikke, at de eksplikative ledsætninger er helt udelukkede fra en sådan kohæsiv funktion. Som set ovenfor i VIII, 4.1.4 og 4.1.8, kan kompletivsætninger, især som subjekt, optræde tematisk. Derved får de en klart sammenbindende funktion, især når de således indleder en ny tekstsekvens (afsnit):

> *Si cette tendance avait beaucoup inquiété les dirigeants, le pacifisme des masses profondes, leur immobilisme n'avaient pas constitué un frein.*
> ***Que** les gens s'attendent à la guerre ne veut pourtant pas dire qu'ils la souhaitent* (Miquel *Guerre* 91)

Den samme frihed i placering gælder de implikative sætninger med fællesled såsom *quand*- og *comme*-sætninger, og participiurns-konstruktioner, hvorfor de behandles sammen med operator-sætningerne i dette afsnit. I det følgende taler vi altså generelt om 'adverbielle ledsætninger', også selv om participialkonstruktioneme indebærer frie prædikativer.

De adverbielle ledsætningers funktion som verikonditional eller illokutorisk ramme for oversætningen berøres ikke af deres position, som altså kan varetage andre funktioner. Lige som anførende sætninger kan de indtage tre pladser:

> ***Il dit:** « Aujourd'hui, je ne travaille pas ».*
>
> *« Aujourd'hui, **dit-il**, je ne travaille pas ».*
>
> *« Aujourd'hui, je ne travaille pas », **dit-il.***

Det er den initiale og den finale position, der er af størst interesse her, idet den indskudte position netop signalerer, at ledsætningen begrænses til sin lokale funktion og ikke spiller nogen særlig rolle for tekstsammenhængen, jf. Nølke (1996):

> *Pour pouvoir le rencontrer plus facilement, et **sans que** personne le sache, le roi s'est installé dans un hôtel voisin* (Soisson *Charles* 170)

Men ledsætningen spiller i følgende eksempel en rolle inden for perioden ved at knytte an til det foregående eller foregribe/forberede det følgende:

> *L'officier lui raconte comment, **lorsque** le dernier régiment tsariste, commandé par le général Wrangel, fut écrasé en Crimée, il avait réussi à rejoindre Saint-Pétersbourg où l'attendaient sa femme et sa fille* (Mourad *Princesse* 85)

Den initiale position, ledsætningen som **tema,** knytter an til det foregående ved at resumere eller parafrasere det. Den finale position, ledsætningen som **rema** og/eller **fokus,** fører frem til det følgende ved at lægge op til det og/eller introducere elementer af betydning for tekstudviklingen. Ledsætningen kan altså stå tematisk eller rematisk, jf. VIII, 2.1.5, 2.3, 3.5.2. Disse funktioner varetager de adverbielle ledsætninger på to niveauer: mellem tekstsekvenser og inden for tekstsekvenser.

En måde at sikre sammenhængen mellem tekstsekvenser (afsnit) på er at gentage afslutningen

af en sekvens i resumerende eller parafraserende form gennem en adverbiel ledsætning, jf. Thompson & Longacre (1985:208 ff.). En sådan indeholder derfor ofte anaforisk materiale og/eller konnektorer som eksplicitte signaler for sammenhæng. Generelt er der tale om en variant af det ganske normale, at en ny tekstsekvens indledes med et adverbial, som situerer den nye sekvens i forhold til det foregående. Dette er særligt iøjnefaldende i historiske, narrative tekster, jf. følgende:

> *Tout cela va entraîner des violences invraisemblables dont les marxistes et les commerçants juifs sont les victimes principales.*
>
> ***Le 27 février 1933,*** *le Reichstag est ravagé par un incendie criminel (...) A huit jours des élections, le Reich n'est plus un Etat démocratique que de nom.*
>
> ***Simultanément,*** *le gouvernement décide la dissolution des diètes provinciales (...) Aussitôt, chefs de la police et présidents de province sont mis à la retraite d'office et remplacés par des nazis ou des nationaux conservateurs.*
>
> ***A Berlin, même,*** *c'est le contre-amiral von Levetzow, ancien des corps francs, membre du parti hitlérien, qui devient le chef de la police (...) Au fond, règne la terreur qu'a jadis décrite E. Glaeser dans* Der letzte Zivilist *(...)*
>
> ***Devant cette situation,*** *les membres non nazis du gouvernement prennent peur* (Dreyfus *Reich* 113)

Adverbielle ledsætninger af alle typer varetager ofte denne funktion som resumerende bindeled mellem tekstsekvenser. Og de rummer i denne funktion ofte anaforiske størrelser:

> *il est persuadé que "l'ennemi ne viendra pas": il martèle ces mots, comme pour s'en convaincre.*
>
> ***Alors qu****'il les prononce encore, l'armée suisse avance à travers les bois* (Soisson *Charles* 293)

> *Ma sœur aînée vous y rejoindra certainement; pour une raison qui m'échappe, les femmes semblent adorer la vue du sang ...*
>
> ***Avant que*** *Selma n'ait eu le temps de répliquer, le rajah s'est éclipsé* (Mourad *Princesse* 332)

> *la nouvelle de l'arrivée des Américains avait été tenue absolument secrète et (...) la population ne s'en trouva prévenue qu'au tout dernier moment.*
>
> ***Dès qu****'on apprit que les Américains étaient installés dans les camps autour de la ville, les routes furent assaillies* (Miguel *Guerre* 471)

> *Tous les regards sont fixés sur eux, étonnés de tant de majesté et de hauteur.*
>
> ***Lorsqu'****ils s'arrêtent devant la tribune et que, avec une grâce tranquille, ils sourient au gouverneur, la Joule a soudain le sentiment que ce sont eux les hôtes royaux* (Mourad *Princesse* 452)

... un peu de ce sens national qui, sans que le riche s'en doute toujours assez, réclame des humbles une dose d'abnégation bien plus considérable que chez leurs maîtres.

***Parce que** la bourgeoisie était ainsi anxieuse et mécontente, elle était aussi aigrie* (Bloch *Défaite* 197)

Ainsi, l'Autriche de François-Joseph apporte à Hitler une vision politique du monde très proche de celle développée dans le Reich par les tenants d'une certaine culture de droite.

***Pendant que** ces idées bouillonnent, Hitler (...) vivote plus ou moins bien* (Dreyfus *Reich* 54)

Il lui montre un chassepot de 1870:
- Si les Prussiens viennent par ici, dit-il, je les descends comme des loups!

***Pour qu**'il ne soit pas fusillé, le caporal profite d'un moment d'inattention pour jeter le vieux fusil dans une mare* (Miquel *Guerre* 108)

Comment parler encore d'humanité alors que les enfants allemands et autrichiens risquaient de manquer de lait et de pain?

***Quand** les règles ne sont plus respectées, on entre dans l'escalade des représailles* (ib. 326)

La guerre est devenue le grand souci national: tout un peuple sait qu'il y participera et que son avenir dépendra du sort des armes.

***S'il** l'avait oublié, les nationalistes sont là pour le lui rappeler* (ib. 90)

Le sultan, par contre, utilise couramment un caïque à quatorze rameurs.

***Tandis que** le caïque file sur l'eau les sultanes ont soulevé leurs voiles pour jouir de la brise* (Mourad *Princesse* 27)

Infinitte konstruktioner spiller samme rolle i sammenknytningen af tekstsekvenser:

Telles étaient les idées de Nivelle.

***Pour les réaliser,** il devait disposer au plus vite d'une importante masse de manœuvre et du concours actif des Britanniques* (Miquel *Guerre* 396)

la bourgeoisie, en même temps, s'écartait sans le vouloir, de la France tout court.

***En accablant** le régime, elle arrivait, par un mouvement trop naturel, à condamner la nation qui se l'était donné* (Bloch *Défaite* 199)

Jusqu'à ce qu'à l'horizon, le ciel se teinte de pourpre et d'or: il est temps pour Guifilis de partir.

> ***Afin de secouer*** *toute cette tristesse, Selma a suggéré qu'une fête soit organisée pour la jolie Circassienne* (Mourad *Princesse* 162)

Inden for samme tekstsekvens fungerer en initial ledsætning på lignende måde, idet den genoptager og præciserer eller udvikler det umiddelbart foregående:

> *J'ai eu plaisir à les retrouver près de moi, dans le brillant officier d'état-major qui (...) fut quelque temps notre sous-chef de bureau. « **Depuis qu'il** n'est plus là, personne ne s'occupe plus de nous », disaient mélancoliquement nos secrétaires* (Bloch *Défaite* 121)

> *... c'est toujours pareil, **dès qu'il** se passe quelque chose d'intéressant on l'enferme à la maison* (Mourad *Princesse* 89)

> *Louis de Chalon réussit de pénétrer jusqu'à la bannière de Schwyz: **lorsqu'il** tente de la saisir, il est tué* (Soisson *Charles* 274)

> *La surprise fut grande de devoir constater (...) que l'échelon dit « arrière » se trouvait plus près de la vraie ligne de feu que l'échelon qualifié « avant » !. Déjà, **lorsque** s'ouvrit la brèche de la Meuse, il avait fallu s'efforcer de modifier hâtivement (...) les points de débarquement d'une division* (Bloch *Défaite* 75)

> *C'est le pire choix que pouvait faire Sa Majesté. **Lorsque** nous lui avons présenté la liste des généraux susceptibles de partir pour l'Anatolie, nous lui avons précisé que Kemal était un homme ambitieux et habile* (Mourad *Princesse* 75)

> *Je l'ai vue. Mais de l'autre côté du comptoir, Cazeneuve, le flic approprié, l'a vue aussi. Heureusement, je suis plus près d'elle que lui. **Pendant qu**'il sort ses crocs en faisant le tour du rayon, je franchis, moi, les deux pas qui me séparent de ma belle voleuse* (Pennac *Bonheur* 58)

> *Les affaires de Cologne prennent Charles au dépourvu: il n'est pas prêt à la guerre. **S'il** a réorganisé son armée par une ordonnance de 1472, il ne dispose pas encore des troupes dont il aurait besoin* (Soisson *Charles* 236)

> *Mais il m'était évident que la finalité de toute action de résistance dans un camp de concentration comme Auschwitz ne pouvait être la même qu'à Mauthausen et à Dachau. Car **tandis que** dans ces deux camps la politique de la Résistance permettait la survie des prisonniers politiques, â Auschwitz, cette même noble politique perfectionnait et huilait la machinerie d'annihilation de masse* (Lanzmann *Shoah* 189)

> *Selma est soulagée de leur absence:* ***tant que*** *Zahra n'est pas là, elle peut imaginer qu'elle lui reviendra* (Mourad *Princesse* 427)

Rematisk bidrager ledsætningen til tekstudviklingen ved at annoncere eller foregribe det følgende. Den vil ofte være fokaliseret som et væsentligt element, der giver en ny oplysning, ofte med en begrundende nuance, som fører teksten videre:

> *Le facteur, qui d'habitude dépose le courrier dans la boîte verte dont Zeynel a la clé, a arrêté la jeune fille* ***alors qu****'elle sortait pour aller en classe.*
> *- Il y a une surtaxe de dix piastres à payer. Voilà, signez là, merci mademoiselle* (Mourad *Princesse* 194)

> *Julie savait que ce type avait exécuté Chabotte,* ***après qu****'elle l'eut interrogé − car elle s'était contenté d'interroger Chabotte* (Pennac *Marchande* 288)

> *D'autant que s'ils avaient parlé, les autres se seraient vengés* ***dès que*** *j'aurais eu le dos tourné. Dans nos villages on n'enfreint pas impunément les lois de la communauté, même si on a le droit pour soi* (Mourad *Princesse* 466)

> *Selma a eu chaud au cœur hier soir,* ***lorsqu****'en arrivant, elle a trouvé les paysannes rassemblées pour l'accueillir. A l'écart, derrière la grille, Sita, la petite veuve, lui souriait. Les autres femmes avaient voulu la chasser* (ib. 462)

> *Il faut relever rapidement ces jeunes gens,* ***quand*** *ils sont en première ligne: tous les 8 jours au maximum, tous les 4 jours si possible* (Miguel *Guerre* 213)

> *La même histoire changeait de ton* ***selon que*** *je la racontais aux « prolétaires », aux « tekhnars » ou bien aux « intellectuels ». Fier de mon talent de conférencier, je variais les genres, adaptais les niveaux de style, triais les mots* (Makine *Testament* 202)

> *Tout le monde s'est levé* ***tandis que*** *lentement sir Harry et son épouse prennent place sous le dôme doré, celui-là même sous lequel siégeaient les rois d'Ourdh, il y a moins d'un siècle à l'époque quasi légendaire, tant elle paraît lointaine, où les lndes n'étaient pas administrées par un pouvoir blanc* (Mourad *Princesse* 449)

> *La porte s'ouvre* ***avant qu****'il l'atteigne, évidemment. Apparition d'Olivier* (ib. 192)

Infinitte konstruktioner har en lignende funktion. Finalt lægger de op til fortsættelsen:

> *Joffre a le souci d'intégrer solidement ces nouvelles recrues aux unités* ***en leur faisant*** *connaître progressivement les conditions de la guerre. « Le séjour dans les tranchées, dit-il, deviendra plus sévère avec la mauvaise saison (...) ». Il faut relever rapidement*

> *ces jeunes gens, quand ils sont en première ligne: tous les 8 jours au maximum, tous les 4 jours si possible. Ils ne doivent être envoyés au front qu'en fonction des besoins (...) Ils doivent être mêlés dans les dépôts aux blessés guéris, aux anciens* (Miguel *Guerre* 213)

Såvel finitte som infinitte konstruktioner kan indgå i sætningskløvning som fokaliseret tema, der knytter an til og indsnævrer, præciserer eller konkluderer det foregående, jf. Kapitel I, 4.4:

> *En haut de l'escalier, les deux secrétaires de Son Excellence, en frac noir et col dur malgré la chaleur de cette soirée d'avril, accueillent les invités. C'est seulement* ***lorsque*** *ceux-ci seront tous rassemblés, que sir Harry et lady Violet (...) feront leur apparition* (Mourad *Princesse* 451)

> *J'ai juste le temps de m'adosser à un arbre pour ne pas me répandre une seconde fois. C'est* ***en comptant*** *les pas que je traverse le boulevard pour entrer chez Koutoubia* (Pennac *Bonheur* 52)

> *Mais, derrière ses carreaux je vois une lueur de gaieté tout ce qu'il y a de rassurant. C'est* ***en bricolant*** *un sourire que je demande: - Je peux le voir?* (ib. 220)

9.Konklusion

Tekstrelationer kan altså udtrykkes og grammatikaliseres på forskellige måder, fra brug af grammatiske kategorier som aspekt og adverbier, brug af konnektorer til fuld syntaktisk underordning.

Inden for syntaktisk underordning kan man skelne i hvert fald to grader (cf. Kronning 1992):

> - Semantisk underordning ved brug af **operator** *(parce que)*, som danner nyt indhold af to propositioner og forener dem i en fælles illokution.

> - Brug af **konnektor** uden semantisk underordning *(puisque)* som forbinder to illokutionære værdier.

Som i følgende diagram:

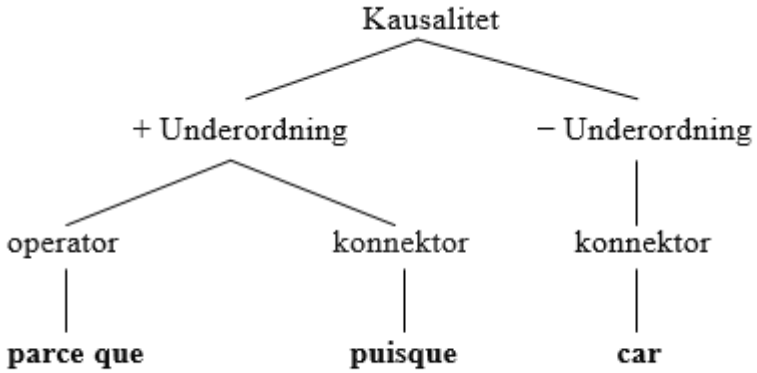

Den anden hovedfunktion, hypotaksen har, er at bidrage til tekstens reliefkarakter ved at hierarkisere informationen i asserteret og præsupponeret: Der er en oplagt sammenhæng mellem tema og præsupponeret information. Og når man betænker den kausale relations fundamentale rolle i enhver argumentation, er det klart, at selve det faktum, at man præsenterer en årsag eller en begrundelse som præsupponeret, er et kraftigt middel, idet afsender ikke står som umiddelbart ansvarlig for ledsætningens indhold.

Andre mere eller mindre ad hoc operatorer:

> *Comme il présentait cette mesure comme un moyen de mieux reprendre en main l'ensemble des services de police, Dannecker n'éleva pas d'objection;* ***d'autant que*** *la réorganisation des services de police lui agréait et* ***que*** *la création du Service d'enquête et de contrôle (...) lui apparut être un palliatif acceptable* (Rémond *Fichier* 123)

Og præsentationskonstruktionen, jf. VIII, 5.2.1.4:

> *Elle fut strictement cantonnée dans un « cadre latéral » et en zone Sud (...) ses relations avec les autres services furent notoirement tendues.* ***C'est pourquoi*** *bon nombre de responsables de la police nationale approuvèrent René Bousquet, quand il supprima officiellement la Police des questions juives le 5 juillet 1942* (Rémond *Fichier* 123)

7. EKSPLIKATIVE-IMPLIKATIVE LEDSÆTNINGER

0. Indledning

Den inddeling af ledsætningerne i tre typer, vi har foretaget i VIII, 3., forndser i virkeligheden en fjerde type, idet inddelingen kan formuleres som en krydsklassifikation, hvor den sidste mulighed, to +'er, tilfældigvis ikke er udnyttet, men logisk må foreligge:

	Eksplikativ	**Implikativ**
Kompletive	+	−
Relative	−	+
Operatorsætning	−	−
?	+	+

Denne mulighed − ledsætninger som er på én gang eksplikative og implikative − synes da også ved første øjekast selvmodsigende. Er det nemlig en kompletivsætning med relativ form, eller er det en relativsætning med kompletiv funktion? Disse spørgsmål kan ikke besvares meningsfuldt inden for den traditionelle, formbaserede klassifikation. Men de kan besvares i en todimensionel beskrivelse, der skelner mellem funktion og form. Ved nærmere eftertanke kunne sådan en type jo være en særlig, kompleks form for indlejring. Og de mærkelige og for fransk[32] i forhold til dansk særegne **prædikativiske relativsætninger** kunne være kandidater, idet de synes at forene træk fra både kompletiv- og relativsætning, da man intuitivt føler, at der eksisterer et neksusforhold mellem korrelat og relativsætning i sådanne konstruktioner, som karakteristisk nok ikke kan oversættes til dansk med relativsætninger:

Je la vois qui arrive en pleurant.

For eksempel Eriksson (1993:159 ff.) antager da også uden diskussion, at der foreligger et neksusforhold ved konstruktionen med prædikativiske relativsætninger, mens for eksempel Touratier (1980:36 ff.) afviser, at en relativsætning overhovedet kan være prædikativ (dvs. $A_{præd}$)[33].

1.Kompleks indlejring

Infinitivkonstruktioner af typen:

J'ai vu Jean sortir la voiture.

[32] Typen findes også på italiensk og er her behandlet blandt andet af Strudsholm (1995).

[33] Se bibliografi over den omfattende litteratur om fænomenet hos Prebensen (1980, 1982) og Kleiber (1988).

hvor der er et O og et $A_{præd}$, hvorved der dannes en sekundær prædikation mellem O og A (jf. Kapitel IV, 5.5):

$Jean_s$ – [sortir la voitur]$_{Apræd}$

er komplekse indlejringer i den forstand, at de både er eksplikative − et infinitivsyntagme udfylder en valensplads, nemlig A-relationen − og implikative, idet det infinitte verbal mætter sin S-relation ved objektet for det overordnede verbal (se 3. nedenfor).

På lignende vis kan den prædikativiske relativsætning:

J'ai vu $Jean_O$ [qui sortait la voiture]$_{Apræd}$

analyseres som en O − $A_{præd}$ konstruktion med en sekundær prædikation mellem *Jean* og relativsætningen, altså en finit struktur, hvor subjektet, som jo skal udtrykkes i en finit struktur, anaforisk genoptager antecedenten *Jean.* Denne sekundære prædikation får altså følgende udseende:

$Jean_s$ – [qui sortait la voiture]$_{Apræd}$

Der er også her tale om en eksplikativ konstruktion, da relativsætningen udfylder en A-relation ved det overordnede verbal. Men samtidig er der tale om en implikativ konstruktion, fordi der er en anaforisk relation mellem oversætningens O og relativsætningens S.

Denne analyse synes at svare godt til de prædikativiske relativsætningers intuitivt komplekse karakter, og den synes også at svare til intuitionerne hos de første grammatikere, der har beskæftiget sig med dem, Tobler, Meyer-Liibke og Polentz (jf. Prebensen 1980). Dette fremgår eksplicit af udsagn som: "außer dem durch das Substantiv bezeichneten Seienden hat die Thätigkeit auch das im Rs ausgesagte zu Objekt" (Tobler, cit. Prebensen 1980:8). De tyske grammatikeres analyser fortolkes således af Prebensen: "Betegnelsen *prædikativ* betyder altså *nødvendig bestemmelse til matrixsætningens prædikat (eller verbal) oven i og ved siden af den grammatiske fimktion som adnominal bestemmelse som enhver rs har"* (1980:9), en temmelig nøjagtig beskrivelse af, hvad der ligger i eksplikativ-implikativ indlejring. Dette uddybes: "Deres (dvs. de tyske grammatikeres) begreb "bestemmelse" synes at betegne et dependensforhold. Prs er da karakteriseret ved dobbelt dependens − til korrelatet og til "prædikatet"" (ib.).

2. De prædikativiske relativsætninger

Disse ledsætninger har en række egenskaber, som skiller dem ud fra andre relativsætninger, og som hænger sammen med og forklares af deres status som eksplikative-implikative finitte konstruktioner. Disse egenskaber afsløres af en række restriktioner på deres forekomst, som først og fremmest er afdækket af Prebensen (1980, 1982, 1986) og Kleiber (1988). Prebensens konklusion går i korthed ud på, at prædikativiske relativsætninger ikke har samme distribution som infinitiviske og participiale konstruktioner. Derfor udgør de en særlig type parentetiske

relativsætninger, jf. også Touratier (1980:36 ff., 336 ff.). Og de er en særlig type, fordi de er underlagt en række særlige restriktioner, som gør, at de heller ikke har samme distribution som parentetiske relativsætninger i almindelighed.[34] Denne fortolkning forklarer dog ikke typens særtræk og det klart "neksusagtige", der er ved konstruktionen.

2.1 Prædikativiske relativsætningers egenskaber

Det umiddelbart slående ved de prædikativiske relativsætninger er, at relativsætningen ikke bare kan betragtes som en adnominal bestemmelse, altså som en modifikator i nominalsyntagmet, men at der synes at bestå et neksusforhold mellem korrelat og relativsætning, som foreslået ovenfor. En sætning som:

J'ai regardé les enfants qui jouaient sur la pelouse.

er tvetydig, idet den enten kan opfattes med en underordnet relativsætning (determinativ 'de børn, der...', eller additiv 'børnene, der ...') eller med en prædikativisk relativsætning, hvor synsindtrykket ikke bare er nogle bøm, men et sagforhold, som involverer nogle børn (jf. Strudsholm 1995:170). Indholdsmæssigt ligner disse sætninger altså både kompletivsætninger og infinitivkonstruktioner.

De prædikativiske relativsætninger, som altså udgør prædikatsdelen af en sekundær prædikation, er underlagt en række karakteristiske restriktioner. Der er først og fremmest det forhold, at de lige som de infinitte verbalformer, infinitiv og præsens participium, ikke kan optræde i en primær prædikation, altså som subjektsprædikativ (intransitivt $A_{præd}$, jf. Kapitel III, 6.):

**Elle est attendre.*

**Elle est attendant.*

**Elle est qui attend.*

De kan altså kun optræde i sekundære prædikationer, hvilket stemmer meget godt med deres hypotaktiske natur.

Frit prædikativ og objektsprædikativ

Blandt de sekundære prædikationer må der skelnes mellem to tilfælde, nemlig frit prædikativ og objektsprædikativ. Det følger af det allerede sagte, at der ved intransitivt overordnet verbal kun kan være tale om, at de prædikativiske relativsætninger forekommer som frit prædikativ, mens der ved transitivt både kan være tale om egentligt objektsprædikativ og frit prædikativ til objektet. Som frit prædikativ til subjektet for oververbet forekommer de prædikativiske

[34] Parentetisk relativsætning hos Prebensen svarer til vores type A., den additive. Se VIII, 5.1.

relativsætninger ved positionsverber som *être, rester, demeurer* (jf. Prebensen 1982:111):

> *Il est **là** qui attend.*
>
> *Louna est debout à sa droite et Jérémy **debout** devant le plumard, qui la montre, avec un geste théâtral, en annonçant: - C'est tante Julia* (Pennac *Fée* 220)
>
> *Alfons, buvez vite, Denis est **devant la porte** qui nous attend* (Maupassant, cit. Eriksson 1993:159)
>
> *Ils étaient tous **à quatre pattes** qui ramassaient les haricots* (Hougron, ib.)

I sådanne eksempler er *être*'s A-valens allerede mættet af *là, debout* eller et præpositionssyntagme, hvorfor den prædikativiske relativsætning må være et frit prædikativ. De transitive verber, som følges af konstruktionen med O − $A_{præd}$ eller O med frit prædikativ til objektet er en række sanse- og positionsverber som *voir, apercevoir, aviser, entendre, deviner, laisser, trouver, découvrir, rencontrer, croiser ...* (se præcisere angivelser hos Prebensen 1980:19, 1982:111). Det frie prædikativ har man i de tilfælde, hvor verbets A-relation allerede er udfyldt af et A_{1oc} eller et $A_{præd}$:

> *Elle le laisse **dehors** qui sanglote au jardin* (Polentz, cit. Prebensen 1982:113)
>
> *Elle l'aperçut **effondré dans un fauteuil** qui pleurait comme un enfant* (Zola, cit. Eriksson 1993:162)
>
> *Il ne revint qu'à la nuit close, et me trouva **seul** qui l'attendais* (Beauvoir, ib.)

Specielt verbet *trouver* (se nærmere nedenfor) kan følges enten af et frit prædikativ eller et $A_{præd}$:

> **$A_{præd}$:**
> *Elle a trouvé son amie changée.*
>
> **Frit prædikativ:**
> *Elle a trouvé son amie attablée avec sa famille.*

Det frie prædikativ er, omend det ikke er et valensled, en prædikativ bestemmelse til et af verbets valensled, samtidig med, at det udgør en modifikator til verbet (se Kapitel I, 5.0).
Også de prædikativiske relativsætninger, der står som frit prædikativ, udfylder altså et hul i oversætningen og er derfor eksplikative.

Et egentligt objektsprædikativ, hvor den prædikativiske relativsætning udfylder det overordnede verbums A-valens, har man i tilfælde som følgende med sanseverber:

Il y eut un silence, on entendit de nouveau ***la retraite,*** *mais très lointaine,* ***qui*** *se perdait à l'autre bout du camp* (Zola *Débâcle* 24)

Je ***l'****entends* ***qui*** *pleure* (Pennac *Bonheur* 23)

on ***les*** *voyait, isolés ou en groupes,* ***qui*** *filaient avec leurs fardeaux, baissant la tête, tâtant la terre du pied* (Zola *Débâcle* 274)

Mais, tenez! la voici là-bas, Henriette! ... Vous ***la*** *voyez bien* ***qui*** *agite son mouchoir* (ib. 405)

Je vois ***le Baron et le Comte,*** *en tenue léopard,* ***qui*** *se frayent un chemin en pleine floralie* (Gary *Danse* 331)

Et précisément je ***les*** *vois de ma fenêtre* ***qui*** *descendent de l'omnibus* (France, cit. Eriksson 1993:161)

J'ai fini par ***la*** *découvrir* ***qui*** *marchait en compagnie d'une autre jeune fille* (Hougron, ib.)

Quelquefois, je sens ***la caresse du temps qui*** *passe, d'autres fois − le plus souvent − je* ***le*** *sens* ***qui*** *ne passe pas* (Sartre, ib.)

... lorsque j'aperçois ***Lily et Florian qui*** *reviennent* (Gary *Danse* 288)

Et Maurice ***la*** *sentit* ***qui*** *descendait dans ses veines* (Zola *Débâcle* 217)

Mais, en chemin, ils ***le*** *sentirent* ***qui*** *se raidissait,* ***qui*** *expirait, dans une secousse dernière* (ib. 230)

Konstruktionen ved verbet *avoir* med et inalienabelt objekt er omdiskuteret (jf. Hanon 1988, Riegel 1988, Herslund 1997):

J'ai les mains qui tremblent.

Restriktioner

Den overordnede restriktion på disse sætninger er, at korrelatet for relativsætningen skal være et animeret syntagme, eller et syntagme, som kan fortolkes som animeret (jf. Prebensen 1982:114f.):

... j'aperçois, là où sa robe de beauté touche presque la terre, ***son petit pied qui*** *s'impatiente* (Gary *Danse* 204)

Jeanne apercevait, de son banc, les cimes de deux châtaigniers ... et, plus loin, ***le cèdre*** *de la maison forestière,* ***qui*** *allongeait ses palmes noires sur le bleu du ciel* (Hatcher, cit. Prebensen 1982:106)

Il ***les*** *sentit* ***qui*** *lui couraient le long des jambes* (Gide, ib. 115; *les= les puces)*

Je sens soudain ***mon cœur qui*** *bat très fort* (Gary *Danse* 169)

Déjà, je sens ***sa cinquième colonne qui*** *se glisse en moi,* ***qui*** *me pénètre,* ***qui*** *essaie de m'investir* (ib. 150)

Selma sent ***le vertige qui*** *la prend* (Mourad *Princesse* 246)

Il avait senti ***le regard*** *de Serlière* ***qui*** *le dévisageait, inspectait ses vêtements* (Gallo *Rois* 84)

vous entendez soudain ***sa voix qui*** *vous murmure ironiquement* (Gary *Danse* 175)

Relativsætningen skal betegne en aktivitet, dvs. at den rummer enten et aktivitetsverbum eller et aktionsverbum i imperfektivt aspekt (jf. Prebensen 1982:115):

Je l'avise un jour ***qui*** *débouchait de sa caserne.*

Elle se marre, je l'entends ***qui*** *se marre entre les mots* (Pennac *Marchande* 86)

mens tilstandverber er udelukkede. Denne restriktion hænger sammen med den foregående, idet kombinationen med et aktivitetsverbum ofte er det eneste, der tillader at identificere et syntagme som denoterende noget animeret.

Den komplekse sætning skal udgøre et "specifikt udsagn" (jf. Prebensen 1982:114, Strudsholm 1995:177), dvs. at sætninger som følgende ikke er acceptable:

**Je ne l'ai pas vu qui attendait.*

**Je l'ai souvent vu qui attendait.*

en restriktion, som dog betvivles af van den Bussche (1986). For Kleiber (1988:92 f.) er betingelsen, at den komplekse sætning skal være forankret i den aktuelle verden, hvor den talende videregiver et sanseindtryk, altså ikke i en anden mulig verden. Derfor kan oversætningen ikke have imperativ eller modalverber, eller været benægtet, spørgende eller betinget:

**Paul doit/peutlveut/croit le voir qui pleure.*

Derved forstår man også, at oververbet ikke kan være indlejret under et faktivt verbum (Kleiber 1988:92 f.):

**Je regrette de la voir qui part.*

fordi det faktive verbum, som præsupponerer sandheden af underverbet, samtidig fremkalder falskhed i en anden mulig verden. Og enhver henvisning til andre mulige verdener er inkompatibel med den prædikativiske relativsætning.

Forankringen i den aktuelle verden betyder, at relativsætningen skal være sand i den talendes trosunivers og ikke allerede tilstede i modtagers (Kleiber 1988:93): Det skal altså være ny information. Hvilket forklarer, hvorfor nægtelser og spørgsmål er udelukkede, men ikke en kombination af dem som følgende (ib. 95):

Tu n'entends pas la porte qui craque?

hvor sanseindtrykket er til stede i den talendes trosunivers og meddeles modtager som ny information i form af et spørgsmål.

Da det drejer sig om en særlig udgave af den finitte hypotakse, forstår man, at der er visse restriktioner på de to finitte verbalformer, der indgår i konstruktionen. I modsætning til andre relativkonstruktioner skal der således være temporal overensstemmelse mellem over- og underverbum, jf. Kleiber (1988:91):

**Je le vois qui pleurait.*

**Je le vois qui pleurera.*

Af de hidtil omtalte restriktioner følger det også, at futur i det hele taget er udelukket:

**Tu le verras qui pleurera.*

I relativsætningen kan man kun have présent og imparfait, fordi relativsætningen, som er en gengivelse af et sanseindtryk, nødvendigvis udtrykker noget med oversætningen samtidigt. Derfor kan dens tempus ikke udtrykke noget afsluttet (jf. Kleiber 1988:99). En relativsætning i imparfait beskriver således et tidspunkt i en fortælling som "le lieu de la perception d'une action en cours" (ib. 104):

Je m'apprête déjà à suggérer cette ressource à Lily, lorsque j'entends ***les branches***

qui *craquent: quelqu'un s'approche, en respirant bruyamment* (Gary *Danse* 201)

Det, der imidlertid adskiller de prædikativiske relativsætninger radikalt fra andre relativsætninger, er, at de kan optræde med klitisk bestemt pronomen som korrelat:

Elle *est là qui attend.*

Je ***la*** *vois qui sort de l'ascenseur.*

La *voici qui sort de l'ascenseur.*

et forhold, der er det afgørende argument for Riegel et al. (1994:485)'s analyse af konstruktionen som objektsprædikativ ved sanseverber og *voici, voilà.*

Men det tydeligste tegn på, at der foreligger en særlig type relativsætning, og at der er noget neksusagtigt på færde, er det faktum, at den prædikativiske relativsætning kun kan indledes af *qui*, dvs. den relativerede position kan kun være subjektet (jf. Kapitel III, 3.2 og VIII, 5.0). Det er nemlig dette forhold, der afslører forekomsten af et subjekt − prædikatsforhold mellem korrelat og relativsætning: Restriktionen er uforståelig, hvis det ikke netop skal sikres, at relativpronominet "transmitterer" korrelatets subjektrolle i den sekundære prædikation, enten mellem O og $A_{præd}$ eller mellem S/O og et frit prædikativ. Denne restriktion giver ingen mening, hvis man som Prebensen (1980:48 ff., 1982:115 f.) antager, at det drejer sig om en art parentetisk relativsætning, dvs. additiv, der er underlagt en række tilsyneladende arbitrære restriktioner. Disse restriktioner skulle gerne hænge organisk sammen med analysen således, at de tilsammen afgrænser konstruktionen med prædikativisk relativsætning fra andre indlejringskonstruktioner såsom kompletivsætning, infmitivkonstruktion og konstruktionen med adjektivisk objektsprædikativ. Ved at antage en eksplikativ-implikativ indlejring har vi allerede sagt, at de prædikativiske relativsætninger er i familie både med kompletiv- og med relativsætninger. Ved at antage en sekundær prædikation understreger vi slægtskabet mellem prædikativiske relativsætninger og infinitte konstruktioner som "akkusativ med infinitiv", og simple valenskonstruktioner som objekt og adjektivisk objektsprædikativ.

2.2 Prædikativiske relativsætninger og de andre konstruktioner

Der er som påvist af Prebensen (1980:18 f.) ikke sammenfald mellem de verber, der konstrueres med objekt + adjektivisk objektsprædikativ, og de verber, der følges af prædikativisk relativsætning. Kun en grundstamme af relativt uspecifikke verber som *laisser, montrer, voir, découvrir, sentir, trouver* er fælles for de to typer. Ellers er de to grupper af verber forskellige, hvilket antyder en vis arbejdsdeling eller komplementær distribution. Et verbum som *apercevoir* kan således ikke konstrueres med adjektivisk objektsprædikativ, heller ikke normalt med infinitiv, men forekommer med prædikativisk relativsætning:

> *Jeanne **apercevait,** de son banc, les cimes de deux châtaigniers ... et, plus loin, **le cèdre de** la maison forestière, **qui** allongeait ses palmes noires sur le bleu du ciel* (Hatcher, cit. Prebensen 1982:106)

De forskellige konstruktioner kan derfor ses som delvist overlappende, delvist komplementære. Men det er når de er overlappende, dvs. når de forekommer ved samme verbum, at det er mest interessant. Det ligger indbygget i vores sætningsopfattelse, at verbets valensled og især O-relationen spiller en fremtrædende rolle ved udmøntningen af verbets polysemi (jf. Kapitel III, 4.2.2). Det er derfor ikke mærkeligt, om forskellige typer indlejring udmønter forskellige verbalbetydninger. Dette er typisk tilfældet ved verbet *trouver*. Dette verbum har en konkret betydning, 'identificere en entitets placering', *trouver*$_1$, og to abstrakte, dels 'konstatere et sagforholds eksistens', *trouver*$_2$, dels 'mene, synes', *trouver*$_3$. Ved *trouver*$_3$, som er en svag indleder, jf. VIII, 4.1.1 ovenfor, har man kompletivsætning som O, jf. Boone (1996:48):

> *Je trouve que Paul a raison.*
>
> *Paul a raison, je trouve.*

Ved *trouver*$_2$ har man også kompletivsætning, men med verbet som stærk indleder:

> *Newton a trouvé par des expériences fort exactes, que le poids des corps était proportionnel à la quantité de matière qu'ils contiennent* (Boone 1996:48)

eller man har objekt med objektsprædikativ (O − A$_{præd}$):

> *Je m'attendais un peu le lendemain matin à trouver **le baleinier disparu** ... Mais non, on le voyait là-bas, à son poste, au large ...* (Loti, cit. Prebensen 1982:102)
>
> *Lea trouva **Sarah amaigrie et vieillie*** (Deforges *Tango* 121)

Ved *trouver*$_1$ derimod har man konkret objektsyntagme, dvs. et syntagme, der denoterer en førsteordens entitet. Og derfor finder man ved *trouver*$_1$ dels konstruktioner med objekt og frit prædikativ til objektet, dels med prædikativisk relativsætning, hvor jo netop objektsyntagmet ved det overordnede verbum skal være en konkret (animeret) entitet (Prebensen 1982:102):

> *Je l'ai trouvée dans un coin du jardin qui choisissait des fleurs pour un bouquet.*

dels med adjektivisk frit prædikativ:

> *son mari m'avait trouvé évanoui à deux kilomètres de l'auberge* (Gary *Vestiaire* 239)

Verbet *trouver* med kompletivsætning som O, altså en eksplikativ konstruktion, hvor betydningen jo er konstateringen af et sagforhold, må nødvendigvis "betyde" noget andet end verbet *trouver* med et konkret O-syntagme i en eksplikativ-implikativ konstruktion. Og det ser så ud til, at den tættere valens-konstruktion, O − $A_{præd}$ går sammen med kompletivkonstruktionen, mens konstruktionen med frit prædikativ går sammen med den prædikativiske relativsætning. Man får altså følgende hierarki af anvendelser ved *trouver*:

A_{1oc}:
J'ai trouvé la clé dans le jardin.

Frit prædikativ:

Je l'ai trouvée assise sur sa valise.

Je l'ai trouvée qui cueillait des fleurs.

(*trouver*$_1$)

$A_{præd}$:
Je l'ai trouvée changée.

Kompletivsætning:
J'ai trouvé que la terre est plate.

(*trouver*$_2$)

Je trouve que Paul a raison. (*trouver*$_3$)

Restriktionerne på de prædikativiske relativsætninger hænger således sammen med det overordnede verbums semantik. Og man ser her, hvordan de prædikativiske relativsætninger indgår blandt andre konstruktioner i et verbum som *trouver*'s konstruktionsmuligheder. Den arbejdsdeling mellem konstruktionerne, der således er tale om, følger af de forskellige konstruktioners opbygning og indhold, som fremgår af følgende:

Kompletivsætning:
Proposition

Prædikativisk relativsætning, frit prædikativ:
Argument + proposition

Infinitivkonstruktion:
Prædikation

Objektsprædikativ
Prædikation

Lokativsyntagme (A_{1oc}):
Prædikation

Restriktionerne, som isoleres af Prebensen (1980, 1982) og Kleiber (1988) følger naturligt heraf. Den prædikativiske relativsætnings aspektualitet − det skal være en aktivitetsbeskrivelse − afgrænser konstruktionen over for infinitivkonstruktionen, som er neutral i denne henseende, således at man her genfinder den sædvanlige modsætning mellem finit og infinit hypotakse: Den prædikativiske relativsætning bruges, når aktivitetsbetydningen skal fremhæves. Restriktionen på relativkonstruktionens korrelat − det skal kunne opfattes som animeret (men om denne kategoris variable status, se Kapitel II, 2.2) − følger naturligvis af aspektualitetsrestriktionen: Aktivitetsbeskrivelser kræver simpelthen animeret subjekt, eller de fremtvinger en animeret læsning af deres subjekt.

3.Infinit kompleks indlejring

Man finder, som antydet i 1. ovenfor, samme type komplekse indlejring ved infinitte verbaler som ved prædikativiske relativsætninger. Det er selvfølgelig denne dobbelte konstruktion, der har motiveret den traditionelle neksus-analyse, hvor enheden [O + OP] antages samlet at udfylde O-relationen, hvilket dog klart modsiges af pronominaliseringsmønstrene, som allerede påvist af Vikner (1971). I vores analyse skelnes der mellem de grammatiske relationer og primær og sekundær prædikation således, at O og $A_{præd}$ udgør to forskellige grammatiske led, mellem hvilke der eksisterer en prædikativisk relation:

a. *J'ai vu Jean sortir du cinéma.*
J'ai vu Jean sortant du cinéma.

b. *Je l'ai vu sortir du cinéma.*

c. *Je l'ai vu sortant du cinéma.*

Analysen af de infinitte konstruktioner er den samme som ved de prædikativiske relativsætninger:

J'ai vu Jean$_O$ _____$_A$ Implikativ
↓
[___ sortir du cinema] Eksplikativ

Parallelismen mellem prædikativisk relativsætning og infinit indlejring understreges yderligere af, at ingen af dem forekommer som subjektsprædikativ, altså i en primær prædikation, som omtalt ovenfor.

Infinitiv

Konstruktionen med infinitiv, "akkusativ med infinitiv", forekommer ved *laisser* og visse sanseverber, jf. Kapitel IV, 5.5, dvs. i delvis samme omgivelser som den prædikativiske relativsætning. Det drejer sig om en klassisk "akkusativ med infinitiv", for så vidt som den underordnede infinitivs S-relation mættes af det overordnede verbals O, mens infinitiven fungerer som objektsprædikativ ($A_{præd}$) og beholder sine andre afhængige led:

> *Il laissait **la grâce de Dieu** l'envahir et **le** commander* (Soisson *Charles* 75)
>
> *Eh quoi! ces régiments **qu**'ils avaient vus **passer** la veille, marchant au combat, se repliaient, fuyaient sans avoir combattu!* (Zola *Débâcle* 41)
>
> *tant il craint de voir **une influence grandir** et **un concurrent apparaître*** (Gallo *Crime* 366)
>
> *Un soir, j'entendis **quelqu'un m'appeler*** (Makine *Testament* 206)
>
> *Ce jour-là (...) je **l**'écoutais **parler** du livre qu'elle emportait dans nos promenades* (ib. 246)
> *Il avait écouté **Colette Mazan** lui **parler** maintenant de cette amie de Noémie* (Gallo *Rois* 119)
>
> *Assis sur le tapis, je **l**'écoutais **lire*** (Makine *Testament* 172)

At der er tale om et objekt for det overordnede verbal, ses både af pronominaliseringen og et participe passé's kongruens:

> *L'homme **la** regarda **s'essuyer** en souriant* (Duras *Tarquinia* 68)
>
> *Je **l'ai vue** tenir, chez les Claroux, l'emploi de jeune vierge* (Gallo *Crime* 190)
>
> *Eh quoi! ces régiments **qu**'ils avaient **vus** passer la veille, marchant au combat, se repliaient, fuyaient sans avoir combattu!* (Zola *Débâcle* 41)

Infinitiven integreres i det overordnede verbums valens. Den trivalente konstruktion med objekt og adjektivisk objektsprædikativ (O + $A_{præd}$)„ man normalt finder ved verber som *laisser:*

> *On va **le** laisser **tranquille.***

generaliseres således til sætningsagtige indlejrede strukturer.

At der er tale om en kompleks prædikation, altså ikke om ét verbum, men om to fremgår af, at infinitiven kan negeres særskilt (jf. Achard 1996:322):

On a laissé Jean ne pas manger sa soupe.

Som omtalt i Kapitel IV, 5.5, deler denne infinitivkonstruktion område med den kausative konstruktion med dannelse af komplekst verbum (for eksempel *faire manger*). Valget mellem de to konstruktioner afhænger tildels af kompatibiliteten mellem det overordnede og det underordnede verbum. Jo mere semantisk sammenhørende de er, jo større tendens vil der være til at de smelter sammen i ét verbum. Derfor vil man have præferencer som følgende (Achard 1996:329 ff.):

Komplekst verbum:
J'ai ***entendu crier*** *Marie.*

Akkusativ med infinitiv:
J'ai entendu ***Marie cuisiner****.*

uden at de omvendte strukturer på nogen måde er udelukkede. Tilsvarende kontraster kan iagttages ved *laisser*. Konstruktionen med ét verbum har man, når det underordnede subjekt er helt inaktivt, mens man kan have akkusativ med infinitiv, når det er aktivt og selvstændigt (Achard 1996:337):

a. *J'ai* ***laissé tomber*** *mon stylo.*
??*J'ai laissé* ***mon stylo tomber***

.

b. *J'ai* ***laissé brûler*** *le feu jusqu'à l'aube.*
J'ai laissé ***le feu brûler*** *jusqu'à l'aube.*

hvilket også ses i par som følgende (Achard 1996:339):

Jean ***laisse partir*** *Marie quand elle veut.*

Jean laisse ***Marie partir*** *quand elle veut.*

Ved disse verber har man altså to konstruktioner: En med komplekst verbum som ved *faire*. Her indlejres den underordnede situation som en helhed i det overordnede verbum.

Den anden konstruktion er en regulær trivalent konstruktion med infinitiven som $A_{præd}$, og dennes S-relation udfyldes af O ved det overordnede verbal:

laisser + O − $[V_2]_{Apræd}$

svarende til, at den tilladte eller sansede situation ikke ses som en helhed, men prædiceres om den mest fremtrædende deltager i situationen. Syntaksen synes her helt ikonisk at afspejle de semantiske forhold.

En lignende eksplikativ-implikativ konstruktion med sammenfald mellem oververbets objekt og underverbets subjekt, men finit, har man for eksempel i Balkansprogenes "akkusativ med kompletiv-sætning", hvor undersætningens subjekt realiseres som objekt for oververbet, jf. rumænsk:

Tu mă ştii că nu mă pricep la glumă.
du mig ved at ikke mig forstår-1.sg til spøg
'Du ved, at jeg ikke forstår mig på spøg' (Sandfeld 1926:111)

Denne konstruktion udgør altså en slags mellemting mellem de to franske eksplikative-implikative konstruktioner, den infinitte akkusativ med infinitiv og den finitte prædikativiske relativsætning.

Den væsentlige forskel mellem den finitte og den infinitte konstruktion er i følge Kleiber (1988:99 f.), at den finitte konstruktion delagtiggør modtager på en måde, som infinitiven ikke gør det. Dette hænger naturligvis sammen med, at den finitte konstruktion aktualiserer sagforholdet, netop gennem sit finitte verbal. Og det forklarer også, hvorfor man kun kan have den finitte konstruktion efter *voici* og *voilà,* ikke infinitiven:

Le voici qui arrive!

**Le voici arriver!*

Participium
Participium 1. kan indgå i en eksplikativ-implikativ konstruktion ved sanseverber lige som infinitiv:

Je vois Julie ***pleurer*** *à chaudes larmes.*

Je vois Julie ***pleurant*** *à chaudes larmes.*

Konstruktionen er temmelig dårligt belyst, jf. Sandfeld (1936:170, 1943:149), Gross (1975:71, 177), Kleiber (1988:102 f.). Men i lyset af participiets affinitet med implikative og infinitivens med eksplikative konstruktioner, jf. VIII, 3.3 ovenfor, er det ikke mærkeligt, at de to former, der ellers har hvert sit anvendelsesområde, mødes i den eksplikative-implikative konstruktion:

> *on **les** imaginait, par sécurité, ne **bougeant** que de nuit; la guerre de vitesse eut lieu, presque uniformément, en plein jour* (Bloch *Défaite* 83)

> *Je vis **un grand papillon brun** (...) **s'efforçant** de pénétrer dans la profondeur trompeuse du miroir* (Makine *Testament* 16)

> *Le lendemain, quand les troupes de Charles s'avancent, elles trouvent **les Liégeois se dispersant «** par bandes et en désordre »* (Soisson *Charles* 151)

> *Vecchini s'était souvenu de **Colette Mazan** lui **racontant** (...) ses journées de petite fille en Ardèche* (Gallo *Rois* 132)

> *Quand Silvine passa la Meuse sur le pont du chemin de fer (...), elle aperçut **le cadavre d'un artilleur descendant** d'un air de flânerie, au fil de l'eau* (Zola *Débâcle* 370)

> *Ils dormiront pas en paix ... J'ai vu **leurs âmes errant,** cette nuit* (Deforges *Colline* 454)

Men participiet lægger i modsætning til den prædikativiske relativsætning og infinitivkonstruktionen mere vægt på tilstand og holdning hos en involveret person end på selve verbalsituationens forløb (Kleiber 1988:102). Derfor er aktionsverber mærkelige i participialkonstruktionen:

> *?Je le vois arrivant.*

hvis der ikke er noget i konteksten, der fremtvinger en læsning af gentagelse eller vane:

> *Quand je pousse mon rêve jusqu'au bout, je vois **Stéphane venant** parfois, le soir, s'asseoir dans un fauteuil* (Simenon, cit. Olsson 1976:72)

eller flere udgaver af situationen, for eksempel ved pluralis subjekt for participiet:

> *mais enfin elle **les** vit **s'écartant** de la voiture avec une sorte de respect en entendant le bruit de plusieurs chevaux* (Balzac *Femme* 96)

Konstruktionen benytter participium 1., lige som akkusativ med infinitiv benytter infinitiv 1. (jf. VIII, 3.3). Begge participiets former kan indgå, jf. her perfectumsformen:

> *il se voyait naturellement **accusé** d'être « espion à la solde des impérialistes français et britanniques »* (Makine *Testament* 119)

*Je me sentais **atteint** d'une étrange cécité ...* (ib. 152)

*Les chiraquiens sont nettement plus pessimistes: dans le privé, ils croient **la droite battue** (NO,* cit. Lemhagen 1979:56)

som minder om konstruktionen med adjektivisk prædikativ:

*ceux qui continuent à ne pas voir ce qu'est l'homme et à l'imaginer **perfectible*** (Gallo *Rois* 254)

Men netop konstruktionen med participe passé alternerer ofte med infinitivkonstruktionen, jf. Sandfeld (1943:181 ff.) og Kapitel IV, 5.6. Denne alternation er tydelig i konstruktionen *se voir* + infinitiv/participium, jf. Dubois (1969:99):

*Je **me** vois **vaincu** par mon adversaire.*

*Je **me** vois **vaincre** par mon adversaire.*

hvor infinitiven dog er enerådende, når *se* er et A_{dat}:

*Edouard Jacob (...) **s**'est vu **confier** en catastrophe par François Léotard une « mission de coordination des aménagements du site de la Bastille » (Express* 6.3.87, 65)

over for tilfælde, hvor *se* er O:

*Le département égyptien du British Museum **s**'est vu alors **bombardé** de lettres* (Sole & Valbelle *Rosette* 169)

Absolut konstruktion

Over for de "relative" anvendelser af participiet, se VIII, 5.3.2, og de ovenfor behandlede styrede konstruktioner optræder participium 1. også i såkaldte absolutte konstruktioner. Sådanne selvstændiggjorte eller løsrevne sekundære prædikationer består af et subjekt, et nominalsyntagme eller ikke-klitisk pronomen, og et prædikat, som er et participium eller andet materiale − adjektiv eller præpositionssyntagme − som kan indgå i en prædikation eller generelt indgå i adjektrelationen. De absolutte konstruktioner falder i to hovedtyper, som Hanon (1989:9) kalder type A. og type B.:

A.
*Marie est assise, **les yeux fermés.***
B.
***La porte fermée,** Marie s'en alla.*

Hvor B.-typen oplagt har karakter af (tids)adverbial, minder A.-typen om et frit prædikativ og er således i familie med participium 1.'s anvendelse som co-verbum. Det karakteristiske for denne anvendelse er nemlig, at den godt nok har sit eget subjekt − det er derfor den kaldes en absolut konstruktion − men dette subjekt denoterer altid en del af oververbets subjekt, jf. eksempler som:

> *L'un d'eux s'éleva, magnifique,* ***ses plumes de couleurs vives étincelant*** *dans le soleil naissant* (Deforges *Colline* 310)

> *mon petit frère Jérémy (...) me refile une délicate recette de bombe artisanale (...)* ***sa voix chevauchant*** *celle de Théo dans ma mémoire* (Pennac *Bonheur* 223)

hvor man har det prototypiske tilfælde, at den absolutte konstruktions subjekt denoterer en legems- eller anden organisk del af refenten for oververbets subjekt (jf. også Hanon 1988). Men der kan også være tale om en delmængde som i følgende:

> *Silvine et Prosper se trouvaient seuls, avec Charlot, dans la grande cuisine de la ferme,* ***elle cousant, lui en train de se fabriquer*** *un beau fouet* (Zola *Débâcle* 456)

Den absolutte konstruktion som frit prædikativ er altså en særlig udformning af co-verbums-konstruktionen, hvor det "ekstra" subjekt er nødvendigt til at betegne en del af subjektet.

Denne type absolut konstruktion kan sideordnes med andre konstruktioner af samme type og med andre frie prædikativer, herunder participium 1. som co-verbum:

> ***Appuyée à*** *la rambarde entourant la paillote,* ***ses jambes nues se balançant*** *dans le vide, Léa regardait d'un œil morne tomber la pluie* (Deforges *Colline* 360)

> *Elle dormait* ***la bouche ouverte, un bras pendant hors du lit et les jambes croisées*** (Oyono, cit. Hanon 1989:165)

> *L'un d'eux s'éleva,* ***magnifique, ses plumes de couleurs vives étincelant*** *dans le soleil naissant* (Deforges *Colline* 310)

> Bô dôi *et jeunes filles allaient, se* ***tenant*** *par la main,* ***leurs visages souriants levés*** *vers des jours nouveaux* (ib. 473)

> *Ils sortirent du café,* ***lippes pendantes*** *et* ***poussant*** *de tels soupirs que tous les passants se retournaient au passage du quintette désolé* (Cohen *Mangeclous* 399)

De fire konstruktioner, participium 1. indgår i:

Attributiv, apposition
La sultane mettant fin à l'entretien ...

Frit prædikativ
La sultane s'est levée mettant fin à l'entretien.

Styret konstruktion
Ils ont imaginé la sultane mettant fin à l'entretien.
O A

Absolut konstruktion
La sultane se levant, l'entretien a pris fin.
La sultane s'est levée, le nez en l'air.

kan opstilles i følgende skema alt efter, om participiet er direkte styret eller frit, og om det har eget S eller ej:

Styret uden S
attributiv, apposition

Frit
frit prædikativ

Med S
nexuskonstruktion absolut

De absolutte konstruktioner fremstår således som selvstændiggørelser af den sekundære prædikation i den styrede konstruktion: Type B. af nexuskonstruktionen, mens type A. deler den vigtige egenskab med det frie prædikativ, at participiet ikke er styret, dvs. det indtager ikke A-relationen som i nexuskonstruktionen eller er en modifikator som ved attributiv eller apposition, samtidig med at konstruktionens subjekt denoterer en del af oververbets subjekt. De to typer absolutte konstruktioner samler således skemaets to akser, idet type B. er en løsrevet nexus (den vandrette akse), mens type A. snarere er en variant af co-verbumskonstruktionen (den lodrette akse):

Nexus
On avait imaginé ***la sultane mettant fin à l'entretien.***

TypeB.
La sultane mettant fin à l'entretien, *tout le mande applaudit.*

Frit prædikativ
La sultane s'est levée ***mettant fin à l'entretien.***

TypeA.
La sultane s'est levée, ***sa mine crispée mettant fin à l'entretien.***

Absolutte konstruktioner forekommer med begge former af participiet. B.-typen kan have både en temporal og en kausal fortolkning, jf. VIII, 2.2.6. Den temporale fortolkning dominerer i følgende eksempler:

> ***L'enfant ayant fini*** *par s'endormir, il sembla que le silence augmentait encore* (Zola *Débâcle* 456)
>
> *pour se rapprocher,* ***l'âge venu,*** *de leur chère Isabelle* (Deforges *Tango* 31)
>
> *La sainte obésité des Camarades, ensuite, une fois* ***la révolution faite*** (Pennac *Bonheur* 176)

Men det er nok så ofte den kausale, der dominerer:

> *L'officier doit lui-même achever deux d'entre eux,* ***le peloton montrant*** *peu de zèle* (Miquel *Guerre* 412)
>
> *Les Allemands organisèrent méthodiquement la Lituanie une fois qu'ils en furent maîtres dès 1915. Le pays fut tout d'abord reconstruit,* ***les Russes*** *dans leur retraite* ***ayant procédé à*** *des destructions systématiques* (Lorot *Pays baltes* 67)
>
> ***Les délégués étant partis,*** *Scipion se décida à entrer* (Cohen *Mangeclous* 257)
>
> ***Maurice n'ayant pas répondu à ses deux dernières lettres,*** *elle avait éprouvé de si mortelles inquiétudes (...) qu'elle s'était décidée brusquement à quitter Remilly* (Zola *Débâcle* 529)
>
> *mais,* ***le temps*** *qui leur avait été imparti* ***étant*** *fort bref, ils laissaient ouvertes un certain nombre de questions* (Rémond *Fichier* 172)
>
> ***Des éclaircissements lui ayant été demandés,*** *il expliqua qu'il avait en réalité un million* (Cohen *Mangeclous* 39)

4.Sætningsknude og sætningskløvning

Blandt relativkonstruktionerne regner man ofte de to typer afledte strukturer, sætningsknude og sætningskløvning. Vi vil dog her vise, at disse konstruktioner kun har en perifer forbindelse med relativkonstruktioner, idet de fleste kan beskrives simpelt som eksplikative konstruktioner, hvoraf nogle tillige er implikative.

4.1 Sætningsknude

Den eneste type sætningsknude, der interesserer i denne sammenhæng, er den type, hvor **knudesætningen** (jf. Korzen 1977:6) er en spørgende eller relativsætning, som i følgende:

a. ***Qui*** *crois-tu qu'elle aime?*
l'homme ***qu****'on croit qu'elle aime ...*

b. ***Qui*** *crois-tu qui est venu?*
L'homme qu'on croit qui est venu ...

Det specielle ved disse sætningsknuder er, at knudekonstruktionen er obligatorisk i den forstand, at det fremrykkede led skal indtage førstepladsen i knudesætningen, da det er henholdsvis et spørgende og et relativt pronomen. De simple konstruktioner, der svarer til knudekonstruktionerne er nemlig:

a. *[Tu crois qu'elle aime Q-quelqu'un]*
[On croit] [elle aime un homme − cet homme ...]

b. *[Tu crois] [Q-quelqu'un est venu]*
[On croit] [un homme est venu − cet homme ...]

Det særlige ved konstruktionerne er derfor, at verbet *croire* er indlejret i henholdsvis en spørgende og en relativsætning således, at den sætning, som det fremrykkede led kommer fra, **donorsætningen** (Korzen 1977:6 ff.), tilsyneladende er en kompletivsætning, der står som objekt for *croire*, altså en regulær eksplikativ konstruktion. Og der synes da heller ikke umiddelbart (jf. Le Flem 1992:165) at være grund til at antage andet i a.-eksemplerne, hvor q*u'elle aime* uden videre kan anses for en sådan kompletivsætning. Problemet er bare, at *qui* og det første *que*, som i en vis forstand er objekter for *aime*, altså verbalet i donorsætningen, så ikke kan tildeles nogen ledfunktion i knudesætningen, da den eneste mulighed, nemlig *croire*'s O-valens, jo udfyldes af den antagne kompletivsætning.

Type a.: *qui/que ... que ...* medfører altså det problem, at det fremrykkede led ikke kan få nogen ledfunktion i den sætning, hvor det faktisk befinder sig, men får sin ledfunktion, og derfor sin form, fra donorsætningen:

***Qui** crois-tu qu'elle aime__O?*

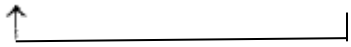

*L'homme **qu**'on croit qu'elle aime__O ...*

Denne analyse, ifølge hvilken det fremrykkede led ikke har nogen funktion i knudesætningen, synes at bekræftes af konstruktioner med andre relative indledere end *que*, som umuligt kan tildeles nogen ledfunktion i forhold til knudesætningens verbum, men som klart er afhængige af verbalet i donorsætningen, hvor de har efterladt en tom plads, jf. følgende med *dont*, *où* eller *à qui*:

> *« Enfourné » est d'ailleurs le mot juste, puisque cette nuit, pour une raison **dont** Lehmann aimerait bien que je lui fournisse l'explication __, le frigo en question s'est transformé en incinérateur* (Pennac *Bonheur* 14)

> *le mépris **dont** nous sentions bien qu'ils nous accablaient __ eux-mêmes* (Rémy, cit. Eriksson 1983:229)

> *... Bétheniville, **où** l'on disait que l'empereur avait couché__* (Zola *Débâcle* 89)

> *cette femme **à qui** je sais maintenant que Webster, mon médecin de Londres, donne des ordonnances__* (Rémy, cit. Eriksson 1983:230

Et andet argument for donorsætningens status som kompletivsætning er, at den følger kompletivsætningers regler for modusbrug, jf.:

> *le sens profond **dont** il voulait que Clara se pénétrât __* (Rémy, cit. Eriksson 1983:229)

Sætningerne i b.-eksempleme, som ikke er særligt hyppige i moderne fransk, jf. Eriksson (1981, 1983) med *qui/que ... qui ...* medfører et andet problem, da en analyse med kompletivsætning ville give det mærkværdige resultat, at denne indledes af et *qui*. Man har derfor også forsøgt at forklare den som en relativsætning. Spørgsmålet om, hvorvidt det er en kompletiv- eller en relativsætning er i virkeligheden forkert stillet, da man kommer i vanskeligheder uanset svaret: Skal man nemlig antage, at det er en kompletivsætning ekceptionelt indledt med *qui* (jf. Moreau 1971), eller at det er en relativsætning i omgivelser, hvor man venter en kompletivsætning, nemlig som objekt for *croire?* Med den skelnen, vi bygger på, mellem eksplikativ og implikativ konstruktion, som er videre end distinktionen mellem kompletiv og relativ, kan man stille spørgsmålet på en anden måde og derved se, at de problematiske sætninger er begge dele: De er både eksplikative og implikative og derfor en

slags prædikativiske relativsætninger, som det allerede er foreslået af Skårup (1975, 1985), Eriksson (1981) og Le Flem (1992). Altså konstruktioner af samme type som:

Je vois l'homme qui vient.

Lige som disse prædikativiske relativsætninger, som analyseres i 1. ovenfor, indledes donorsætningen i type b. kun af *qui*.

Også i dette tilfælde er et led rykket ud af en eksplikativ konstruktion:

***Qui** crois-tu qui est venu?*
↑
*L'homme **qu**'on croit qui est venu ...*

Men i sætninger af b.-typen er det et subjekt, der rykkes frem, og da sætninger ikke kan lades subjektløse, må dette led også blive stående og efterlader et "spor" i indlederen *qui*. Dette er den eneste mulighed, da en relativeret position ikke kan udfyldes af et pronomen, jf. Le Flem (1992:171):

Cet argument **que je croyais **qu'il** convaincrait mon voisin.*

L'homme **qu'on croit qu'elle l'aime ...*

hvilket jo også er et argument for at regne indlederne af de franske relativsætninger for pronominer, jf. afsnit 0. ovenfor.

Objektet for *croire* er derfor stadigvæk en eksplikativ konstruktion, men den er samtidig implikativ, da det er dens subjekt, der er rykket frem, hvorved man får den for prædikativiske relativsætninger særegne eksplikativ-implikative struktur, med en prædikativ relation mellem henholdsvis *qui/que* og qui-sætningen:

Qui** crois-tu **qui est venu?
↑ ↑
*L'homme **qu'on** croit **qui est venu** ...*
↑ ↑

Denne analyse forklarer også, hvilken ledfunktion *qui/que* skal tildeles. Den forudsiger nemlig, at *qui/que* er O for *croire*, mens donorsætningen er $A_{præd.}$

Verber som *croire* og lignende kan nemlig godt have animeret objekt, når der tillige er et $A_{præd}$, jf. Le Flem (1992:172 ff.).

Pseudoknuder med dont
Konstruktioner som følgende:

> *Un lot* ***dont*** *on se dit chaque fois qu'il faudrait, un jour,* ***le*** *trier* (Makine *Testament* 15)
>
> *ce danger* ***dont*** *on sentait obscurément qu'il planait sur eux* (Rémy, cit. Eriksson 1983:217)

betragtes ofte som sætningsknuder, hvor det fremrykkede led dog realiseres som et *dont*-led, dvs. som et adverbielt led med *de.* Konstruktionen er dermed beslægtet med de af Gross (1983:117) observerede *de*-leds særlige forhold til en følgende ledsætning, jf. VIII, 1.3, og kan betragtes som en slags grammatikaliserede varianter af sådanne strukturer, jf. følgende:

a. *Max a dit* ***de Bob*** *qu'il réussira.*
b. *Bob,* ***dont*** *Max a dit qu'il réussira.*

En lignende analyse foreslås af Eriksson (1983:220 f.), som taler om en topikalisering, hvorved et led fremhæves med et *de,* lige som steds- og tidsadverbialer kan topikaliseres og tematiseres, jf. Kapitel I, 4.4:

> ***De mon père,*** *il savait qu'il aurait pu être un grand écrivain* (Rémy, cit. Eriksson 1983:220)
>
> ***Dans les romans, o****n sait que les femmes n'aiment presque jamais leur mari.*[35]

Og et sådant tematiseret led kan relativeres:

> *Mon père dont il savait qu'il ...*
>
> *Les romans dont on sait que ...*

I disse *dont*-konstruktioner opstår det i det foregående diskuterede problem med fremrykket *qui/que* ikke, og den sætning, der er sket fremrykning fra, bevares intakt, jf. modsætningen mellem det første eksempel og følgende knudekonstrnktion:

---

[35] Eksemplet er omdannet af det af Eriksson citerede Mauriac-eksempel for at få en bedre parallelisme til pseudoknude-konstruktionen: *Dans les romans, les femmes n'aiment presque jamais leur mari.*

Ce danger qu'on sentait obscurément qui planait sur eux.

Donorsætningen i *dont*-konstrnktionen kan derfor problemløst beskrives som en kompletivsætning, altså en eksplikativ konstruktion, hvilket bestyrkes af, at man i samme omgivelser finder spørgende ledsætninger, jf. Eriksson (1983:223 ff.):

*un homme **dont** ils ne savaient pas **qui** il était* (Rémy, cit. Eriksson 1983:224)

*j'en tirais beaucoup de satisfactions **dont** je ne saurais plus dire **si** elles étaient de plaisir ou de prestige* (Camus, cit. Eriksson 1981:312)

Der er altså kun semantisk tale om en knudekonstruktion − og konstruktionen karakteriseres da også som "pseudo-knude" af Korzen (1977:51 ff.) − idet *dont* foregriber og topikaliserer et led, som faktisk er udtrykt i donorsætningen, ikke rykket ud af den, i modsætning til de egentlige sætningsknuder, hvor der "mangler" et led i donorsætningen.

4.2 Sætningskløvning

Lige som sætningsknuden kan sætningskløvningen analyseres som fremrykning af et led fra en ledsætning. Selve kløvningskonstruktionen kan analyseres som følgende:

Ce	*est*	X	*qu- …*
Formelt S	V	Fokusled	Egentligt S

Denne analyse taler for, at der er tale om en eksplikativ konstruktion og ikke en relativsætning. At der er tale om en eksplikativ konstruktion også på dansk, bestyrkes af, at man i sådanne konstruktioner har Ø-konjunktional eller *at,* men ikke *som.*[36]

Sandfeld (1936:119 ff.) opfatter *qui*-sætningeme som uafhængige relativsætninger, *que*-sætningeme som "des relatives adjointes". Begge typer afledes hos ham fra pseudokløvninger, for eksempel: *Qui fut étonné c'est ma mère → C'est ma mère qui fut étonnée.* Blinkenberg (1928:68) analyserer også *qu*-sætningen som subjekt, men opfatter den i øvrigt som en uafhængig relativsætning. I FG opfattes kløvningssætningerne som en særlig type relativsætninger (76 ff., 245). Skårup (1975) er den eneste, der behandler sætningsknude og -kløvning sammen, som et enhedsfænomen. Han kritiserer Sandfelds analyse af *qu*-sætningen som uafhængig (1975:18), men drager den forhastede slutning, at *qui* og *que* har fokusleddet som antecedent og derfor må indlede relativsætninger. At sætningerne med *qui* er relative, er formodentlig ubetvivleligt, men *que* i de andre tilfælde, han citerer:

---

[36] At man skal være varsom med at lægge for meget i sådanne sammenligninger, understreges af, at svensk faktisk har *som* i kløvninger – og også mere og mere nyere dansk! Og at kløvninger ofte opfattes relativt af den talende, fremgår af "forkerte kløvninger" som: *« Vous n'avez pas à le rendre! La seule vraie place de ce tableau, c'est le Louvre! C'est d'ailleurs **là où** il est aujourd'hui » (Express* 29.7.99, 10). Den "korrekte kløvning" ville være: *... C'est d'ailleurs **là qu**'il est aujourd'hui.*

*C'est toi **que** nous cherchons.*

*C'est à lui **que** je parle.*

viser ikke noget om *qu*-sætningens status som enten relativ eller kompletiv. Vi finder derfor, at den mest konsekvente analyse er den, vi har foreslået for sætningsknude i 4.1 ovenfor, nemlig en eksplikativ konstruktion, som kun i tilfældet, hvor det er det underordnede subjekt, der er involveret, dubleres af en implikativ relation, hvilket forklarer *qui*-sætningens status som prædikativisk, jf. Skårup (1975:25 ff.). Og sjovt nok er Skårup selv inde på tanken om en eksplikativ-implikativ konstruktion: "Vi kan imidlertid nu give den indrømmelse, at de prædikativiske relativsætninger både i henseende til indre struktur og til kontekster befinder sig et sted imellem de identificerende relativsætninger og kompletivsætningeme, og at man godt kunne overveje at kalde dem relative kompletivsætninger eller kompletivsætninger med antecedens" (1975:27).

Kløvningskonstruktionen er en fokalisering af et led, hvorved hele sætningen, hvor dette led befinder sig, indlejres som egentligt subjekt. Et hvilket som helst led kan således fokaliseres:

Julie fait la vaisselle à la campagne le samedi.

C'est__ [que Julie fait la vaisselle à la campagne le samedi]:

*C'est **Julie** qui__fait la vaisselle à la campagne le samedi.*

*C'est **la vaisselle** que Julie fait__ à la campagne le samedi.*

*C'est à **la campagne** que Julie fait la vaisselle __le samedi.*

*C'est **le samedi** que Julie fait la vaisselle à la campagne__.*

Som det fremgår, får man her *qui* under nøjagtigt de samme betingelser som ved sætningsknude. Og analysen skal da også åbenbart være den samme: Når det fremrykkede led er subjekt, bliver donorsætningen ukomplet, og konstruktionen må derfor blive eksplikativ-implikativ med et *qui* som subjekt[37]. I alle andre tilfælde forbliver den eksplikative konstruktion med *que* uberørt af fremrykningen.

Kløvning og tema-rema struktur

Kløvningen rummer som set et fokaliseret led. Og der er tale om et specialfokus, jf. Nølke (1994a, 1994b og Kapitel IX, I, 6). Det, der gør konstruktionen original og slagkraftig, er, at det fokaliserede led står som tema i overensstemmelse med vores analyse af tema som første

[37] Jf. at man i tilsvarende danske konstruktioner må indføre et *der* til at udfylde den ellers tomme subjektsplads.

konstituent, som udgangspunktet for ytringen, jf. Kapitel I, 4.4. Dette tema kan rumme ny information, mens den rematiske del nedtones og ofte rummer kendt information. Over for den neutrale struktur med topisk tema:

Julie *fait la vaisselle à la campagne le samedi.*
Tema Rema

indfører kløvningen altså en speciel struktur med fokaliseret tema.

Det interessante ved denne struktur er altså ikke blot, at den rummer et fokaliseret tema − udgangspunkt − men også et topisk rema. Rema-delen behøver dog ikke være topisk, dvs. rumme kendt information. Men ved at blive realiseret som en ledsætning i modsætning til den ukløvede struktur bliver indholdet ikke direkte asserteret. Det unddrages assertionen og får undertiden, men ikke automatisk, status af præsupponeret information, jf. Vikner (1973) og Nølke (1983):

C'est Julie qui arrose les tulipes.

Præsupponeret: 'quelqu'un arrose les tulipes'
Asserteret: 'ce quelqu'un est Julie'

Der er noget oplagt **ikonisk** ved den tvedeling, kløvningen indfører. Når man nemlig i stedet for den neutrale struktur:

Julie arrose les tulipes.

får den tvedelte kløvede struktur, så udtrykker man for det første eksplicit, at ytringen består af to dele: et **tema** (etymologisk: 'noget sat') og et **rema** (etymologisk: 'noget sagt'). Og 'det satte' indføres og "sættes" direkte ved præsentativet *c'est:*

C'est Julie –

Ce sont les tulipes –

mens remaets status af 'noget sagt' også udføres i selve konstruktionen, idet status som 'sagt' jo udtrykkes ved en eksplikativ sætning:

- qui arrose les tulipes.

- que Julie arrose.

Det er altså en slags intrasproglig ikonicitet, det drejer sig om. Den kan dog uden tvivl kobles

til en kognitiv tvedeling i figur og grund, hvor det karakteristiske for kløvningen er, at temaet udhæves som figur på baggrund af remaet:

C'est Julie	*qui arrose les tulipes.*
Figur	Grund

Kløvningens indhold

Den fokalisering, som kløvningen foretager, er en kontrastiv fokalisering, dvs. at det fremhævede led sættes i modsætning til andre mulige størrelser, jf. analysen af kløvningens semantik hos Sandfeld (1936:123 ff.), Vikner (1973) og Nølke (1983, 1994). Det fokaliserede element kontrasteres med et andet im- eller eksplicit:

> *Fermez les yeux! je leur ordonne. Regardez avec le cœur! C'est* ***avec le cœur*** *qu'il faut la regarder!* (Gary *Danse* 347)

> *Ce sont* ***les moyens les plus simples*** *qui s'annoncent les meilleurs* (San Antonio *Cadeau* 196)

> *C'est* ***son fils*** *qui se réveilla soudain au milieu de la nuit* (Makine *Testament* 121)

> *parce que je prends votre défense lorsque* ***vous êt****es attaqué injustement et que vous prenez la mienne quand c'est* ***moi*** *qui subis d'injustes attaques* (Analis et al. *Serbes* 122)

> *Des grands livres de Gide où* ***le sujet*** *qui m'occupe était enfin ouvertement traité, la plupart ne m'étaient encore connus que par ouï-dire (...) C'est* ***du point de vue formel*** *surtout que la lecture des premiers livres de Gide m'avait été précieuse* (Yourcenar *Alexis* 17)

Denne kontrastive fokalisering kan understreges af en nægtelse:

> *Ce* ***n****'est* ***pas*** *la lumière verte filtrant à travers les fentes de la cloison de bambou qui réveilla François, mais le froid* (Deforges *Soie* 306)

Den kontrastive fokalisering af tema udnyttes især ved overgangen fra en tekstsekvens til en anden til netop at signalere overgang, at der nu skal tales om noget andet, at der indføres et nyt tema som udgangspunkt for det følgende:

> *Hai, de son côté, avait essayé de savoir où se trouvait* ***François*** *(...) il avait été reconduit à proximité d'un poste, entre Cao Bang et Lang Son (...) Il n'y avait doncplus qu'à attendre son retour à Hanoi.*
>
> *Ce fut* ***Léa*** *qui arriva la première* (Deforges *Soie* 237)

> [contexte qui parle de Klimt] ...
> *C'est* ***un compositeur aujourd'hui redécouvert, Alexandre von Zemlinsky,*** *qui succède à Klimt dans le cœur d'Alma* (Giroud *Alma* 30)

Kløvningens tekstfunktion

Selv om der ofte er tale om en kontrast, er det almindeligste dog, at det fokaliserede led er anaforisk. Ligevægten mellem kløvningens to grundkomponenter − fokalisering af tema, nedtoning af rema (ikke-asserteret) − kan således forskydes til fordel for en af dem:

Hvis det fokaliserede tema er ny information, for eksempel i form af en kontrastiv identifikation, optræder rema-delen som infereret eller præsuponneret. Dette er tilfældet i eksemplerne i det foregående afsnit og i et eksempel som følgende:

> *Non qu'il convienne de* faire*, comme on dit aujourd'hui,* de la couleur locale*, c'est-à-dire d'ajouter après coup quelques touches criardes çà et là sur un ensemble du reste parfaitement faux et conventionnel. Ce n'est point* ***à la surface du drame*** *que doit être la couleur locale, mais au fond, dans le cœur même de l'œuvre* (Victor Hugo, cit. Lagarde & Michard *XIXe siècle* 234)

Hovedfunktionen her er temaskifte, som selvfølgelig også har en sammenbindende funktion i teksten.

Det er også denne vægtning, der forklarer brugen af kløvninger, som tilsyneladende kun rummer ny information som for eksempel første ytring i en roman:

> *C'est* ***au bout de la rue des Carmes, à Paris,*** *qu'on a tué Michel Farges, le dimanche 1er juin, 1980, vers deux heures du matin* (Gallo *Crime* 13)

Rema-delens topiske status, og derfor status som delvis kendt information, kommer fra romanens titel: *Un crime très ordinaire*. Herved er der lagt op til et mord, mens udgangspunktet for meddelelsen er den fokaliserede stedsangivelse, en stedsangivelse, som spiller en stor rolle i romanen.

Hvis det fokaliserede element er anaforisk, kommer hovedvægten automatisk til at ligge på rema-delen, som, selv om den er ikke-asserteret bringer, ny information. Hovedfunktionen er her sammenbinding − i kraft af det anaforiske tema − og videreførsel − i kraft af det nye rema. Denne vægtning finder man i de følgende eksempler. Det kløvningen signalerer, er enten, at det fokaliserede led skal præciseres eller udvikles:

> *Il pue le rouquin,* ***Black.*** *Le gros rouquin suant, et ça se complique d'une odeur de vieux cuir. Les gus de son gabarit sentent tous plus au moins l'écurie. C'est sur* ***ce***

> ***personnage*** *aux petits yeux délavés, aux bajoues constellées de taches brunes, dont la chemise déboutonnée jusqu'au nombril laisse échapper d'énormes touffes de poils blancs que j'ai jeté mon dévolu* (San Antonio *Cadeau* 27)

eller, at det fokaliserede led danner bindeleddet til en ny tekstsekvens:

> ***Les torches*** *livrées à la maison ducale ont coûté quatre livres;* ***celles*** *commandées par la ville de Bruges trois livres seulement.* ***Les unes et les autres*** *sont armoriées aux armes de Philippe le Bon.*
>
> *C'est entre* ***ces torches*** *qu'avance le cortège* (Soisson *Charles* 155)

Som man ser, knytter kløvningen gennem fokusleddet altid an til noget foregående, og dens anaforiske funktion fremgår direkte, når det fokaliserede led er et anaforisk pronomen:

> *- C'est ç****a*** *qui cloche, parce qu'un fumier pareil peut pas avoir des pensées aussi rigolotes* (Pennac *Fée* 309)

> *... une lettre à un camarade socialiste, Louis Caput, que vous devez rencontrer dès votre arrivée. Hô Chi Minh le tient en grande estime: c'est* ***lui*** *qui a souhaité qu'il soit présent lors de la signature des accords du 6 mars* (Deforges *Soie* 36)

> *... quand Knochen perçut que Laval commençait de temporiser ...*
>
> *C'est vraisemblablement* ***lui*** *qui (...) s'opposa au projet de Rothke d'opérer, le 22 septembre, une vaste rafle dans Paris* (Rémond *Fichier* 51)

> *Et c'est* ***là*** *que le vrai danger apparaît aussitôt* (Gary *Danse* 181)

Anaforen kan være et nominalsyntagme, som direkte gentager et tidligere indført nominalsyntagme:

> L'attitude ambivalente de **la police** nationale
>
> *C'est par* ***la police*** *qu'il faut commencer, puisque c'est* ***elle*** *qui est, pour ce qui nous occupe, l'instrument de la répression* (Rémond *Fichier* 118)

> *Mais notre connaissance de la langue hébraïque ne serait guère plus avancée que celle du phénicien au du moabite si elle n'avait produit* ***la Bible.***

> *CHAPITRE II*
> *LA LANGUE DE LA BIBLE*
> *C'est à* ***la Bible*** *que l'hébreu doit sa survie dans des conditions où d'autres langues auraient péri* (Hadas-Lebel *Hébreu* 26 f.)

> *L'un de ces sous-fichiers du "fichier Tulard" fut tout particulièrement consulté: celui des* ***nationalités;*** *car c'est en fonction* ***des nationalités*** *que le* Judenreferat *planifiait arrestations, internements et déportations* (Rémond *Fichier* 106)

> *... ou comme le fameux petit* ***« sac du Pont-Neuf »*** *(...) C'est dans* ***ce sac*** *(...) que ma grand-mère conservait sa collection de pierres d'antan* (Makine *Testament* 20)

> *A la Libération, le service des « affaires juives » est devenu* ***le*** *9e* ***bureau*** *de la Direction de la police générale (...) C'est dans* ***ce service*** *qu'avaient été transférés les archives et les documents de l'ex-3/4e Bureau* (Rémond *Fichier* 155)

Den nominale anafor kan være af den parafraserende type, jf. Kapitel VI, 3.2 og 5.2:

> *Sans qu'on soit sûr de son lieu d'origine, on constate que l'alphabet linéaire est attesté « dans* ***les possessions asiatiques de l'empire égyptien »***.

> *Les inscriptions "protocananéennes" ou "protophéniciennes"*
> *C'est à* ***la même sphère géographique*** *qu'appartient une série d'inscriptions gravées sur quelques objets découverts à partir de 1929 dans ce qui correspond à l'ancien territoire de Canaan* (Hadas-Lebel *Hébreu* 19)

eller den kan være mere generelt resumerende:

> *Je vois mal mon vieux Risson faire la tournée des revendeurs d'ici pour les taper d'une dose. Et pourtant, pourtant, c'est bien* ***l'idée*** *qui me travaille* (Pennac *Fée* 262)

> *L'agent est le plus souvent sujet, le patient objet direct, l'attributaire objet ou complément indirect; avec les verbes de perception et de sentiment l'expérient est souvent sujet et le stimulus objet. Les indications spatiales et temporelles, ainsi que les circonstances diverses, sont généralement exprimées par des compléments relativement peu liés au verbe. Tout cela est vrai* grosso modo *pour le français et pour beaucoup d'autres langues. Et c'est sur* ***ces bases*** *que sont bâties les grammaires traditionnelles* (Lazard 1994:65)

> *... les principes fondamentaux étaient le rejet de l'individualisme, le refus de l'égalitarisme, l'anti-intellectualisme, le refus du libéralisme culturel, la pratique enfin d'un « nationalisme ferme » (...)*
> *C'est* ***ce dernier point*** *qui nous intéresse tout particulièrement. C'est au nom de* ***ce nationalisme-là*** *que fut immédiatement pratiqué ce que l'on a coutume de dénommer (...) « l'anti-sémitisme d'Etat »* (Rémond *Fichier* 53)

Herunder kan man specielt bemærke den opsummerende, anaforiske funktion, som en gérondif

ofte har, jf. VIII, 6.2 ovenfor:

> *Bientôt lui aussi fut gagné par le fou-rire. C'est* ***en riant*** *qu'il prit Léa dans ses bras* (Deforges *Tango* 131)

> *Avec rage, elle retira ses vêtements et se jeta sous la douche. Ah, se laver de tous ces souvenirs, de toutes ces images, ne penser qu'à la joie d'être soudés l'un à l'autre ... L'avenir, avec lui, ne pouvait être fait que de bonnes surprises (...) Tous ceux qu'elle aimait, Léa les voulait heureux autour d'elle. La guerre était finie, le temps de la paix et du bonheur était revenu.*
>
> *C'est* ***en chantant*** *qu'elle sortit de la douche* (ib. 125)

> *J'ai juste le temps de m'adosser à un arbre pour ne pas me répandre une seconde fois. C'est* ***en comptant*** *les pas que je traverse le boulevard pour entrer chez Koutoubia* (Pennac *Bonheur* 52)

> ... Le Commissariat général aux questions juives *de Joseph Billig, trois volumes parus aux éditions du Centre en 1955-1957 (...) C'est* ***en exploitant*** *systématiquement ce dernier fonds que Serge Klarsfeld (...) a publié (...) les deux tomes de* Vichy-Auschwitz (Rémond *Fichier* 27)

> *deux toiles de Boldini, que mon grand-père m'avait données pour mes 13 ans : la* Danseuse espagnole *et* Madame Harley (...) *Au milieu des années 50, en me promenant sur la 57e Rue, j'ai vu* Madame Harley *dans la vitrine d'un marchand new-yorkais. Qui me l'a rendue tout de suite (...)* Et *c'est en* ***feuilletant le*** *catalogue d'une exposition Giovanni Boldini, il y a une dizaine d'années, au palazzo della Permanente, à Milan, que nous sommes tombés sur la* Danseuse espagnole *(Express* 29.7.99, 10)

Kløvningens funktion som forbindelse til det foregående og kontrastiv præcisering eller indsnævring i forhold hertil understreges ganske ofte af en konnektor i fokusfeltet:

> *durant le premier quart du XIXe siècle, les idées nouvelles ont été agitées dans les conversations, les préfaces et les articles de journaux.*
>
> *C'est* ***surtout*** *la connaissance plus précise de SHAKESPEARE et des dramaturges allemands (...) qui élargit le goût* (Lagarde et Michard *XIXe siècle* 231)

> *Née en 1903 à Bruxelles d'un père français et d'une mère d'origine belge, Marguerite Yourcenar grandit en France, mais c'est* ***surtout à*** *l'étranger qu'elle résidera par la suite* (Avant-propos, Yourcenar, *Alexis, Coup)*

Une petite porte latérale a été réservée à la police. C'est ***donc*** *par là que les flics font leur entrée* (Pennac *Bonheur* 20)

Le duc de Bretagne est le plus faible des coalisés: c'est ***donc*** *lui que le roi doit attaquer en premier* (Soisson *Charles* 179)

Près de trente-cinq ans se sont écoulés depuis sa publication: durant cette période, les idées, les coutumes sociales, les réactions du public se sont modifiées, moins d'ailleurs qu'on ne le croit; certaines des opinions de l'auteur ont changé, ou auraient pu le faire. Ce n'est ***donc*** *pas sans une certaine inquiétude que j'ai rouvert* Alexis *après ce long intervalle* (Yourcenar *Alexis* 11)

Dans la plupart des cas, ce biais du récit à la première personne favorise l'individu qui est ainsi censé s'exprimer; dans Le Coup de Grâce, *c'est* ***au contraire*** *au détriment du narrateur que s'exerce cette déformation inévitable quand on parle de soi* (Yourcenar *Coup* 130)

Pour manger moins, il suffit de manger plus lentement. C'est ***en effet*** *en appréciant les arômes et les saveurs de son assiette et en prenant le temps de poser ses couverts que l'on peut redevenir attentif au plaisir de manger. Et qui dit plaisir dit également satiété (Marie Claire* 555.132, 1998)

Og hele fokus kan udgøres af en konnektor med temporal eller mådesbetydning således, at man får isoleret den dobbelte funktion af forbindelse til foregående og overgang til noget nyt uden at indføre egentligt leksikalsk materiale:

C'est ***alors*** *seulement qu'il se frappe la cuisse et entreprend de se marrer comme une baleine* (Pennac *Bonheur* 47)

- *Il n'y a pas d'amour, murmura la jeune fille entre ses dents. C'est* ***alors*** *qu'elle vit l'auto* (Pennac *Fée* 41)

« Ce qu'il y a de terrible avec la vérité, c'est que, quand on la cherche, on la trouve ... », disait Rémy de Gourmont. Il aurait pu ajouter que, lorsqu'on la cache, on finit par l'oublier.

C'est ***ainsi*** *que les Français cultivent des « mensonges d'évidence » qui sont censés ne tromper personne et par lesquels ils entretiennent leurs mythes* (Closets *France* 335)

Ce dernier disposait non seulement d'un « fichier central » (...) mais établissait des dossiers: c'est ***ainsi*** *que le « chef du fichier central » (...) signalait que ces* « Israelites possèdent un dossier au fichier central » (Rémond *Fichier* 119)

Fokusleddet kan også være et adverbial:

> *En France, comme ailleurs, c'est* ***immédiatement*** *que l'occupant prend une série de mesures* (Rémond *Fichier* 47)

Fokusleddet kan være en operatorsætning af den type, som knyttes til den frastiske komponent, jf. VIII, 6. ovenfor:

> *Des hommes comme Sainteny, le général Leclère étaient sincères ...*
> *- C'est bien* ***parce que*** *je le pense et* ***que*** *vous venez en leur nom que j'ai accepté de vous rencontrer, monsieur Tavernier* (Deforges *Soie* 208)

> *- Vous pensez sérieusement que je ...*
> *- Pas un instant. Et c'est* ***parce que*** *je sais que ce n'est pas toi que je te pose cette question* (San Antonio *Certaines* 101)

> *- On vérifiera tout de même, fit Pastor en chargeant sa propre machine.*
> *C'est, entre autres qualités,* ***parce qu****'il travaillait vite et juste, et* ***qu****'il vérifiait tout, que Thian appréciait Pastor* (Pennac *Fée* 62)

BIBLIOGRAFI KAPITEL VIII

Achard, Michel. 1996. Two Perception/Causation Patterns in French. *Cognitive Linguistics* 7.315-357.

Andersen, Hanne Leth. 1995. Dépendance entre propositions. H. L. Andersen & G. Skytte, red. *La subordination dans les langues romanes*. Etudes Romanes 34, 43-56. København: Munksgaard.

Andersen, Hanne Leth. 1996. Verbes parenthétiques comme marqueurs discursifs. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 307-315. Tübingen: Niemeyer.

Andersen, Hanne Leth. 1999. Propositions adverbiales non introduites en français parlé. *Revue Romane* 34.163-180.

Anderson, Stephen R. 1986. The Typology of Anaphoric Dependencies: Icelandic (and Other) Reflexives. L. Hellan & K. Koch Christensen, red. *Topics in Scandinavian Syntax*, 65-88. Dordrecht: Reidel.

Bach, S. & J. Schmitt Jensen. 1990. *Større italiensk grammatik.* København: Munksgaard.

Bech, Gunnar. 1955-57. *Studien über das deutsche Verbum Infinitum.* Tübingen: Niemeyer.

Benveniste, Emile. 1966a. De la subjectivité dans le langage. *Problèmes de linguistique générale*, 258-266. Paris: Gallimard.

Benveniste, Emile. 1966b. La proposition relative. *Problèmes de linguistique générale*, 208-222. Paris: Gallimard.

Berthonneau, A.-M. & G. Kleiber. 1993. Pour une nouvelle approche de l'imparfait. L'imparfait, un temps anaphorique méronomique. *Langages* 112.55-72.

Bickel, Balthasar. 1998. Converbs in cross-linguistic perspective. Review Article. *Linguistic Typology* 2.381-397.

Blanche-Benveniste, Claire. 1982. Examen de la notion de subordination. *Recherches sur le français parlé* 4.71-115.

Blanche-Benveniste, Claire. 1989. Constructions verbales "en incise" et rection faible des verbes. *Recherches sur le français parlé* 9.53-73.

Blinkenberg, Andreas. 1960. *Le problème de la transitivité en français moderne*. København: Munksgaard.

Bonnard, Henri. 1961. Le système des pronoms *qui, que, quoi* en français. *Le français moderne* 29.168-182, 241-251.

Boone, Annie. 1994. La complétive: un cas de nominalisation externe? *Travaux de linguistique* 27.29-42.

Boone, Annie. 1996. Les complétives et la modalisation. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 45-51. Tübingen: Niemeyer.

Boysen, Gerhard. 1971. *Subjonctif et hiérarchie.* Odense: Odense University Press.

Brøndal, Viggo. 1937. Le problème de l'hypotaxe: réflexions sur la théorie des propositions. *Mélanges linguistiques et philologiques offerts à M. Aleksandar Belic*, 241-249. [Genoptryk: The Problem of Hypotaxis, dans F. Householder, éd. *Syntactic Theory 1. Structuralism*, 23-30. Harmondsworth: Penguin, 1972].

Börjeson, Lars. 1966. La fréquence du subjonctif dans les subordonnées complétives introduites par « que » étudiée dans des textes français contemporains. *Studia Neophilologica* 38.3-64.

Carlsson, Lennart. 1969. *Le type* C'est le meilleur livre qu'il ait jamais écrit *en espagnol, en italien et en français*. Uppsala : Acta Universitatis Upsaliensis.

Cattell, Ray. 1973. Negative Transportation and Tag Questions. *Language* 49.612-639.

Chevalier, G. & J.-M. Léard. 1966. La subordination nominale: classes, sous-classes et types sémantiques. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 53-65. Tübingen: Niemeyer.

Chomsky, Noam. 1965. *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge, Mass.: The M.I.T. Press.

Confais, Jean-Paul. 1995. *Temps mode aspect. Les approches des morphèmes verbaux et leurs problèmes à l'exemple du français et de l'allemand*. Toulouse: Presses Universitaires du Mirail.

Cornulier, Benoît de. 1979. Remarques sur la perspective sémantique (Thème, propos, etc.). A.-M. Diller & F. Récanati, red. *La pragmatique.* Langue Française 42.60-68.

Damourette, J. & E. Pichon. 1911-1940. *Des mots à la pensée. Essai de grammaire de la langue française*. I-VII. Paris: Artrey.

Diderichsen, Paul. 1946. *Elementær dansk grammatik*. København: Gyldendal (3.udg., 1976).

Dik, Simon C. 1989. *The Theory of Functional Grammar*. Dordrecht: Foris.

Dubois, Jean. 1969. *Grammaire structurale du français : la phrase et les transformations*. Paris: Larousse.

Du Bois, John W. 1987. The Discourse Basis of Ergativity. *Language* 63.805-855.

Ducrot, Oswald. 1983. *Puisque*: essai de description polyphonique. M. Herslund, O. Mørdrup & F. Sørensen, red. *Analyses grammaticales du français. Etudes publiées à l'occasion du 50e anniversaire de Carl Vikner*. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 24, 166-185.

Ducrot, Oswald et al. (= le groupe λ-l). 1975. *Car, parce que, puisque*. *Revue Romane* X, 248-280.

Englebert, Annick. 1998. *L'infinitif dit* de narration. Paris-Bruxelles: Duculot.

Eriksson, Barbro. 1979. *L'emploi des modes dans la subordonnée relative en français moderne.* Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Eriksson, Olof. 1981. Le syntagme *l'homme que je crois qui est venu*. *Studia Neophilologica* 53.311-327.

Eriksson, Olof. 1982. *Il m'a dit ce qu'il pense*: interrogative ou relative? *Revue Romane* XVII, 2.3-20.

Eriksson, Olof. 1983. Remarques sur le type *cet homme dont je sais qu'il est riche*. *Travaux de Linguistique et de Littérature* XXI, 215-234.

Eriksson, Olof. 1989. *Coordination et subordination dans quelques séquences narratives du français actuel.* Romanica Gothoburgensia XXXVIII. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Eriksson, Olof. 1990. Remarques sur la relative narrative en français. *Actes du Onzième Congrès des Romanistes Scandinaves. Trondheim 13-17 août 1990*, 137-146. Trondheim: Tapir.

Eriksson, Olof. 1993. *La phrase française. Essai d'un inventaire de ses constituants syntaxiques*. Romanica Gothoburgensia XLII. Göteborg: Göteborgs Universitet.

FG = Pedersen, J., E. Spang-Hanssen & C. Vikner. 1980. *Fransk grammatik*. København: Akademisk Forlag.

Foley, W. A. & R. D. Van Valin. 1984. *Functional Syntax and Universal Grammar*. Cambridge: Cambridge University Press.

Forsgren, Mats. 1996. Subordination syntaxique – subordination sémantico-pragmatique : le cas de l'adposition nominale. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 173-181. Tübingen: Niemeyer.

Foulet, Lucien. 1954 (1965). *Petite syntaxe de l'ancien français*. Paris: Champion.

Fox, Barbara A. 1987. The Noun Phrase Accessibility Hierarchy Reinterpreted: Subject Primacy or the Absolutive Hypothesis? *Language* 63.856-870.

Furukawa, Naoyo. 2000a. *Elle est là qui pleure* : construction à thème spatialement localisé. P. Cadiot & N. Furukawa, red. *La prédication seconde*. Langue française 127.95-111.

Furukawa, Naoyo. 2000b. *Un cosaque survint qui prit l'enfant en croupe* : construction événementielle à prédicat complexe. *Travaux de linguistique* 41.59-74.

Gaatone, David. 1996. Subordination, subordonnée et subordonnants. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 7-13. Tübingen: Niemeyer.

Gettrup, Harald. 1977. Le gérondif, le participe présent et la notion de repère temporel. *Revue Romane* XVIII, 210-271.

Gettrup, H., H. Prebensen & C. Vikner. 1971. *Gruppegrammatik*. København: Akademisk Forlag.

Gettrup, H., M. Herslund, J. Pedersen & A. Schnack. 1986. *Sprog og Tekst. Studiebog i sagtekstanalyse*. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Godard, Danièle. 1992. *La syntaxe des relatives en français*. Paris: Editions du CNRS.

Grevisse, M. & A. Goose. 1986. *Le bon usage*. Gembloux-Paris: Duculot.

Grice, H. P. 1975. Logic and Conversation. P. Cole & J. L. Morgan, red. *Syntax and Semantics, 3: Speech Acts*, 41-58. New York-London: Academic Press.

Gross, Maurice. 1968. *Grammaire transformationnelle du français. Syntaxe du verbe*. Paris: Larousse.

Gross, Maurice. 1975. *Méthodes en syntaxe. Régime des constructions complétives.* Paris: Hermann.

Gross, Maurice. 1983. Sur quelques types de coréférence contrainte. M. Herslund, O. Mørdrup & F. Sørensen, red. *Analyses grammaticales du français. Etudes publiées à l'occasion du 50e anniversaire de Carl Vikner*. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 24, 116-129.

Guillaume, Gustave. 1929. *Temps et verbe*. Paris: Champion.

Guiraud, Pierre. 1965. *Le français populaire*. Que sais-je ? 1172. Paris: PUF.

Guiraud, Pierre. 1966. *Le moyen français*. Que sais-je ? 1086. Paris: PUF.

Hadermann, Pascale. 1993. *Etude morphosyntaxique du mot* où. Paris-Bruxelles: Duculot.

Halliday, Michael A. K. 1985. *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.

Halmøy, Odile. 1982. *Le gérondif. Eléments pour une description syntaxique et sémantique*. Tapir: Trondheim.

Halmøy, Odile. 1990. Réflexions préalables à une nouvelle étude sur TOUT + GERONDIF. *Revue Romane* 25.181-196.

Hanon, Suzanne. 1988. Qui a quoi? Réflexions sur la possession inaliénable et le verbe *avoir* en français. *Revue Romane* 23.161-177.

Hanon, Suzanne. 1989. *Les constructions absolues en français moderne*. Louvain-Paris : Peeters.

Hanse, Joseph. 1983. *Dictionnaire des difficultés de la langue française*. Gembloux: Duculot.

Hansen, Erik. 1998. Kriterier for inddeling af ledsætninger. P. Colliander & I. Korzen, red. *Ny forskning i grammatik 5. Sophienbergsymposiet 1997*, 7-22. Odense: Odense Universitetsforlag.

Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 1997. La grammaticalisation de l'interaction, ou Pour une approche polysémique de l'adverbe 'bien'. *Revue de Sémantique et Pragmatique* 4. 111-138.

Hansen, Maj-Britt. 2000. *Aspektualitet og modalitet, med særligt henblik på fasale partiklers polysemi i moderne fransk.* Uudgivet artikel.

Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2001. La polysémie de l'adverbe 'encore'. *Travaux de linguistique* 44.143-166.

Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2002a. La polysémie de l'adverbe 'toujours'. L. Kupferman, E. Katz & M. Asnès. red. *La préposition*. Travaux de linguistique 49.39-55.

Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2002b. From aspectuality to discourse marking: the case of French 'déjà' and 'encore'. T. van der Wouden, A. Foolen & P. van de Craen, red. *Particles.* Belgian Journal of Linguistics 16.23-51.

Hansen, Maj-Britt Mosegaard. 2008. *Particles at the Semantics/Pragmatics Interface: Synchronic and Diachronic Issues. A Study with Special Reference to the French Phasal Adverbs*. Current Research in the Semantics/Pragmatics Interface: Volume 19. Amsterdam: Elsevier.

Harmer, L. C. 1979. *Uncertainties in French Grammar*. P. Rickard & T. G. S. Combe. Cambridge: Cambridge University Press.

Herslund, Michael. 1972. Betingelsesbisætninger, en skitse i transformationel syntaks. *RIDS* 5. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Herslund, Michael. 1973. Restriktive og parentetiske relativsætninger. *RIDS* 16. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Herslund, Michael. 1988. *Le datif en français*. Louvain-Paris: Peeters.

Herslund, Michael. 1997. Predication and the Nominal Clause. C. Bache & A. Klinge, red. *Sounds, Structures and Senses. Essays Presented to Niels Davidsen-Nielsen on the Occasion of his Sixtieth Birthday*, 95-108. Odense: Odense University Press.

Herslund, Michael. 1998. Grammaticalisation of Textual Relations. Causal Structures in French. I. Korzen & M. Herslund, red. *Clause Combining and Text Structure.* Copenhagen Studies in Language 22.9-21.

Herslund, Michael. 1999. La classification des propositions subordonnées. G. Boysen & J. Moestrup, red. *Etudes de linguistique et de littérature dédiées à Morten Nøjgaard*, 179-190. Odense: Odense University Press.

Herslund, Michael. 2000. Le participe présent comme co-verbe. P. Cadiot & N. Furukawa, red. *La prédication seconde*. Langue française 127.86-94.

Herslund, Michael. 2003a. Article et pronom. Réflexions sur le syntagme nominal. P. Hadermann, A. van Slijcke & M. Berré, red. *La syntaxe raisonnée. Mélanges de linguistique générale et française offerts à Annie Boone à l'occasion de son 60e anniversaire*, 105-116. Bruxelles: Duculot.

Herslund, Michael. 2003b. La temporalité des verbes non-finis: le gérondif comme anaphore. W. Banys, L. Bednarczuk & K. Polanski, red. *Etudes linguistiques romano-slaves offertes à Stanislaw Karolak*, 233-242. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Edukacja".

Herslund, Michael. 2005. Clivage, structure thématique et anaphores. F. Lambert & H. Nølke, red. *La syntaxe au coeur de la grammaire. Recueil offert en hommage pour le 60e anniversaire de Claude Muller*, 128-135. Rennes: Presses Universitaires de Rennes.

Herslund, Michael. 2006. Le gérondif – une anaphore verbale. M. Riegel, C. Schnédecker, P. Swiggers & I. Tamba, red. *Aux carrefours du sens. Hommages offerts à Georges Kleiber pour son 60e anniversaire*, 379-390. Leuven-Paris: Peeters.

Herslund, Michael. 2011. La relative attributive comme cas d'hypotaxe complexe. C. Muller & H. Nølke, red. *Détermination et prédication*, Langue française 171.89-99.

Herslund, M. & I. Baron. 2001. Introduction: Dimensions of Possession. I. Baron, M. Herslund & F. Sørensen, red. *Dimensions of Possession*, 1-25. Amsterdam-Philadelphia: Benjamins.

Herslund, M. & F. Sørensen. 1985. *De franske verber. En valensgrammatisk fremstilling. I. Verbernes syntaks*. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Hobæk Haff, Marianne. 1987. *Coordonnants et éléments coordonnés.* Oslo: Solum-Didier.

Hooper, Joan. 1975. On Assertive Predicates. J. Kimball, red. *Syntax and Semantics 4*, 91-124. New York: Academic Press.

Huot, Hélène. 1979. *Recherches sur la subordination en français*. Lille : Université de Lille III.

Huot, Hélène. 1981. *Constructions infinitives du français. Le subordonnant* de. Genève-Paris: Droz.

Huot, Hélène. 1986. Quelques aspects syntaxiques de la non-assertion. Kongresindlæg ved *XVIIIe Congrès international de linguistique et philologie romane*. Trier.

Høybye, Poul. 1966. Les concordances temporelles. Etude de syntaxe romane. *Revue Romane* I, 46-59.

Jakobson, Roman. 1957. Les embrayeurs, les catégories verbales et le verbe russe. N. Ruwet, red. *Essais de linguistique générale*, 176-196. Paris: Editions de Minuit [1963].

Jensen, Bente L. 1999. V og V konstruktioner på dansk. En parahypotaktisk konstruktion? C. Bache, M. Herslund & L. Heltoft, red. *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 6. Rolighedssymposiet*, 145-161. Odense: Odense Universitetsforlag.

Jensen, Jørgen Schmitt. 1970. *Subjonctif et hypotaxe.* Odense: Odense Universitetsforlag.

Jensen, Jørgen Schmitt. 1973. L'infinitif et la construction relative en français et en italien contemporains. *Mélanges Poul Høybye*, Revue Romane VIII, 122-132.

Jonasson, Kerstin. 1986. L'article indéfini générique et la structure de l énoncé. Etude sémantico-pragmatique. *Travaux de linguistique et de littérature* XXIV, 309-345.

Kayne, Richard S. 1977. *Syntaxe du français. Le cycle transformationnel*. Paris: Seuil.

Kayne, Richard S. 1980. De certaines différences entre le français et l'anglais. *Langages* 60.47-64.

Keenan, Edward. 1985. Relative clauses. T. Shopen, red. *Language typology and syntactic description II. Complex constructions*, 141-170. Cambridge: Cambridge University Press.

Keenan, E. L. & B. Comrie. 1977. Noun Phrase Accessibility and Universal Grammar. *Linguistic Inquiry* 8.63-99.

Keenan, E. L. & B. Comrie. 1979. Noun Phrase Accessibility Revisited. *Language* 55.649-664.

Kemmer, Suzanne. 1993. *The Middle Voice.* Amsterdam: Benjamins.

Khayat, Helle. 2002. En kortlægning af konstruktionen *« C'est le meilleur livre qu'il ait jamais lu »* med særligt henblik på relativsætningens strukturelle og funktionelle aspekt. *Papers in LSP* 2-2002. København: Handelshøjskolen.

Khayat, Helle. 2003. Relativsætning light. *SPRINT* 2003, 1.39-61. Handelshøjskolen i København.

Kleiber, Georges. 1987. *Du côté de la référence verbale: les phrases habituelles*. Bern: Peter Lang.

Kleiber, Georges. 1988. Sur les relatives du type: *Je le vois qui arrive*. *Travaux de Linguistique* 17.89-115.

Kleiber, Georges. 1990. *La sémantique du prototype. Catégories et sens lexical*. Paris: PUF.

Korzen, Hanne. 1973a. Comment distinguer une proposition relative indépendante d'une proposition interrogative indirecte? *Revue Romane* VIII, 133-142.

Korzen, Hanne. 1973b. Hvorfor "mobil nægtelse"? *RIDS* 22. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Korzen, Hanne. 1977. Snak om sætningsknuder. På dansk og fransk. *RIDS* 49. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Korzen, Hanne. 1985a. Pourquoi *et l'inversion finale. Etude sur le statut de l'adverbial de cause et l'anatomie de la construction tripartite.* Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 30. København: Munksgaard.

Korzen, Hanne. 1985b. Review Article: Jane-Odile Halmøy: *Le gérondif. Eléments pour une description syntaxique et sémantique*. *Acta Linguistica Hafniensia* 19. 99-118.

Korzen, Hanne. 1986. Om franske bisætningsindlederes form og funktion. N. Davidsen-Nielsen & F. Sørensen, red. *Festskrift til Jens Rasmussen*. CEBAL 8.128-162.

Korzen, Hanne. 1998. "Forbindelsesadverbialer" og inversions-mekanismer på fransk. Et udkast til et større projekt. P. Colliander & I. Korzen, red. *Ny forskning i grammatik 5. Sophienbergsymposiet 1997*, 57-81. Odense: Odense Universitetsforlag.

Korzen, Hanne. 1999. Principper for opstillingen af modus i kompletivsætninger på fransk. C. Bache, L. Heltoft & M. Herslund, red. *Ny forskning i grammatik 6. Rolighedssymposiet 1998*, 181-203. Odense: Odense Universitetsforlag.

Korzen, Hanne. 2002. Kommentarer til afhandlingens (Larsen 2001) 1. del: ang anvendelsen af "klassikerne" … og de andre. *(Pré)publications* 186.16-23. Aarhus: Aarhus Universitet.

Korzen, Iørn. 1998. On nominal determination – with special reference to Italian and comparisons with Danish. G. Hansen, red. *Nominal Determination.* Copenhagen Studies in Language 21.67-132.

Korzen, Iørn. 1999a. Tekststruktur og anafortypologi. (Struttura testuale e tipologia anaforica). G. Skytte, I. Korzen, P. Polito & E. Strudsholm, red. *Tekststrukturering på italiensk og dansk. Resultater af en komparativ undersøgelse / Strutturazione testuale in italiano e danese. Risultati di una indagine comparativa*, 331-418. København: Museum Tusculanum Press.

Korzen, Iørn. 1999b. Sintassi anaforica, deverbalizzazione e relazioni retoriche. Uno studio comparativo italo-danese. F. Sabatini & G. Skytte, red. *Linguistica testuale comparativa.* Atti del Convegno interannuale SLI, Copenaghen 5-7 febbraio 1998, 323-341.

Kronning, Hans. 1988. Modalité, politesse et concession: "Je dois dire que". H. Nølke, red. *Opérateurs syntaxiques et cohésion discursive*, 99-112. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Kronning, Hans. 1992. Coordination et subordination. Aspects syntaxiques, sémantiques et pragmatiques. *Etudes de linguistique romane et slave*, 359-379. Kraków: Ecole Normale Supérieure.

Kupferman, Lucien. 1996. Observations sur le subjonctif dans les complétives. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 141-151. Tübingen: Niemeyer.

Lambrecht, Knud. 1994. *Information structure and sentence form. Topic, focus, and the mental representations of discourse referents.* Cambridge: Cambridge University Press.

Larsen, Rikke W. 2001. *Bisætningsindledere på fransk, italiensk og spansk*. Ph.d.-Afhandling. AarhusUniversitet.

Lazard, Gilbert. 1994. *L'actance*. Paris: PUF.

Le Bidois, Robert. 1950. *L'inversion du sujet dans la prose contemporaine*. Paris: d'Artrey.

Lehmann, Christian. 1985. On Grammatical Relationality. *Folia Linguistica* 19.67-109.

Lehmann, Christian. 1988. Towards a Typology of Clause Linkage. J. Haiman & S. A. Thompson, red. *Clause Combining in Grammar and Discourse*, 181-225. Amsterdam: John Benjamins.

Le Flem, Claude D. 1992. Toujours les imbriquées en *que ... qui*: Retour à la piste scandinave. *Revue Romane* 27.163-180.

Lemhagen, Gunnar. 1979. *La concurrence entre l'infinitif et la subordonnée complétive introduite par que en français contemporain.* Studia Romanica Upsaliensia 26. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Lorian, Alexandre. 1966. *L'ordre des propositions dans la phrase française contemporaine. La cause.* Paris: Klincksieck.

Martin, Robert. 1983. *Pour une logique du sens*. Paris: PUF.

Martin, Robert. 1987. *Langage et croyance. Les « univers de croyance » dans la théorie sémantique*. Philosophie et langage. Bruxelles: Mardaga.

Martin, Robert. 1992. *Pour une logique du sens* (2e édition). Paris: PUF.

Matthiessen, C. & S. A. Thompson. 1988. The Structure of Discourse and 'Subordination'. J. Haiman & S. A. Thompson, red. *Clause Combining in Grammar and Discourse*, 275-329. Amsterdam: John Benjamins.

Melis, Ludo. 1983. *Les circonstants et la phrase.* Louvain: Presses Universitaires de Louvain.

Moignet, Gérard. 1969. Le verbe *voici-voilà*. *Travaux de linguistique et de littérature* 7.189-202.

Moignet, Gérard. 1974. *Etudes de psycho-systématique française*. Paris: Klincksieck.

Moignet, Gérard. 1981. *Systématique de la langue française.* Paris: Klincksieck.

Moreau, Marie-Louise. 1971. L'homme que je crois qui est venu : *que, qui* relatifs et conjonctions. *Langue Française* X, 77-90.

Morel, Mary-Annick. 1996. *La concession en français*. Paris : Ophrys.

Morin, Yves-Charles. 1985. On the Two French Subjectless Verbs *voici* and *voilà*. *Language* 61.777-820.

Muller, Claude. 1975. Remarques syntaxico-sémantiques sur certains adverbes de temps. *Le français moderne* 43.12-38.

Muller, Claude. 1989. Sur la syntaxe et la sémantique des relatives indépendantes et des interrogatives indirectes partielles. *Revue Romane* 24.13-48.

Muller, Claude. 1991. *La Négation en Français. Syntaxe, sémantique et éléments de comparaison avec les autres langues romanes*. Genève: Droz.

Muller, Claude. 1996a. *La subordination en français. Le schème corrélatif*. Paris: Armand Colin.

Muller, Claude. 1996b. La conjonction *que*: rection vs. dépendance immédiate et concurrence avec *que*-pronominal. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 97-111. Tübingen: Niemeyer.

Muller, Claude. 1999. Encore et toujours les modifieurs aspectuels : de *encore* à *toujours*. M. Plénat, M. Aurnague, A. Condamines, J. P. Maurel, C. Molini & C Muller, red. *L'emprise du sens, structures linguistiques et interprétations. Mélanges de syntaxe et de sémantique offerts à Andrée Borillo par un groupe d'amis, de collègues et de disciples,* 217-237. Amsterdam: Rodopi.

Mørdrup, Ole. 1971. Quelques observations sur *comme*. *Revue Romane* VI, 203-218.

Mørdrup, Ole. 1975. Présuppositions, implications et verbes français. *Revue Romane* X, 125-157.

Noonan, Michael. 1985. Complementation. T. Shopen, red. *Language Typology and Syntactic Description.* II, 42-140. Cambridge: Cambridge University Press.

Nordahl, Helge. 1969. *Les systèmes du subjonctif corrélatif.* Oslo: Universitetsforlaget.

Nordahl, Helge. 1970. Le mode le plus fascinant qui soit. *Revue Romane* V, 106-119.

Nordahl, Helge. 1972. Où en est le *ne* dit explétif ? Petite esquisse d'un bilan de l'année 1970. *Studia Neophilologica* 44.345-366.

Nølke, Henning. 1983. *Les adverbes paradigmatisants : Fonction et analyse*. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 23. København: Akademisk Forlag.

Nølke, Henning. 1985. Le subjonctif: fragments d'une théorie énonciative. *Langages* 80.55-70.

Nølke, Henning. 1993. *Le regard du locuteur*. Paris: Kimé.

Nølke, Henning. 1994. *Linguistique modulaire : de la forme au sens*. Louvain-Paris: Peeters.

Nølke, Henning. 1996. Une parenthèse sur les incises. Un cas de non-intégration et de non-dépendance syntaxique. C. Muller, éd. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 317-325. Tübingen: Niemeyer.

Nørgaard-Sørensen, Jens. 1998. De eksplikative ledsætninger i russisk. P. Colliander & I. Korzen, red. *Ny forskning i grammatik 5. Sophienbergsymposiet 1997*, 181-210. Odense: Odense Universitetsforlag.

Pedersen, J., E. Spang-Hanssen & C. Vikner. 1970. *Fransk syntaks.* København: Akademisk Forlag.

Perlmutter, David. 1982. Syntactic representation, syntactic levels, and the notion of subject. P. Jacobson & G. Pullum, red. *The Nature of Syntactic Representation*, 283-340. Dordrecht: Reidel.

Pierrard, Michel. 1988. *La relative sans antécédent en français moderne. Essai de syntaxe propositionnelle*. Louvain-Paris: Peeters.

Pierrard, Michel. 1993. Ce que l'on conçoit bien s'énonce clairement : la valeur de *ce qu-* dans les relatives nominalisées. *Revue Romane* 28.40-58.

Pierrard, Michel. 1996. *Ce que* en subordination propositionnelle: un stabilisateur catégoriel. C. Muller, éd. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 77-87. Tübingen: Niemeyer.

Piot, Mireille. 1988. Coordination-Subordination. Une définition générale. *Langue française* 77.5-18.

Piot, Mireille, 1996. Subordination – coordination : étude de transferts et des relations entre processus. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 35-42. Tübingen: Niemeyer.

Pollak, Wolfgang. 1976. Un modèle explicatif de l'opposition aspectuelle: le schéma d'incidence. *Le français moderne* 44.289-311.

Posander, Ole. 1980. Frie prædikater og le participe présent. *RIDS* 70. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Postal, Paul M. 1971. On the surface verb "Remind". C. J. Fillmore & T. Langendoen, red. *Studies in linguistic semantics*, 181-270. New York: Holt.

Postal, Paul. 1982. Some arc-pair grammar descriptions. P. Jacobson & G. Pullum, red. *The Nature of Syntactic Representation*. Dordrecht: Reidel.

Prebensen, Henrik. 1980. Prædikative relativsætninger i fransk grammatik. *RIDS* 76. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Prebensen, Henrik. 1982. La proposition relative dite attributive. *Revue Romane* XVII, 98-117.

Prebensen, Henrik. 1986. Problèmes de méthodologie en linguistique. Réponse à Henri Van den Bussche. *Revue Romane* 21.121-128.

Prebensen, Henrik. 1990. Paraphrases et relatives. *Revue Romane* 25.240-253.

Prebensen, H. & E. Spang-Hanssen. 1977. *De franske relativ-sætningers typologi*. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Rémi-Giraud, Sylvianne. 1995. L'infinitif : une forme à "facettes"? H. L. Andersen & G. Skytte, red. *La subordination dans les langues romanes*. Etudes Romanes 34, 111-131. København: Munksgaard.

Riegel, Martin. 1988. L'adjectif attribut de l'objet du verbe *avoir* : amalgame et prédication complexe. *La prédication seconde*. Travaux de Linguistique 17.69-88.

Riegel, Martin. 1996. Les constructions à élargissement attributif: double prédication et prédicats complexes? C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Suordination, coordination, connexion*, 189-197. Tübingen: Niemeyer.

Riegel, M., J.-C. Pellat & R. Rioul. 1994. *Grammaire méthodique du français.* Paris: PUF.

Rohrer, Christian. 1968. Appositive Konstruktionen im Französischen. *Word* 24.392-409.

Rossari, Corinne. 1996. Les marques de la consécution: propriétés communes et distinctives à la lumière de *donc, de ce fait*, et *il en résulte que*. C. Muller, red. *Dépendance et intégration syntaxique. Subordination, coordination, connexion*, 271-283. Tübingen: Niemeyer.

Roubaud, Marie-Noëlle. 2000. *Les constructions pseudo-clivées en français contemporain.* Paris: Champion.

Ruwet, Nicolas. 1972. *Théorie syntaxique et syntaxe du français*. Paris: Seuil.

Ruwet, Nicolas. 1984. A propos de la distribution des complétives à temps fini et des compléments à l'infinitif en français. *Cahiers de Grammaire* 7.74-138.

Ruwet, Nicolas. 1990. *En* et *y* : deux clitiques pronominaux anti-logophoriques. *Langages* 97.51-81.

Sandfeld, Kristian. 1926. *Balkanfilologien. En Oversigt over dens Resultater og Metoder*. København: Københavns Universitet.

Sandfeld, Kristian. 1936. *Syntaxe du français contemporain II. Les propositions subordonnées.* Genève: Droz (1965).

Sandfeld, Kristian. 1943. *Syntaxe du français contemporain III. L'infinitif.* Genève: Droz (1965).

Sandfeld, Kr. & H. Olsen. 1936. *Syntaxe roumaine I. Emploi des mots à flexion*. Paris: Droz.

Schnack, Arne. 1990. *Problemtyper ved oversættelse fransk-dansk*. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Skydsgaard, Sven. 1977. *La combinatoria sintáctica del infinitivo español.* Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 12. København-Madrid: Akademisk Forlag – Editorial Castalia.

Skytte, Gunver. 1983. *La sintassi dell'infinito in italiano moderno.* Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 27. København: Munksgaard.

Skårup, Povl. 1975. Sætningsknude og sætningskløvning i nufransk. *(Pré)publications* 20. Aarhus Universitet.

Skårup, Povl. 1985. Bisætningen i nufranske sætningsknuder. *(Pré)publications* 97.3-9. Aarhus Universitet.

Skårup, Povl. 1988. La distinction entre indices de l'infinitif et prépositions en français moderne. M. Herslund et al., red. *Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark. Articles publiés à l'occasion du 60e anniversaire d'Ebbe Spang-Hanssen*. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 31, 167-172. København: Munksgaard.

Spang-Hanssen, Ebbe. 1980. L'analyse transformationnelle du complément de comparaison en français. *Revue Romane* XV, 84-100.

Sten, Holger. 1938. *Nægtelserne i fransk. En historisk-syntaktisk Fremstilling*. København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck.

Strudsholm, Erling. 1995. Relativa predicativa o pseudorelativa. Considerazioni sintattiche, semantiche e pragmatiche. H. L. Andersen & G. Skytte, red. *La subordination dans les langues romanes.* Etudes Romanes 34, 163-179. København: Munksgaard

Sørensen, Finn. 1988. Indice d'infinitif ou préposition. Comment intégrer cette distinction dans un analyseur? M. Herslund et al., red. *Traditions et tendances nouvelles des études romanes au Danemark. Articles publiés à l'occasion du 60e anniversaire d'Ebbe Spang-Hanssen*. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague 31, 223-233. København: Munksgaard.

Sørensen, Finn. 1999. Locations. On the Meaning of Phrases like *i Paris* and *i fængsel.* S. L. Hansen, red. *World Knowledge and Natural Language Analysis.* Copenhagen Studies in Language 23.119-139.

Thompson, S. A. & Longacre, R. E. 1985. Adverbial clauses. T. Shopen, red. *Language typology and syntactic description II. Complex constructions*, 171-234 Cambridge: Cambridge University Press.

Togeby, Knud. 1951. *Structure immanente de la langue française*. TCLC VI. København: Nordisk Sprog- og Kulturforlag. [2.udg., Paris: Larousse, 1965].

Togeby, Knud. 1965. *Fransk grammatik.* København: Københavns Universitet.

Togeby, Knud. 1973. La chose la plus dangereuse qui soit, c'est la statistique. *Mélanges Poul Høybye*. Revue Romane VIII, 400-405.

Togeby, Knud. 1982a. *Grammaire française. Volume I: Le nom*. Edité par M. Berg, Gh. Merad &. E. Spang-Hanssen. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague. København: Akademisk Forlag.

Togeby, Knud. 1982b. *Grammaire française. Volume II: Les formes personnelles du verbe*. Edité par M. Berg, Gh. Merad & E. Spang-Hanssen. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague. København: Akademisk Forlag.

Togeby, Knud. 1983. *Grammaire française. Volume III: Les formes impersonnelles du verbe et la construction des verbes*. Edité par M. Berg, Gh. Merad & E. Spang-Hanssen. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague. København: Akademisk Forlag.

Togeby, Knud. 1984. *Grammaire française*. *Volume IV : Les mots invariables*. Edité par M. Berg, Gh. Merad & E. Spang-Hanssen. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague. København: Akademisk Forlag,

Togeby, Knud et al. 1985. *Grammaire française. Volume V: La structure de la proposition.* Edité par M. Berg, Gh. Merad & E. Spang-Hanssen. Etudes Romanes de l'Université de Copenhague. København: Akademisk Forlag.

Tomlin, Russell S. 1985. Foreground-Background Information and the Syntax of Subordination. *Text* 5-1/2.85-122.

Touratier, Christian. 1980. *La relative. Essai de théorie syntaxique*. Paris : Klincksieck.

Van den Bussche, Henri. 1986. La syntaxe de la relative attributive en français moderne. *Revue Romane* 21.107-121.

Van Peteghem, Marleen. 1991. *Les phrases copulatives dans les langues romanes*. Wilhelmsfeld: Gottfried Egert.

Vikner, Carl. 1971. Fire uheldige nominalsætninger. *RIDS* 3. Københavns Universitet: Romansk Institut.

Vikner, Carl. 1980. L'infinitif et le syntagme infinitif. *Revue Romane* XV, 252-291.

Vikner, Carl. 1986. Aspect in French: The modification of Aktionsart. F. Sørensen, red. *Aspects of Aspect. Three Studies on Aspect in English, French and Russian*. CEBAL Series 9.58-101.

Vincent, Nigel. 1998. On the Grammar of Inflected Non-Finite Forms (with special reference to Old Neapolitan). I. Korzen & M. Herslund, red. *Clause Combining and Text Structure.* Copenhagen Studies in Language 22.135-158.

Wagner, R. L. & J. Pinchon. 1962. *Grammaire du français classique et modern*. Paris: Hachette.

Weinrich, Harald. 1973. *Le temps. Le récit et le commentaire.* Paris: Seuil. [1964[1]].

Weinrich, Harald. 1987. *Grammaire textuelle du français.* Paris: Didier/Hachette.

Wilmet, Marc. 2003. *Grammaire critique du français*. Bruxelles: Duculot.